

Federalistka

1 (12-13)
1/2013

SZKOŁA PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Jubileusz X-lecia Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych
Udział przedstawicieli OFOP w instytucjach dialogu
Demokracja, partycypacja, reprezentacja

BIAŁA KSIĘGA - stanowiska i ekspertyzy OFOP

Spis treści

<i>Od Redakcji</i>	3
<i>Piotr Frączak</i> • Od przybytku głowa nie boli...	3
<i>Temat numeru</i>	7
• Szkoła Partycypacji Społecznej	7
• Absolwenci Szkoły	12
• List do uczestników	35
• Przedstawiciele komitetów o komitetach monitorujących	37
<i>Stanowiska OFOP</i>	41
• Biała księga w sprawie partnerstwa w funduszach europejskich 2014-2020	41
• Stanowisko OFOP w sprawie Wspólnych Ram Strategicznych dla przyszłego okresu programowania funduszy europ. na lata 2014-2020	47
• Stanowisko OFOP w sprawie zaproponowanych przez Komisję Europejską rozwiązań dla funduszy europejskich na lata 2014-2020	50
• Stanowisko OFOP w sprawie innowacji społecznych w przyszłym okresie programowania funduszy europejskich 2014-2020	69
• Stanowisko OFOP w sprawie idei dobrego rządzenia w kontekście programów finansowanych z funduszy europejskich 2014-2020	74
• Stanowisko OFOP w sprawie komitetów monitorujących dla programów finansowanych z funduszy europejskich 2014-2020	77
• Stanowisko OFOP w sprawie grantu globalnego w przyszłym okresie programowania funduszy europejskich 2014-2020	83
• Stanowisko OFOP w sprawie realizacji zasady partnerstwa – odpowiedź na ankietę MRR	85
• Stanowiska OFOP w sprawie „Założeń Umowy Partnerstwa”	91
• Stanowisko organizacji pozarządowych w sprawie założeń umowy partnerstwa	92
• Stanowisko w Sprawie Konsultacji Społecznych Założeń Umowy Partnerstwa – Głos Organizacji Pozarządowych	95
• 12 postulatów organizacji pozarządowych w obszarze programowania funduszy europejskich 2014-2020	98
<i>Raporty i ekspertyzy OFOP-u</i>	109
<i>Urszula Latoszek</i> • Instytucje dialogu – udział przedstawicieli OFOP	109
<i>Tomasz Grosse</i> • Pomoc techniczna dla rozwoju partnerstwa po 2013 r.	135
<i>Z życia federacji</i>	143
• Kalendarium	143

Federalista (Federalistka) nr 1(12/13)/2013
kwartalnik instytucji społeczeństwa obywatelskiego
dokumenty, ekspertyzy, komentarze

Członkowie Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych dostają egzemplarz za darmo.

Wydawca: **Spółdzielnia Kooperatywa Pozarządowa**

Siedziba: ul. Nowogrodzka 44, lok. A (domofon 109), 00-695 Warszawa

Biuro: ul. Kłopotowskiego 6/61, 03-717 Warszawa

www.KooperatywaNgo.pl, e-mail: kooperatywa@gmail.com

przy współpracy: **Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych**

ul. Strzelecka 3, lok. 12, 03-433 Warszawa, tel./faks 22 115 60 21

www.ofop.eu, e-mail: ofop@ofop.eu

Redakcja: **Piotr Frączak** (redaktor naczelny), **Weronika Czyżewska** (redaktorka numeru), **Agata Wiśniewska-Górczewska**, **Aneta Marczyk**.

Opracowanie redakcyjne: **Dorota Matejczyk**

Opracowanie graficzne: **Dariusz Piekut, DD Studio**

ISSN 2084-2635

Wszystkie materiały w numerze, o ile nie są dokumentami lub nie oznaczono ich inaczej, podlegają licencji Creative Commons: Uznanie autorstwa – na tych samych warunkach 3.0 Polska

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Tzn. można dowolnie kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać i wykonywać utwory i tworzyć utwory zależne pod warunkiem, że:

- zostanie uznane autorstwo (utwór należy oznaczyć w sposób określający autora, o ile jest podany, i źródło, czyli Federalista nr... z roku...);
- utwór będzie rozpowszechniany na tych samych warunkach (zmieniając utwór, przekształcając go lub tworząc na jego podstawie, wolno rozpowszechniać powstały utwór zależny jedynie na tej samej, podobnej lub kompatybilnej licencji).

Fotografie: **Weronika Czyżewska**, archiwum OFOP, fot. absolwentów: zbiory własne.

Od przybytku głowa nie boli...

Inaczej niż wynika z mądrości ludowej, zdarza się, że od przybytku głowa jednak boli. Demokracja, partycypacja, reprezentacja – połączyć się trudno, czym się różnią. Sprawy (i zrozumienia!) nie ułatwia to, że idee partycypacji często przeciwstawia się reprezentacji.

Oto reprezentacja utożsamiana jest z demokracją przedstawicielską – kojarzoną wprost z partyjną obecnością w parlamencie, sejmikach, radach (sformalizowaną, w małym stopniu kontrolowaną społecznie). W ten sposób ewentualna niechęć do tych, demokratycznie wybieranych, instytucji łatwo przenosi się na wszelkie formy reprezentacji.

Partycypacja zaś najczęściej wiązana jest z demokracją bezpośrednią (np. referendum), co prowadzi do utożsamiania jej ze zwykłą wolą większości.

W jednym i w drugim wypadku proste skojarzenia i myślenie „na skróty” nie oddają w pełni złożoności obrazu. Jego ważnym uzupełnieniem jest zyskująca coraz większą popularność, demokracja uczestnicząca. W tym koncepcie ani oddanie głosu w wyborach, ani zaznaczenie preferowanej opcji w referendum nie wyczerpuje udziału w życiu publicznym. Jego istota bowiem opiera się na możliwości aktywnego uczestniczenia w sprawach o charakterze publicznym, co oznacza – wspólnym.

Istnieje wiele możliwości takiego aktywnego uczestnictwa: udział w konsultacjach społecznych, uczestniczenie w debacie publicznej, społecznej kontroli władzy, zaangażowanie w różnego rodzaju ciała doradcze i struktury dialogu obywatelskiego, akcje społecznego nacisku, czy też wreszcie nieposłuszeństwo obywatelskie. Taka demokracja, w której dyskusja, uzgodnienia czy konsensus mają istotne znaczenie, stanowi uzupełnienie (choć niektórzy powiedzieliby, że jest jej najwyższą formą!) demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej. Pozwala bowiem rozwiązać problem arbitralnych decyzji czy nieliczą-

cej się ze zdaniem innych arytmetycznej większości. Daje szansę na wypracowanie mądrzejszych (bo uwzględniających szerokie spectrum opinii) i społecznie akceptowalnych (bo wypracowanych w wyniku wspólnej pracy) rozwiązań.

Tak rozumiana partycypacja jest formą zaangażowania publicznego, w którym udział w wyborach, referendach, głosowaniach jest dopiero początkiem uczestnictwa, do jego pełni zaś potrzeba dużo więcej i możliwości, i wysiłku!

Pracą nad dotarciem do tej konstatacji była kolejna już tego typu inicjatywa OFOP-u – Szkoła Partycypacji Społecznej NGO, finansowana z Funduszy Swajcarskich. Jej uczestnicy – przedstawiciele organizacji pozarządowych, mieli w czasie prowadzonych zajęć okazję zdobyć potrzebną wiedzę i wymienić się doświadczeniami. Jak aktywnie włączyć się w życie społeczne (partycypować) na poziomie lokalnym (np. partnerstwa lokalne, budżety partycypacyjne, konsultacje społeczne), krajowym (np. uczestniczenie w procesie stanowienia prawa, system rad pożytku i komitetów monitorujących) czy wręcz europejskim (uczestnictwo w planowaniu funduszy europejskich na lata 2014-2020)? To były pytania, na które wspólnie starali się znaleźć praktyczne odpowiedzi, podbudowane teoretycznymi podstawami. Uczestnicy w rzeczywistości uczyli się kontrolować system sprawowania władzy (występując o dostęp do informacji publicznej), angażowali się w bezpośrednie działania (m.in. w dyskusję nad wprowadzaniem budżetów partycypacyjnych – np. w Kielcach, Dąbrowie Górniczej, Poznaniu, Łodzi), analizowali proces konsultacji dokumentów dotyczących Funduszy Europejskich w swoich województwach, uczestniczyli w pracach różnych gremiów, m.in. Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa, Stałej Konferencji ds. konsultacji Funduszy Europejskich.

I oto okazuje się, że do rzeczywistej partycypacji w wielu sytuacjach przydaje się reprezentacja. Nie zawsze bowiem możliwe jest aktywne uczestniczenie we wszystkich działaniach, inicjatywach, konsultacjach, debatach. Wymaga to bowiem dużego zaangażowania czasowego, merytorycznego przygotowania, dostępności w odpowiednim momencie i miejscu. Często króć trzeba – chcąc nie chcąc – skorzystać z pomocy, wsparcia innych – reprezentantów. Ktoś wyraża opinię większej grupy,

ktoś, jako przedstawiciel pewnej zbiorowości, bierze udział w spotkaniu z władzami, ktoś w imieniu innych pisze list. To inna forma reprezentacji niż ta, z którą mamy do czynienia w samorządach czy parlamencie – wielokrotnie dająca szansę na lepsze, bardziej precyzyjne przedstawienie opinii, zdania, stanowiska. Niewykluczająca roli, jaką te tradycyjne demokratyczne instytucje mają do odegrania – uzupełniająca je i stwarzająca możliwość lepszego uwzględnienia woli i interesów obywateli.

Trzeba więc zgodzić się z mądrością zawartą w ludowym porzekadle. Rzeczywiście, od przybytku głowa nie boli. To prawda – pod jednym wszakże warunkiem: ten przybytek musi mieć jakiś wewnętrzny ład i wszystko musi mieć swoje dobrze określone miejsce.

Szkoła Partycypacji Społecznej

Szkoła Partycypacji Społecznej to kontynuacja idei Szkoły Reprezentacji NGO realizowanej przez Federację na przełomie 2011/2012 r.

Pomysł na stworzenie szkoły zrodził się z potrzeby udziału szerszego grona osób zaangażowanych w działalność organizacji pozarządowych w ciałach dialogu obywatelskiego. Wyszliśmy z założenia, że skuteczna i silna reprezentacja przedstawicieli III sektora to wzmocnienie roli organizacji we współpracy z administracją publiczną i pozostałymi partnerami społeczno-gospodarczymi. Chcieliśmy, by udział w Szkole Reprezentacji NGO oraz Szkole Partycypacji Społecznej dawał uczestnikom możliwość wzmocnienia oraz nabycia nowych umiejętności, wymiany doświadczeń oraz poznania modelowych rozwiązań i dobrych praktyk z zakresu partycypacji społecznej. Działania szkoleniowe projektu adresowaliśmy przede wszystkim do przedstawicieli organizacji pozarządowych, które są jednocześnie członkami OFOP-u. To właśnie dzięki Programowi Członkowskiemu rekrutowaliśmy uczestników szkoleń.

Od maja do listopada 2012 r. realizowaliśmy cztery cykle szkoleniowe (łącznie ponad 90 godzin szkoleniowych), pomiędzy którymi trwał kurs e-learningowy składający się z modułów nawiązujących do tematów szkoleń stacjonarnych. Projekt zakładał pracę w dwóch grupach, łącznie do realizacji projektu zakwalifikowano 50 osób z 14 województw, wśród nich znaleźli się absolwenci i absolwentki Szkoły Reprezentacji NGO. Etap szkoleniowy poprzedzony był spotkaniami z ekspertami i ekspertkami i wypracowywaniem wraz z nimi programu z zakresu modułów tematycznych zaplanowanych jeszcze na etapie pisania wniosku. Za wypracowanie koncepcji szkoleń i programu odpowiedzialna była Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego – partner projektu.

Pierwszy zjazd szkoleniowy odbył się w dniach 24-26 maja w Serocku. Było to jednocześnie zakończenie Szkoły Reprezentacji NGO i inauguracja Szkoły Partycypacji Społecznej; tak liczna grupa była dla OFOP-u nie lada wyzwaniem organizacyjnym.

Spotkanie poświęcono modułowi prawnemu z zakresu funkcjonowania organizacji pozarządowych. Proces edukacyjny przybrał różne formy, odbyły się zarówno wykłady, jak i warsztaty grupowe. Wspólne dla wszystkich były wykłady:

- Grażyna Kopińska z Fundacji im. Stefana Batorego wypowiadała się na temat procesu stanowienia prawa i tego, jak administracja publiczna współpracuje z obywatelami, na przykładzie Obywatelskiego Forum Legislacji;
- Katarzyna Batko-Tołuć ze Stowarzyszenia Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich poruszyła temat etycznych aspektów działalności organizacji pozarządowych;
- Marta Gumkowska ze Stowarzyszenia Klon/Jawor przedstawiła wskaźniki partycypacji obywatelskiej i źródła danych;
- Maciej Strzembosz z Krajowej Izby Producentów Audiowizualnych opowiedział o uczestnictwie w procesie stanowienia prawa z punktu widzenia aktywnego obywatela.

Natomiast w dwóch grupach szkoleniowych prace toczyły się już w formie warsztatowej:

- z dostępu do informacji publicznej z Katarzyną Batko-Tołuć SLLGO,
- praw człowieka i obywatela z Anną Kuczak, Amnesty International,
- procesu stanowienia prawa z Piotrem Frączakiem i Katarzyną Sadło z Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

W trakcie oficjalnego otwarcia uczestnicy i uczestniczki Szkoły Partycypacji Społecznej mieli okazję poznać wszystkich trenerów i trenerki, z którym odbędą zajęcia podczas najbliższych miesięcy. Poza zajęciami merytorycznymi był także czas na wprowadzenie do platformy e-learningowej, gdzie przenosiła się praca po zjazdach stacjonarnych.

Drugie spotkanie w Katowicach

W dniach 25-27 czerwca odbył się drugi zjazd Szkoły Partycypacji Społecznej. Tym razem spotkanie w całości składało się z prac warsztatowych. Przez trzy dni Grupa A pracowała z Martą Lewandowską z Bee-smart nad modulem relacji partnerskich z administracją publiczną, który zawierał standardy współpracy z administracją publiczną. Natomiast Grupa B, prowadzona przez Karolinę Cyran-Juraszek, ćwiczyła umiejętności z modułu oddziaływania instytucjonalnego organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej.

Brzoza

We wrześniu spotkaliśmy się po raz kolejny. Szkolenie odbyło się w województwie kujawsko-pomorskim. Podczas zjazdu opracowaliśmy materiał z modułu pomiaru oddziaływania społeczno-ekonomicznego oraz roli sektora w procesie zmniejszania różnic pomiędzy Polską a bardziej rozwiniętymi krajami UE. W spotkaniu wzięli udział Kuba Wygnański, który mówił o partycypacji i konsultacji społecznych, i Beata Juraszek-Kopacz, która przedstawiła narzędzie PROVE IT do pomiaru oddziaływania społeczno-ekonomicznego. Ponadto wykład o instytucjach europejskich wygłosił Witold Jankowiak z Fundacji Pomorskiej. W Brzozie dyskutowano także o 12 postulatach organizacji pozarządowych w spra-

wie przyszedł okres programowania FE, które OFOP oraz Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” wypracowały wraz z innymi organizacjami do przekazania administracji rządowej. Elementem warsztatu była praca nad postulatami dotyczącymi polepszenia jakości realizacji polityk publicznych poprzez włączenie w proces planowania wdrażania i oceniania tych polityk organizacje trzeciego sektora. Tę część zajęć prowadzili Piotr Frączak, Michał Dymkowski i Katarzyna Sadło.

Bochnia i zakończenie

W listopadzie (12-14) 2012 r. odbył się ostatni już zjazd w ramach projektu. Spotkanie w Bochni rozpoczęliśmy wykładem Ryszarda Stockiego o partycypacji w zarządzaniu. Analogicznie do spotkania w Katowicach pracowano w grupach: Grupa B tym razem z Martą Lewandowską z Bee-smart nad modułem relacji partnerskich z administracją publiczną, który zawierał standardy współpracy z administracją publiczną; Grupa A z Karoliną Cyran-Juraszek ćwiczyła umiejętności z modułu oddziaływania instytucjonalnego organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej.

IV spotkanie kończyło część szkoleniową projektu Szkoła Partycypacji Społecznej – prawem jazdy kategorii A w społeczeństwie demokratycznym. Spośród początkowo pięćdziesięciorga uczestników i uczestniczek szkoleń czterdzieści osób pomyślnie zakończyło cały kurs oraz część e-learningową. Zdajemy sobie sprawę, że nie wszystkie oczekiwania udało się spełnić i nie wszystkie elementy szkoleń zainteresowały uczestników.

(...) Narzędzie Prove it z całą pewnością ma przed sobą przyszłość, tylko nie wiem, czy to już teraz...

(...) zabrakło mi modułu poświęconego rzetelnemu omówieniu poszczególnych narzędzi i instrumentów wywierania wpływu na polityki publiczne popartego ciekawymi przykładami dobrych praktyk polskich i zagranicznych. Liczę na taki moduł w trzeciej edycji Szkoły :)

W większości jednak przeważały pozytywne opinie i dzięki nim kończymy projekt z podniesioną głową oraz z pełnym przekonaniem, że było warto.

Ludzie! Ludzie! Ludzie! Niesamowici, inspirujący, gotowi do działania, do czynienia pozytywnych zmian;

Kontakty z innymi organizacjami – można liczyć na pomoc OFOP-u i innych uczestników szkoły;

Mamy nadzieję, że udział w Szkole Partycypacji Społecznej i możliwość spotkania ciekawych osób stały się inspiracją do dalszego działania i owocują zaangażowaniem absolwentów w nowe działania rzecznicze i wspólne projekty podejmowane na rzecz III sektora. Powodzenia!

Dziękujemy Wam za udział i wspólnie spędzony czas, dziękujemy również trenerkom – Marcie i Karolinie oraz innym ekspertom zaangażowanym w projekt, a także partnerowi – Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Inne opinie uczestników.....

Jakie elementy Szkoły były najbardziej przydatne (najciekawsze odkrycia, inspiracje)?

Inspiracje do działania w lokalnym środowisku, nieoglądanie się na administrację (...)

Dostęp do informacji publicznej – wiem już, jak to działa! (...)

Czego istotnego zabrakło w programie Szkoły?

Partycypacji na poziomie lokalnym (...)

...i konstruktywne wskazówki na kolejne edycje.

(...) Poza tematem wymienionym wcześniej liczyłabym bardzo na zajęcia:

- moduł trenerski: jak uczyć innych, czym jest partycypacja, jak multiplikować liderów społeczeństwa obywatelskiego w lokalnych społecznościach, jak zachęcać do sieciowania i kooperacji, jak moderować i facylitować proces konsultacji i negocjacji między obywatelami i administracją (...)

- dodatkowo: dla chętnych, przygotowanie wspólnego projektu uczestników Szkoły – jednego albo kilku mniejszych, które otrzymałyby błogosławieństwo OFOP-u. Cieszą nas zarówno te mniej pochlebne opinie, jak i te pozytywne (w większości jednak) komentarze: Kontakty z innymi organizacjami – można liczyć na pomoc OFOP-u i innych uczestników szkoły; Nic nie zmieniać (zwłaszcza zjazdy 3-dniowe są lepsze) oprócz: 1. zastąpić indywidualne prace domowe pracami wspólnymi; 2. więcej pracy uczestniczącej w stosunku do reprezentatywnej.

(...) bardzo wartościowe znajomości.

Absolwenci Szkoły

ROMA AZIEWICZ

Europejskie Ugrupowanie na rzecz Edukacji i Kreowania Aktywności „EUREKA”, woj. pomorskie, Reda

www.eureka.gd.com.pl, e-mail: eureka.org@poczta.fm

Lokalna działaczka na rzecz III sektora i budowania społeczeństwa obywatelskiego. Prezeska stowarzyszenia, które od 2003 roku prowadzi działalność na rzecz aktywizacji środowiska organizacji pozarządowych, przeciwdziałania bezrobociu i edukacji europejskiej. Członkini Komitetu Monitorującego RPO w woj. pomorskim na lata 2007-2013, przedstawicielka Pomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz członkini Pomorskiej Rady Organizacji Pozarządowych. Współtworzy Grupę „Społeczne Pomorze” przy KM RPO WP. Jej udział w szkole partycypacji i inicjatywach OFOP-u wynika z faktu, iż szczególnie ceni sobie dobre towarzystwo.

DANIELA BIDA

Zabrzańskie Stowarzyszenie Kobiet i ich Rodzin, woj. śląskie, Zabrze

www.zabrzanskiekobiety.pl, e-mail: zabrzanskiekobiety@op.pl

Technik administracji, działaczka społeczna, współzałożycielka i prezeska Zabrzańskiego Stowarzyszenia Kobiet i ich Rodzin. Autorka i realizatorka licznych projektów, m.in. na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, przemocy, edukacji, aktywności zawodowej, aktywizacji osób starszych i wolontariatu. W działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni funkcję mediatora. Wspiera osoby bezrobotne jako koleżeński doradca

zawodowy i członek Rady Zatrudnienia przy Prezydencie Miasta Zabrza. Jest absolwentką Politycznej Akademii Kobiet i działa na rzecz zwiększenia udziału kobiet w polityce. Jako działaczka na rzecz osób po 50 roku życia zainicjowała w Zabrzu powstanie Klubu Aktywnego Seniora, który działa na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu. Aktywizuje społeczność lokalną i animuje lokalne działania.

MAGDALENA BOBROWSKA

Fundacja Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Rucho-
wo – Oddział Białystok, woj. podlaskie, Białystok

www.fpmiinr.org.pl, e-mail: magdalena.bobrowska@idn.org.pl

Jest kierowniczką białostockiego oddziału Fundacji, która działalność kieruje nie tylko do środowiska niepełnosprawnych matematyków i informatyków, ale pomaga również innym osobom – z wszystkimi rodzajami niepełnosprawności, głównie w zakresie edukacji oraz aktywizacji zawodowej i społecznej. Do jej obowiązków należy kierowanie Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób niepełnosprawnych prowadzonym w Białymstoku przez Fundację. Nadzoruje też pracę białostockiego oddziału, kierując jego działaniami na terenie województwa podlaskiego. Do jej obowiązków należy m.in. bieżąca kontrola nad realizacją projektów współfinansowanych ze środków PFRON i Europejskiego Funduszu Społecznego. Z Fundacją związana jest od 2011 r., z wykształcenia prawniczka.

MICHAŁ BRAUN

Polska Rada Organizacji Młodzieżowych, woj. świętokrzyskie, Kielce

www.prom.info.pl,

e-mail: michal.braun@centrumwolontariatu.eu

Kielczanin, absolwent Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego, studiował w ramach programów stypendialnych w Czechach i Danii. Przygodę z trzecim sektorem rozpoczął na początku studiów i od tego czasu współpracował z wieloma organizacjami w Polsce.

Pracował także z dziećmi w Indiach, z młodzieżą w USA oraz ze studentami, osobami starszymi i więźniami w Boliwii. Jego praca koncentruje się na działalności na rzecz aktywizacji społecznej i szukaniu systemowych rozwiązań pojawiających się problemów. Obecnie pełni funkcję prezesa Stowarzyszenia Centrum Wolontariatu w Kielcach (www.centrumwolontariatu.eu), dzięki czemu brał aktywny udział w pracach na rzecz powstania Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych, której został wiceprzewodniczącym.

Jego działania na rzecz rozwoju sektora w Kielcach przyczyniły się do powstania Miejskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego (www.um.kielce.pl), której obecnie przewodniczy. Jest sekretarzem Rady Programowej Radia Kielce. W ramach działalności w PROM jest silnie zaangażowany w kampanię dotyczącą przyszłości młodzieżowych programów edukacyjnych Unii Europejskiej.

ŁUKASZ BRONISZEWSKI

Fundacja STABILO, Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych, woj.kujawsko-pomorskie, Toruń

www.stabilo.org.pl, www.federacja-ngo.pl,

e-mail: l.broniszewski@stabilo.org.pl

Ur. w 1977 roku w Giżycku, absolwent filozofii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika (spec. kognitywistyczna), Szkoły Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego, Szkoły Partycypacji Społecznej (OFOP – 2012) i innych. Działa w sektorze NGO od roku 1996.

Prezes zarządu Fundacji Stabilo, wiceprezes K-PFOP, członek Rady Działalności Pożytku Publicznego Miasta Torunia, członek Zespołu ds. Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej powołanego przy Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej. Działacz społeczny, koordynator projektów, trener NGO, fundraiser. Mieszka w Toruniu, pracuje głównie na terenie Polski północno-wschodniej.

Współtworzył dokumenty programowe na poziomie lokalnym i krajowym, m.in. Program Współpracy Gminy Miasta Torunia z NGO oraz GMT z Podmiotami Ekonomii Społecznej, Kartę Zasad, Narzędzie Sa-

mooceny. Konsultował dokumenty strategiczne lokalne i krajowe (grupa ekspercka MRR). Współautor innowacyjnych projektów, np. orbiToruń.pl (pierwszy miejski portal społecznościowy w Polsce), Senior Liderem Społecznym, Kultura w pięciu zmysłach.

SEBASTIAN BRUDYS

Rudzkie Towarzystwo Przyjaciół Drzew OPP, woj. śląskie, Ruda Śląska
www.rtpd.eu, e-mail: sabbr@poczta.onet.pl

Urodzony w 1976 r., ukończył studia ekonomiczne, mieszkaniec Rudy Śląskiej. Zaangażowany w działania organizacji pozarządowych: Rudzkiego Towarzystwa Przyjaciół Drzew OPP, Rudzkiego Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw oraz Polskiej Akcji Humanitarnej. Dziennikarz obywatelski na portalu wiadomosci24.pl, redaktor naczelny kwartalnika Wieści spod Dębu Goduli. Zwolennik ekonomii społecznej i partycypacji.

ALEKSANDRA CHRISTYNIUK

Stowarzyszenie Dobre Serca, Stowarzyszenie na rzecz Miasta i Gminy Kępice „Razem dla Kępic”, woj. pomorskie, Słupsk
e-mail: a.ch.prassa@wp.pl

38 lat, mieszka w Siemianicach pod Słupskiem, ukończyła Uniwersytet Gdański, kierunek Filologia Polska, zawodowe życie związała z dziennikarstwem, pracowała m.in. w Dzienniku Bałtyckim i Kurierze Słupskim, jako dziennikarz, redaktor, kierownik redakcji i redaktor naczelny (Powiatowy Kurier Słupski). Obecnie pracuje jako koordynator przy projekcie unijnym. Jest członkinią Stowarzyszenia Dobre Serca, prezeską Stowarzyszenia na rzecz Miasta i Gminy Kępice „Razem dla Kępic”. Ukończyła podyplomowe studia z turystyki i hotelarstwa na Akademii Morskiej, liczne szkolenia i kursy doszkalcające, m.in. z ekonomii społecznej. Jej pasją są góry i film. Ma dwoje dzieci.

MAŁGORZATA CISEK-KOZIEŁ

Stowarzyszenie na rzecz Dzieci z Nadpobudliwością Ruchową, woj. podkarpackie, Rzeszów

www.adhd.rzeszow.pl, e-mail: rita1307@interia.pl

Założycielka i od 2005 r. prezeska Stowarzyszenia na rzecz Dzieci z Nadpobudliwością Psychoruchową. Absolwentka Szkoły Reprezentacji i Partycypacji Społecznej OFOP-u. Od 2008 r. członkini Komitetu Monitorującego RPO woj. Podkarpackiego z ramienia organizacji pozarządowych. Członkini Rzeszowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Działa również w Stowarzyszeniu na rzecz Rozwoju Zespołu Szkół Ekonomicznych „Ekonomik” w Rzeszowie oraz w Stowarzyszeniu na rzecz Dzieci z Dysfunkcjami Rozwojowymi BRUNO.

WERONIKA CZYŻEWSKA

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych

www.ofop.eu, e-mail: weronika.czyzewska@ofop.eu

W OFOP-ie zajmuje się m.in. Biurem Interwencji, projektem Media i Kultura. Obywatelka Kultury, członkini Komitetu Społecznego ds. realizacji Paktu dla Kultury przy MKiDN oraz Komisji ds. kampanii społecznych w TVP S.A. Koordynatorka pierwszej Szkoły Reprezentacji NGO w OFOP-ie dla przedstawicieli organizacji pozarządowych w różnych ciałach dialogu obywatelskiego.

KAROLINA DRESZER-SMALEC

Fundacja na rzecz Collegium Polonicum, woj. lubuskie, Słubice

www.fundacjapc.org, e-mail: k.dreszer@fundacjapc.org

Z sektorem pozarządowym związana od 2005 roku, początkowo jako studentka i wolontariuszka, a później pracowniczka. Od 2009 roku pełni dodatkowo rolę członka zarządu Fundacji na rzecz Collegium Poloni-

cum. Zajmuje się pisaniem i realizacją projektów skierowanych głównie na wzmacnianie III sektora oraz prowadzeniem szkoleń z zakresu umiejętności „miękkich”. W obszarze zainteresowań – animacja współpracy między organizacjami pozarządowymi oraz budowanie partnerskich relacji z sektorem publicznym. Poza pracą w Fundacji jest wykładowcą akademickim i prowadzi badania w ramach doktoratu pisanego na Uniwersytecie im. A.Mickiewicza w Poznaniu.

AGNIESZKA DUDEK

Fundacja Sztuki Przygody i Przyjemności ARTS, woj. małopolskie, Myślenice. Obcowanie ze sztuką jest przygodą i daje przyjemność!

www.arts-fun.pl, e-mail: a.wargowska-dudek@arts-fun.pl

Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego – Wydział Zarządzania, Podyplomowe Studia Menedżerskie i Uniwersytetu Śląskiego – Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji, ukończony kurs instruktorski realizowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Prezeska Zarządu Fundacji Sztuki, Przygody i Przyjemności ARTS. Uczestniczy w konsultacjach społecznych z udziałem III sektora i przedstawicieli samorządu powiatu myślenickiego. Współautorka „Rekomendacji do Programu Współpracy Powiatu Myślenickiego”. Członkowie Fundacji od 2011 roku uczestniczą w działaniach OFOP-u. Koordynatorka wielu projektów na rzecz kultury: „Rzeźby, kwiaty i koronki – krakowiaków i górali” (wystawa objazdowa Street Museum), „Czary mary świat jest stary”, jego efektem był film „Wesele utopców”), „Wiedzieć, by móc” czy „Z cienia do istnienia”.

Od sierpnia 2012 roku Fundacja realizuje międzynarodowy projekt „Budowanie sieci współpracy na rzecz promocji zdrowia mieszkańców Powiatu Myślenickiego” z partnerami: Powiatem Myślenickim oraz Bjerringbro Gymnastic Forening w Bjerringbro (Dania).

GRAŻYNA GUMIŃSKA

Fundacja Prospołeczna „PODUCHA ŁÓDŹ”,
woj. łódzkie, Łódź,

e-mail: f.poducha@wp.pl

Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, od 10 lat Przewodnicząca Zarządu Rady Osiedla, członek Rady Programowej Fundacji Prospołecznej „Poducha” skupiającej młodych, aktywnych, wykształconych ludzi z dużym potencjałem i doświadczeniem organizacyjnym, z wykształceniem i doświadczeniem pedagogicznym, resocjalizacyjnym, psychologicznym zaangażowanych w pracę na rzecz różnych środowisk lokalnych. Członek Łódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, Doradźnej Komisji ds. Budżetu Obywatelskiego Rady Miejskiej w Łodzi, Zespołu ds. opracowania zasad funkcjonowania i wdrażania budżetu obywatelskiego w Łodzi.

KRZYSZTOF HOŁYŃSKI

Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST,
woj. śląskie, Katowice,

e-mail: krzysiek@mostkatowice.pl

Trener, od ponad 6 lat działa na polu projektów w organizacjach pozarządowych. Posiada duże doświadczenie w zakresie skutecznego przygotowania i rozliczania funduszy unijnych, a także praktykę w doradztwie i szkoleniach dla osób chcących korzystać z funduszy europejskich (dwuletnie doświadczenie w ROEFS, w tym na stanowisku doradcy i animatora, ponad 100 dni szkoleniowych i warsztatowych). Ponadto posiada dwuletnie doświadczenie w pracy w administracji rządowej na szczeblu wojewódzkim. Od 2006 roku związany zawodowo ze Stowarzyszeniem MOST, współpracuje z kilkunastoma organizacjami pozarządowymi realizującymi projekty finansowane z różnych źródeł. Członek zespołów samorządu ds. współpracy z NGO, m.in. w Katowicach, Bytomiu i Dąbrowie Górniczej.

GRAŻYNA JABŁOŃSKA

Integrujące Stowarzyszenie Jeden Świat im. prof. Z. Religi,
woj. podlaskie, Białystok

www.jedenswiat.org, e-mail: jablonskagrazyna@gmail.com

W marcu 2012 roku podjęła studia podyplomowe na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie na kierunku Ekonomia Społeczna. Od kwietnia 2012 uczestniczy w działaniach Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok. Reprezentuje Integrujące Stowarzyszenie Jeden Świat im. prof. Zbigniewa Religi, które jest jedną z organizacji-założycieli Federacji. Brała udział w Szkole ABC Liderstwa; została wyróżniona przez Kapitułę Konkursu o Statuetkę Platerki za działania na rzecz kobiet; laureatka nagrody Fundacji POLCUL z Australii. Bierze udział w konsultacjach nowych aktów prawnych, zarówno na poziomie ogólnopolskim, wojewódzkim i miejskim, jak i europejskim, przede wszystkim w obszarze ekonomii społecznej, zwłaszcza w związku z problemami niepełnosprawności. Jako reprezentantka członka Koalicji na rzecz Osób z Niepełnosprawnością brała udział w spotkaniach roboczych w Sejmie z Komisją Polityki Społecznej i Rodziny (podkomisji ds. osób niepełnosprawnych), a także w spotkaniach roboczych w MPiPS.

ANNA KAPUSTA

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
Koło w Myślenicach, woj. małopolskie, Myślenice

www.psouumyslenice.pl, www.facebook.com/MagicznyDom, e-mail: aaakapusta@gmail.com

Pracuje z dorosłymi osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Koło PSOUU w Myślenicach obejmuje pomocą dzieci, młodzież i osoby dorosłe oraz ich rodziny – obecnie 150 podopiecznych, prowadząc Zespół Wczesnego Wspomagania, Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy oraz Oddział Wsparcia dla Dorosłych. „Szkoła Partycypacji Społecznej” OFOP-u jest kolejną (po Szkole Reprezentacji NGO), w której uczestniczy.

AGNIESZKA KREMER

Fundacja „tu obok”, woj. lubelskie, Lublin

www.tuobok.pl, e-mail: agnieszkakremer@o2.pl

Studentka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ma 23 lata. Na co dzień pracuje w Fundacji „tu obok”. Zajmuje się również Grupą Teatralną i gazetą „Anioł Pokoju i Dobroci” przy parafii bł. bpa Władysława Górała w Lublinie, a także bierze udział w wielu różnych akcjach społecznych. Od 2011 roku jest Wiceprzewodniczącą Zarządu Rady Dzielnicy Wieniawa w Lublinie.

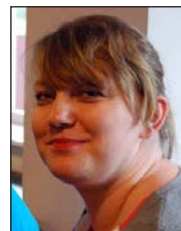

MARTA LEŚNIEWICZ

Stowarzyszenie „Czajnia”, woj. lubelskie, Tomaszów Lubelski

www.czajnia.pl, e-mail: marta.lesniewicz@gmail.com

Z wykształcenia animatorka kultury, pedagog. Przygodę z trzecim sektorem rozpoczęła już w liceum. Na co dzień współpracuje z małymi, lokalnymi organizacjami. Prowadzi warsztaty dla młodzieży, organizuje zajęcia dla dzieci. Przez rok pracowała jako wolontariuszka na Ukrainie. W 2011 roku otrzymała stypendium „Młodzieżowy Animator” w związku z pracą na rzecz społeczności lokalnej i wolontariatem.

MAŁGORZATA LEWANDOWSKA

Zielone Mazowsze, woj. mazowieckie, Warszawa

www.zm.org.pl, e-mail: glew@onet.eu

Z wykształcenia ekolożka, absolwentka studiów podyplomowych z zakresu kinezygerontoprofilaktyki. Wychowawczyni dzieci i młodzieży podczas wycieczek, pilotka. W 2011 r. wolontariuszka Ligii Ochrony Przyrody. Obecnie aktywistka Stowarzyszenia ZM. Miłośniczka natury. Asystentka przy projektach kulturalnych, marketingowych, edukacyjnych i sprzedażowych.

MONIKA LISIECKA

Forum Rozwoju Nowoczesnych Technologii, woj. wielkopolskie, Poznań
www.frnt.pl, e-mail: monika.lisiecka@frnt.pl

Absolwentka Wyższej Szkoły Zawodowej w Pile i Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W rodzinnej Pile była przewodniczącą Młodzieżowej Rady Miasta. Obecnie mieszka w Poznaniu i realizuje projekt innowacyjny na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w ramach Fundacji Forum Rozwoju Nowoczesnych Technologii. Oprócz tego prowadzi własną firmę i realizuje się jako trenerka. W ubiegłym roku uczestniczyła w Szkole Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego i szkoleniach z zakresu diagnozowania młodzieży w środowisku lokalnym. Posiada praktyczne doświadczenie w obszarze polityk publicznych na szczeblu lokalnym i regionalnym, współpracy międzysektorowej, marketingu terytorialnego i PR, tworzenia i realizacji strategii rozwoju, zarządzania projektami innowacyjnymi, zastosowania IT w administracji publicznej i organizacjach pozarządowych.

ANETA MARCZYK

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
www.ofop.eu, e-mail: ofop@ofop.eu

Koordynatorka projektu Szkoła Partycypacji Społecznej w ramach Programu członkowskiego OFOP-u. Współorganizatorka VI Ogólnopolskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych. Z Federacją związana od 2007 roku. Naczelną logistyczka OFOP-u. Miłośniczka Warszawy i biegania.

BORYS MARTELA

Klub Krytyki Politycznej w Łodzi, woj. łódzkie, Łódź
www.facebook.com/SwietlicaKPwLodzi,
e-mail: borys.martela@gmail.com

Działacz społeczny i badacz-freelancer współpracujący z firmami badawczymi i organizacjami pozarządowymi.

W trzecim sektorze zajmuje się przede wszystkim polityką miejską oraz partycypacją obywatelską. Aktywnie uczestniczy w konsultacjach społecznych z mieszkańcami (czasem również je prowadzi). Ostatnio większość czasu poświęca budżetowi partycypacyjnemu. Działa w Kongresie Ruchów Miejskich. Członek Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. partycypacji obywatelskiej w Łodzi oraz Zespołu Roboczego ds. Budżetu Obywatelskiego, który na prośbę Prezydent Miasta Łodzi opracował listę rekomendacji dotyczących wprowadzenia lokalnego budżetu partycypacyjnego.

AGNIESZKA MATUSZYŃSKA-DZIEWITEK

Stowarzyszenie „Pracownia Obywatelska”, woj. małopolskie, Kraków

www.pracowniaobywatelska.pl,

e-mail: agnieszka@pracowniaobywatelska.pl

Współzałożycielka stowarzyszenia „Pracownia Obywatelska”, z wykształcenia menedżerka, od początku drogi zawodowej związana z sektorem pozarządowym. Doświadczenia w realizacji projektów dla społeczności lokalnych zdobywała jako konsultantka i koordynatorka projektów w Federacji Związków Gmin i Powiatów RP. Zaangażowana w rozwój współpracy pomiędzy NGO w ramach Krakowskiego Porozumienia Organizacji Obywatelskich oraz działania na rzecz zwiększania udziału obywateli w życiu publicznym. Lokalna koordynatorka NaprawmyTo.pl, inicjatorka pilotażu budżetu obywatelskiego w Krakowie, doradczyni z zakresu animacji lokalnej, zarządzania projektami i zarządzania strategicznego w NGO. Absolwentka studiów podyplomowych „Samorząd w Unii Europejskiej” (Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Tischnera) oraz studiów menedżerskich dla III sektora (Collegium Civitas).

GRAŻYNA MAZUR

Fundacja na rzecz Przeciwdziałania Marginalizacji Społecznej PRO HOMINI, woj. mazowieckie, Otwock

www.prohomini.pl, e-mail: biuro@prohomini.pl

Aktywnie uczestniczy w pracach otwockiej Fundacji PRO HOMINI działającej na rzecz osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uczestniczy

w Partnerstwie na rzecz Edukacji Powiatu Otwockiego, propagującym m.in. ideę Life Long Learning – sama uzupełnia wiedzę na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania organizacjami pozarządowymi.

MICHAŁ OKRZEŚ

Fundacja Zielone Ogrody Europy, woj. dolnośląskie, Szklarska Poręba
e-mail: likejongepard@wp.pl

Doktorant Politechniki Warszawskiej, absolwent m.in. „Pedagogiki Pracy” na Uniwersytecie Opolskim, „Psychologii Zarządzania” na Uniwersytecie Wrocławskim, „Zintegrowanych Systemów Zarządzania: Jakość, Środowisko, Bezpieczeństwo, Ergonomia” na Politechnice Warszawskiej, dwukrotnie Polsko-Austriackiego „Studium dla doradców gospodarczych przedsiębiorstw” i „Studium Zarządzania” ze stażem w Wiedniu organizowanych przez Ministerstwa Gospodarki Austrii i RP; szef Kancelarii Konsultingowej oraz Prezes Zarządu Fundacji Zielone Ogrody Europy. Ponadto niepoprawny społecznik. Także mediator i negocjator. Był radnym – członkiem Zarządu Gminy oraz kandydował do Senatu RP. Zaangażowany w prace na rzecz III sektora.

TOMASZ PAWLIK

Fundacja Miasto Słów, woj. mazowieckie, Warszawa
www.miastoslow.pl, e-mail: tomasz.pawlik@miastoslow.pl

Doktorant filozofii na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Od maja 2011 r. związany z Fundacją Miasto Słów. W ramach Fundacji odpowiedzialny za organizację spotkań Klubu z Kawą nad Książką w Sosnowcu oraz kontakty z wydawnictwami. Od października 2012 r. Krajowy Koordynator Klubu z Kawą nad Książką. W przyszłości zamierza zajmować się kwestiami związanymi z funduszami europejskimi i w tym obszarze reprezentować sektor pozarządowy. Absolwent studiów podyplomowych w zakresie funduszy unijnych na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Współtwórca portalu dziennikarstwa obywatelskiego MediaBlog.pl.

TOMASZ PIĄTEK

Stowarzyszenie Przestrzeń, woj. mazowieckie, Węgrów
e-mail: przestrzen.stow@gmail.com

Profesja: działacz lokalny. Pochodzenie: Węgrów (nie-wielka miejscowość na wschodzie Mazowsza). Typowe zachowania: gotowość do poświęceń, BEŻ (bezpieczeństwo, energia, życzliwość). Zainteresowania: człowiek, przyroda, zwierzęta. Niezbędniki: książki, muzyka, podróż. Cel: tworzyć, inspirować, działać.

ADRIAN PŁĄCZYŃSKI

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu, woj. warmińsko-mazurskie, Elbląg

www.elblag.psouu.org.pl,
e-mail: adrian.placzynski@elblag.psouu.org.pl,

Pracownik oraz członek Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu, w którym zajmuje się działaniami sportowymi oraz promocją. Aktywnie uczestniczy w działaniach sektora, bierze udział w grupach roboczych wypracowujących lokalne standardy działania organizacji pozarządowych.

ADAM PODGÓRSKI

Rudzkie Stowarzyszenie Pomocy Ofiarom Przestępstw OPP,
woj. śląskie, Ruda Śląska

www.rspop.org.pl, www.rtpd.eu, www.podgorscy.info,
e-mail: akp1951@gmail.com

Trzy studia podyplomowe, m.in. w zakresie „Zarządzanie organizacją pozarządową w Unii Europejskiej”. Dziennikarz i działacz obywatelski, fotoreporter, animator kultury. Członek Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Rudzie Śląskiej, Miejskiego Zespołu Doradczo-Inicjatywnego ds. współpracy władz sa-

morządowych z organizacjami pozarządowymi w Rudzie Śląskiej oraz Zespołu Roboczego ds. Promocji w powołanej przez marszałka województwa śląskiego Radzie ds. Społecznej Odpowiedzialności Biznesu. Koordynator obywatelskiego monitoringu funduszu korkowego w Rudzie Śląskiej w 2011 r. Założyciel i przewodniczący zarządu Rudzkiego Towarzystwa Przyjaciół Drzew OPP (od 2006 roku), założyciel i przewodniczący zarządu Rudzkiego Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw OPP (od roku 2003, od 2011 – honorowy przewodniczący). Wolontariusz Biblioteki Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych i aktywny członek Rudzkiego Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw w Federacji. Obecnie uczestnik wolontariusz ogólnokrajowego realizowanego przez Helsińską Fundację Praw Człowieka projektu „Monitoring zagrożeń dla wolnych mediów w Polsce i wzmacnianie funkcji kontrolnej mediów lokalnych”. Wolontarystycznie prowadzi monitoring przestrzegania swobody wypowiedzi w województwie śląskim, realizowany pod egidą Obserwatorium Wolności Mediów w Polsce

MARZENA PRZYBYSZ

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, woj. mazowieckie, Warszawa
www.sbp.pl, e-mail: m.przybysz@sbp.pl,

Od 2005 r. jest przewodniczącą Zespołu do spraw Bibliografii Regionalnej Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W 2009 r. została sekretarzem generalnym SBP. Sekretarz miesięcznika „Bibliotekarz”, podstawowego czasopisma fachowego środowiska bibliotekarskiego. W październiku 2012 r. została wybrana na Przewodniczącą Koła SBP przy Bibliotece Narodowej, w której pracuje w Zakładzie Dokumentacji Księgoznawczej. SBP jest jedną z najstarszych (działa od 1917 r) i największych (ponad 7.5 tys. członków) ogólnopolskich organizacji pozarządowych, organizacją pożytku publicznego. Wizją SBP jest tworzenie przestrzeni partnerskiej dla rozwoju bibliotek w społeczeństwie wiedzy.

MAŁGORZATA SAJKIEWICZ

Fundacja Aktywności Lokalnej, woj. wielkopolskie, Poznań

www.fal.org.pl, e-mail: msajkiewicz@fal.org.pl

Z wykształcenia socjolożka (specjalizacja rodzina i problemy społeczne, samorząd terytorialny). Przygoda z III sektorem trwa już kilka lat. W 2006 r. rozpoczęła praktyki, potem staż w Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodka Regionalnym w Poznaniu. Ponad 4 lata pracy w FRDL dały jej wiedzę z zakresu społeczeństwa obywatelskiego i umiejętności dotyczące zarządzania projektami (EFS POKL). W dziale doradztwa i konsultingu (FRDL) odpowiadała za projekty – od pomysłu przez napisanie po realizację i rozliczanie oraz zarządzanie zespołem, kontakty z partnerami i działania rekrutacyjno-promocyjne. Jest współautorką kilku projektów edukacyjnych realizowanych w Wielkopolsce, kierowanych do młodzieży i seniorów. Ukończyła z wyróżnieniem Młodzieżową Akademię Liderów Lokalnych w Poznaniu. Uczestniczyła w Szkole Inicjatyw Strażniczych w Warszawie. Ukończyła szkolenie w Hiszpanii Facilitators for a change: training for facilitators dealing with international youth exchanges, a także Pracownię Przyszłej Wychowawczyni w Poznaniu. Od października 2012 r. jest pracowniczką Fundacji Aktywności Lokalnej z Puszczykowa.

MACIEJ SAS

Chorągiew Kujawsko-Pomorska Związku Harcerstwa Polskiego, woj. kujawsko-pomorskie, Bydgoszcz

e-mail: m.sas@kp.zhp.pl

Dziennikarz, od roku 1990 współpracował z wieloma tytułami lokalnymi i regionalnymi, m.in. Expressem Bydgoskim, Ilustrowanym Kurierem Polskim (sekretarz redakcji 1990-2003), Trybuną Pomorza i Kujaw. Redaktor naczelny kilku periodyków m.in. Europejczyk. Członek zarządu w Chorągwi Kujawsko-Pomorskiej Związku Harcerstwa Polskiego odpowiedzialny za organizację pracy 23 jednostek powiatowych, przygotowywanie propozycji programowych oraz pozyskiwanie środków finansowych na działalność statutową. Autor lub współautor projektów

realizowanych ze środków województwa kujawsko-pomorskiego, miasta Bydgoszcz, powiatu bydgoskiego, kilku gmin, Kuratorium Oświaty oraz POKL-u i Ministerstwa Obrony Narodowej.

Członek w komisjach oceniających wnioski na szczeblach gminnym, miejskim i wojewódzkim. Absolwent kilku kursów z pozyskiwania środków finansowych na działalność NGO oraz zasad budżetowania i rozliczania projektów (m.in. prowadzonych przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne); trener z zakresu fundraisingu oraz finansowania działań statutowych NGO; członek Rady Programowej Przedsiębiorców Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy; członek Komisji ds. Bezpieczeństwa Państwowej Inspekcji Pracy w Bydgoszczy.

ERYK SCHUMAN

Stowarzyszenie „Solidarni w Europie”,
woj. śląskie, Chorzów i Sosnowiec

www.solidarniweuropie.pl, e-mail: schuman@wp.pl

Prezes Zarządu stowarzyszenia, które zajmuje się wszechstronną działalnością na rzecz idei oraz praktyki solidaryzmu społecznego, zwłaszcza w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej; wspieraniem procesu budowy opartego na wiedzy globalnego społeczeństwa informacyjnego oraz postindustrialnej gospodarki cyfrowej.

Obserwator Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (Obserwatorium Wolności Mediów w Polsce) oraz Centrum Monitoringu Wolności Prasy (Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich w Warszawie). Wolontariusz Europejskiej Akademii Praw Człowieka w Katowicach.

Prowadzi jako Redaktor Naczelny serwis prasowy dlachorzowa.pl. Prywatnie student 3 kierunków, a biznesowo – Prezes Zarządu spółki z o.o.

GRAŻYNA SKORUPKA

Stowarzyszenie Amazonki Gdyńskie, woj. pomorskie, Gdynia

www.amazonki.trojmiasto.pl, e-mail: gskorupka@gmail.com

Mówi o sobie, że życie jej zmieniło się w 2003 roku, kiedy to stwierdzono u niej chorobę nowotworową. Dotychczasowe 30-letnie doświadcze-

nie zawodowe głównej księgowej, zastępczyni prezesa Spółdzielni Inwalidów w Gdańsku zamieniła na członkostwo w Stowarzyszeniu Amazonek Gdyńskich. Jest przewodniczącą Komisji Rewizyjnej. W 2007 roku wraz z czterema koleżankami zakłada Spółdzielnię Socjalną „50+” w Gdyni. Od utworzenia do chwili obecnej jest jej Prezeską. Spośród licznych wyróżnień i nagród, jakie otrzymała Spółdzielnia (Bursztynowy Mieczyk – 2009 r., Zysk z dojrzałości – 2010 r., Najlepsze Przedsiębiorstwo Społeczne Roku – 2011 r.) najbardziej ceni sobie to regionalne – z województwa pomorskiego. Jej dewizą jest szczególna wrażliwość społeczna i promowanie aktywności kobiet (zwłaszcza tych po pięćdziiesiątce) oraz osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia.

HALINA SOBAŃSKA

Stowarzyszenie Aktywne Kobiety, woj. śląskie, Sosnowiec
www.aktynnekobiety.org.pl, e-mail: biuro.akt@gmail.com

Dr nauk humanistycznych, historyczka, politolożka, wykładowczyni akademicka, absolwentka Studiów Podyplomowych z zakresu Kulturowej Tożsamości Płci. Pełni mandat radnej Sosnowca i jest przewodniczącą komisji oświaty w sosnowieckiej radzie miejskiej. Wiceprzewodnicząca sosnowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Działaczka społeczno-polityczna, feministka, organizatorka licznych akcji, marszów, happeningów na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji kobiet w różnych obszarach życia. Założycielka i prezeska Stowarzyszenia Aktywne Kobiety. Wspiera networking kobiet – zainicjowała powołanie Śląskiej Przedwyborczej Koalicji Kobiet – grupy nieformalnej, skupiającej kobiety z różnych opcji politycznych, zaangażowanych w politykę. Koordynatorka Śląskiego Klubu Kobiet w Polityce – przygotowującego kobiety do udziału w życiu politycznym. Uczestniczka Śląskich Manif i Światowego Marszu Kobiet w Istambule (2010). Uczestniczy w corocznych zgromadzeniach kobiet organizowanych przez Kongres Kobiet i jest jego regionalną pełnomocniczką. W 2007 r. została nagrodzona przez Instytut Spraw Obywatelskich „Diamentową szczotką” za działalność na rzecz

docenienia nieodpłatnej pracy domowej kobiet. W rankingu „Dziennika Zachodniego”(2008) uznana wraz z córką za jedne z 50 najbardziej wpływowych kobiet województwa śląskiego. Na poziomie władzy lokalnej promuje demokrację partycypacyjną, budżet zorientowany na płeć i szerokie zaangażowanie obywateli w proces podejmowania decyzji.

EWA SOBIERAJSKA

Fundacja na rzecz Dzieci i Młodzieży im. Wandy Tomczyńskiej,
woj.mazowieckie, Warszawa

www.fundacja-tomczynskiej.pl, e-mail: ngo@um.legionowo.pl

Prezesa Fundacji, na co dzień pracuje w Urzędzie Miasta Legionowa jako Główny Specjalista ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi. Fundacja na rzecz Dzieci i Młodzieży im. Wandy Tomczyńskiej to lokalna, pozarządowa organizacja społeczna. Powstała z inicjatywy środowiska Armii Krajowej i Szarych Szeregów. Wanda Tomczyńska – patronka Fundacji

była żołnierzem AK i nauczycielką tajnego nauczania. Wzorując się na Jej postępowaniu Fundacja pragnie kształtować patriotyczne i obywatelskie postawy poprzez podtrzymywanie tradycji narodowej, kształtowanie i rozwój świadomości obywatelskiej oraz tożsamości lokalnej. Celem Fundacji jest pomoc w wyrównywaniu szans młodego pokolenia, wspieranie poczynań młodych, zdolnych, a niezamożnych ludzi.

ADAM SZULCZEWSKI

Fundacja na rzecz Collegium Polonicum,
woj. lubuskie, Słubice

www.fundacjajcp.org,

e-mail: a.szulczewski@fundacjajcp.org

W Fundacji od 2007 r. zajmuje się animacją. Spotyka się z lokalnymi organizacjami i mieszkańcami. Podpowiada, skąd wziąć pieniądze na realizację ich pomysłów, jak współpracować z samorządami i administracją publiczną. Interesuje się aktywnością obywateli w sprawach kraju i lokalnych społeczności.

KATARZYNA TADEUSIAK-JEZNACH

Sieć Obywatelska Watchdog Polska, woj. mazowieckie, Warszawa

e-mail: k_tadeusiak@tlen.pl

Doktorantka na warszawskiej AWF, mgr rewalidacji i resocjalizacji (na APS), absolwentka ekonomicznych studiów podyplomowych – Informatyka Gospodarcza (na UW). Działaczka organizacji strażniczej – Sieć Obywatelska Watchdog Polska (dawniej SLLGO)

W latach 2004-2009 związana z działaniami Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP Polska) jako ekspertka w obszarze aktywizacji i rozwoju społecznych obszarów wiejskich. Doświadczona koordynatorka wielu programów i procesów regrantingowych. Koordynowała ogólnopolski projekt Rzeczpospolita internetowa. Jako konsultantka MPiPS przez trzy lata uczestniczyła w tworzeniu partycypacyjnych Gminnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, rozwijaniu usług społecznych oraz aktywizacji mieszkańców w 12 mazowieckich gminach wiejskich. Szkoliła Animatorów Partycypacji Społecznej w ramach projektu Decydujmy Razem oraz działaczy sportowych i animatorów sportów zrzeszonych w Ludowych Zespołach Sportowych.

ANNA WACHOWSKA-KUCHARSKA

Stowarzyszenie MY POZNANIACY, woj. wielkopolskie, Poznań

www.my-poznaniacy.org, e-mail: anna.wachowska-kucharska@wp.pl

Wiceprezeska Stowarzyszenia MY POZNANIACY działającego w Poznaniu na rzecz demokracji miejskiej i społeczeństwa obywatelskiego, prawa mieszkańców do miasta. Stowarzyszenie jest m.in. inicjatorem Okrągłego Stołu ds. problemów społecznych mieszkalnictwa w Poznaniu, współorganizuje debaty o odnowie śródmieścia, uczestniczy w konsultacjach społecznych dotyczących długofalowych działań miasta i aglomeracji, współkształtuje kompetencje społeczności lokalnych i środowisk społecznych w dziedzinach związanych z funkcjonowaniem Poznania. Przed wyborami samorządowymi w listopadzie i grudniu 2010 r. powo-

łało Komitet Wyborczy Wyborców Porozumienie MY POZNANIACY, który otrzymał prawie 10% głosów. W czerwcu 2011 r. zorganizowało w Poznaniu pierwszy w Polsce Kongres Ruchów Miejskich, podczas którego przyjechało do Poznania 19 organizacji działających na rzecz miasta z całej Polski, ogłoszono także dziewięć tez o mieście. Przed wyborami do Parlamentu w październiku 2011 r. Stowarzyszenie MY POZNANIACY przygotowało Skaner Wyborczy – ankietę dla kandydatów na posłów, dotyczącą tematów miejskich. Poza pracą na rzecz Stowarzyszenia Anna Wachowska-Kucharska jest członkinią Obywatelskiej Rady Kultury w Poznaniu, członkinią PRDPP, a także Przewodniczącą Zarządu Rady Osiedla Naramowice. Członkini Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. kultury, oświaty i spraw społecznych.

JAKUB WALBURG

Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych,
woj. dolnośląskie, Wrocław

e-mail: jakub.walburg@dfop.org.pl

Związany z Federacją od września 2009 roku. Początkowo jako wolontariusz, obecnie etatowy pracownik. W Federacji odpowiedzialny jest za wspieranie działań organizacji członkowskich, stały kontakt z nimi oraz udzielanie porad. Zajmuje się również informacją i promocją, opiekuje się grupami projektowymi, a także administruje stroną internetową (www.dfop.org.pl). Obecnie większość swojego czasu spędza angażując się w realizację projektu „Tworzenie Lokalnych Inkubatorów NGO w ramach Dolnośląskiej Sieci Doradztwa Pozarządowego”, w związku z którym na Dolnym Śląsku rozwijanych jest 16 Lokalnych Inkubatorów służących organizacjom pozarządowym. Od dwóch lat koordynuje także coroczny konkurs „Akcja Akacja Akcja Dąb – Niezwykli Dolnoślązacy”, który nagradza aktywnych mieszkańców województwa dolnośląskiego. W 2010 roku uzyskał tytuł magistra na Uniwersytecie Wrocławskim na kierunku historia. Żywo zainteresowany tematem historii polski po 1989 roku oraz problemami współczesnej polityki.

ANDRZEJ WALCZAK

Fundacja Biuro Projektów Lokalnych w Rawie Mazowieckiej,
woj. łódzkie, Rawa Mazowiecka

www.projektylokalne.org, e-mail: andrzejwalczak@poczta.onet.pl

Jest związany z organizacjami pozarządowymi przez realizację zadań na rzecz Fundacji Biuro Projektów Lokalnych w Rawie Mazowieckiej, gdzie jest wolontariuszem; pasję do odkrywania historii regionu, dla której wraz z podobnymi sobie osobami założyli Białskie Stowarzyszenie Historyczne w Białej Rawskiej, w którym jest członkiem Komisji Rewizyjnej. W wyborach samorządowych 2010 r. uzyskał mandat radnego Rady Miejskiej Białej Rawskiej. Jednym z głównych projektów koordynowanych przez Fundację Biuro Projektów Lokalnych, jest projekt realizowany przez Samorządowe Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Rawskiej „Poznajmy się – Działajmy razem”, którego jest pomysłodawcą i współtwórcą, a także współorganizatorem realizowanych w jego toku działań. W ramach projektu utworzono Rawską Sieć Organizacji Pozarządowych, jako nieformalną grupę skupiającą 30 NGO z terenu powiatu rawskiego. Przedstawiciele Sieci wypracowali i przyjęli Kartę standardów etycznych rawskich organizacji pozarządowych. Byli też inicjatorami powołanej w lipcu 2012 r. Powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego w Rawie Mazowieckiej, do której został wybrany i pełni funkcję jej wiceprzewodniczącego.

HELENA WRÓBLEWSKA

Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych, woj. podlaskie, Białystok

www.owop.org.pl, e-mail: helena.wroblewska@owop.org.pl

Od początku pracy w OWOP (2011) członkini grupy ds. ekonomii społecznej, której celem jest wspieranie sektora w województwie i budowanie otoczenia sprzyjającego jego rozwojowi. Informuje i doradza. Koordynuje szkolenia w Ośrodku Wsparcia Ekonomii Społecznej w Łomży. Animatorka wojewódzkiego

konkursu skierowanego do mieszkańców wsi, prowadzących działania na rzecz aktywizacji swoich społeczności. Interesuje się wykorzystywaniem innowacyjnych rozwiązań w obszarze przedsiębiorczości społecznej. Kulturoznawczyni. Zakochana w Podlasiu.

AGNIESZKA ZAGRODNIK

Towarzystwo Przyjaciół Dąbrowy Górniczej,
woj. śląskie, Dąbrowa Górnicza

www.tpdg.pl, e-mail : gazaga26@op.pl

Absolwentka studiów magisterskich Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na kierunku Politologia, specjalność Polityka społeczna. Zaangażowana w pracę na rzecz swojego miasta Dąbrowy Górniczej. Członkini Towarzystwa Przyjaciół Dąbrowy Górniczej, jednej z najstarszych organizacji w mieście. W TPDG odpowiedzialna za współpracę z Biurem Organizacji Pozarządowych Urzędu Miasta, Inkubatorem Społecznej Przedsiębiorczości, jak również za kontakty z Ogólnopolską Federacją Organizacji Pozarządowych. Członkini Dąbrowskiego Forum Organizacji Pozarządowych oraz grupy branżowej ds. kultury i grupy ds. budżetu obywatelskiego. Kolejny już rok uczestniczy w pracach komisji oceniających oferty złożone w konkursie na dofinansowanie z Urzędu Miasta Dąbrowy Górniczej.

Absolwentka szkoły Reprezentacji NGO i Szkoły Partycypacji Społecznej, organizowanej przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych.

RYSZARD ZAKRZEWSKI

Uczniowski Klub Sportowy Vega w Borecznie,
woj. warmińsko-mazurskie, Boreczewo

<http://uksvega.orangespace.pl>, e-mail: uksvega@wp.pl

Ur. w 1975 roku ubiegłego wieku; patrząc na siebie nie dojrzałem chyba, by pisać np. mam tyle i tyle lat, studia kilka kierunków czy ich brak, a zapomniałem jeszcze o osiągnięciach. Oj, tyle projektów zaliczyłem, że

strach. Brak mi jest słów, by opisać to wszystko, co za mną, może ważniejsze, co jest przede mną? Dla mnie ważne jest to, by być oszczędnym w słowach czy gestach, a nie być oszczędnym w dawaniu i pomnażaniu. Idealnym przykładem jest przypowieść o talentach, która dotyczy nie tylko jej bohaterów, ale i nas, ludzi współczesnych. Pamiętajmy, każdy z nas otrzymał jedno i niepowtarzalne życie. Nie możemy go zmarnować, bo zostaniemy z niego rozliczeni. Nagroda jest proporcjonalna do włożonej naszej pracy. Im więcej trudu włożonego w pracę, tym większy będzie zysk duchowy.

KAROL ZAMOJSKI

Pracownia Kultury Współczesnej, woj. kujawsko-pomorskie, Bydgoszcz
www.pkw.art.pl, e-mail: karol.zamojski@byd.pl

Filozof i badacz kultury. Kilka lat temu założył Pracownię Kultury Współczesnej – fundację, która zajmuje się rewitalizacją przestrzeni publicznej za pomocą kultury, głównie inicjowaniem procesów (oraz realizacją projektów) budowania wspólnej wiedzy dotyczącej kultury i przestrzeni publicznej oraz generowaniem narzędzi zmiany. Współpracuje z miejskimi instytucjami kultury i sztuki oraz uczelniami i innymi organizacjami pozarządowymi. Ponadto prowadzi firmę badawczo-konsultingową, jest redaktorem naczelnym Internetowego Magazynu Krytycznego VERTE.

Członek Inicjatywy Kulturalnej Kultura dla Torunia, członek Obywatelskiej Rady Kultury w Bydgoszczy, członek Zespołu ds. Przygotowania Masterplanu dla kultury (Strategia rozwoju kultury w Bydgoszczy do 2030 r.). Jest również koordynatorem Regionalnego Obserwatorium Kultury w Bydgoszczy (ROK jest porozumieniem/partnerstwem międzysektorowym, skupiającym instytucje samorządowe, pozarządowe, prywatne i uczelnie, stanowiącym platformę komunikacyjną badań kultury). Jest również członkiem Społecznego Zespołu Doradców ds. Komunikacji Rowerowej w Bydgoszczy. Współpracuje z kilkudziesięcioma organizacjami pozarządowymi.

Drodzy Uczestnicy spotkania Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa, *Sosnowiec 18.09.2012*

Obecna, kończąca się perspektywa finansowa funduszy unijnych, pokazała, jak istotne są Komitety Monitorujące i Podkomitety Monitorujące. Ich rola, jeśli tylko prawidłowo funkcjonują, w znaczącym stopniu może przyczynić się do poprawy wykorzystania funduszy unijnych, poprzez monitorowanie Programów Operacyjnych. Aby było to możliwe, niezbędne jest wyeliminowanie mechanizmów utrudniających prawidłowe funkcjonowanie, o których wiemy z perspektywy mijającego okresu programowania 2007-2013.

W raportach na temat aktywności członków komitetów i podkomitetów monitorujących wyraźnie widać problemy. Podstawowy problem, dotyczy frekwencji członków z ramienia organizacji pozarządowych w komitetach i podkomitetach. Przyczyn tego stanu rzeczy upatrywać należy z jednej strony w godzinach odbywania się posiedzeń, w czasie pracy urzędów, z drugiej – w braku merytorycznego przygotowania tych osób do reprezentowania całego sektora w tego typu ciałach. Aby zapobiec dopuszczeniu osób nieposiadających ani kompetencji ani czasu niezbędnego do godnego reprezentowania sektora w komitetach i podkomitetach, wprowadzić należałoby system wyłaniania członków z ramienia organizacji pozarządowych. Celowo mówię w tym miejscu wyłącznie o rekrutacji członków reprezentujących trzeci sektor, gdyż trudno mówić o jednolitym systemie rekrutacji dla osób ze sfery samorządowej, rządowej oraz społeczno-gospodarczej. System rekrutacji dla członków z ramienia organizacji pozarządowych w szczególności powinien sprawdzać, czy kandydat posiada odpowiednie predyspozycje oraz wiedzę, do tego, aby właściwie reprezentować sektor. Kandydat powinien również posiadać poparcie (rekomendację) przynajmniej jednej

organizacji poza swoją macierzystą do roli członka KM lub PKM dany program operacyjny.

Wybór osób z odpowiednimi kompetencjami to nie jedyny warunek poprawy funkcjonowania komitetów w przyszłym okresie programowania. Ważnym elementem w tej kwestii mogą okazać się wspólne szkolenia dla wszystkich członków KM lub PKM. Poprzez udział w tego typu wydarzeniach członkowie, z jednej strony, będą mieli okazje do bliższego poznania się poza pracą w KM lub PKM, a z drugiej będą dysponowali jednakową wiedzą na temat mechanizmów funkcjonowania KM lub PKM, co może przyczynić się do ich efektywniejszej pracy na rzecz poprawy wdrażania funduszy unijnych.

Czasy, w których żyjemy, medialne informacje o kolejnych aferach, pokazują jak bardzo zdemoralizowane są wszystkie szczeble władzy. W takich warunkach trudno o wykonywanie swoich obowiązków przez członków KM lub PKM zgodnie z zasadami etyki. Proponuję wprowadzenie kodeksu etycznego, obowiązującego każdego członka KM oraz PKM. Kodeks miały przypominać członkom, jak ważne jest godne wypełnianie swojej funkcji.

Życzę wszystkim owocnej dyskusji, której efektem będzie wypracowanie stanowiska organizacji pozarządowych ws. funkcjonowania komitetów i podkomitetów w okresie programowania 2013-2020.

Z poważaniem
Tomasz Pawlik
Fundacja Miasto Słów

Przedstawiciele komitetów o komitetach monitorujących

*Podsumowanie warsztatu na temat roli komitetów monitorujących
w przyszłej perspektywie finansowej, Bydgoszcz, 20.09.2012 r.*

W trakcie spotkania – w formie warsztatu – Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa przeprowadzono dyskusję nad strukturą i rolą komitetów monitorujących w przyszłej perspektywie finansowej. Wnioski układają się w zestaw rekomendacji:

1. Zapisana w rozporządzeniu zasada partnerstwa dotyczy szerokiego zakresu współpracy administracji z różnego typu partnerami. Dotyczy również różnych etapów realizacji polityk – od programowania, przez wdrażanie, monitorowanie, aż po ewaluację. Komitet monitorujący jest na pewno bardzo ważnym, ale nie powinien być jedynym narzędziem (formą) partnerstwa.
2. Uczestnicy spotkania przeanalizowali różne strategie partnerstwa w komitetach, określając ich zalety i wady. (por. rys.1)

Strategia partnerstwa	Uprawienia Komitetu	Podział głosów w KM/PKM	Różnorodność partnerów	Reprezentatywność partnerów	Wiedza ekspercka partnerów	Robocze formy współpracy	Niezależność Sekretariatu	Wsparcie dla partnerów
Kanał informacji	informacyjne		tak					tak
Przestrzeń debaty	konsultacyjne		tak		tak	tak		tak

Kontrola społeczna	kontrolne	przewaga partnerów		tak	tak	tak	tak	tak
Przestrzeń negocjacji	decyzyjne	wg parytetu		tak			tak	

Tabela 1 Strategie partnerstwa za: „Ocena realizacji zasady partnerstwa, w ramach SPO RZL i PO KL”, ewaluacja przygotowana przez Kompanię Dobrych Usług w 2009 r. na zlecenie MRR

Uczestnicy uznali, że głównym zadaniem komitetów monitorujących powinna być strategia „kontroli społecznej”, z elementami strategii negocjacyjnej (tak aby wnioski z monitoringu były wdrażane).

3. Uczestnicy zwrócili uwagę, że pozostałe obszary partnerstwa mogą być również realizowane w formie ciał dialogu, choć nie może być to komitet monitorujący (nie jest możliwe, aby to samo ciało wyznaczało kierunki, uczestniczyło w realizacji i ją nadzorowało, a później jeszcze oceniało wyniki). Z tego też względu należy rozważyć powołanie innych ciał do realizacji partnerstwa.

Szczególnie potrzebne wydają się miejsca, gdzie w ramach programowania odbywałaby się rzeczywista debata nad strategiami rozwoju. Taki charakter mają mieć regionalne fora terytorialne (w analogii do Krajowego Forum Terytorialnego). Jednak od form ich działania, składu oraz kompetencji zależeć będzie ich znaczenie dla realizacji zasady partnerstwa.

Podobnie ważną rolę mogą pełnić różnego rodzaju ciała, które będą zaangażowane we wdrażanie poszczególnych działań. Chodzi zarówno o strategiczne wybory dotyczące podejmowanych interwencji, jak i przejmowanie części odpowiedzialności za ich efekty. Tu doświadczenia komitetów sterujących z okresu 2004-2006, a także różnego rodzaju ciał, w tym także komitetów sterujących z okresu 2007-2013, powinny być poddane analizie, a wnioski wykorzystane w programowaniu kolejnej perspektywy.

4. Według uczestników spotkania, kwestia składu komitetu monitorującego jest kluczowa. Uznano po pierwsze, że o ile ma on być formą monitoringu wdrażania funduszy, powinien być skonstruowany tak,

aby czynnik społeczny (osoby reprezentujące środowiska niezwiązane bezpośrednio z zarządzaniem funduszami) stanowił ponad 50% składu komitetu. Dodatkowo uznano, że warto rozważyć formy reprezentacji (w zależności od rodzaju komitetu) następujących grup interesariuszy:

1. samorządu, w tym samorządu lokalnego, samorządu gospodarczego, przedstawicieli nauki,
2. partnerów społecznych, w tym reprezentatywnych przedstawicieli związków zawodowych i organizacji pracodawców,
3. przedstawicieli organizacji pozarządowych, w tym reprezentujących:
 - osoby, które są ostatecznymi odbiorcami wsparcia (przedstawiciele wspólnot lokalnych, osób zagrożonych wykluczeniem itp.),
 - realizatorów programów (w tym organizacje świadczące usługi społeczne itp.),
 - interes publiczny (organizacje kontrolne, organizacje stojące na straży równości szans, zrównoważonego rozwoju itp.),
4. instytucje zajmujące się kontrolą administracji publicznej (NIK, RIO itp.).
5. Komitety monitorujące na bieżąco oceniałyby realizację strategii wdrażania, zgodności działań z założeniami, ich trafności, efektywności, skuteczności i trwałości oraz rekomendowałyby bieżące zmiany w realizacji programów, w oparciu o roczne plany działań. Roczne plany działań, sprawdzone jako narzędzie bieżącego zarządzania w PO KL, nadawałyby partnerstwu w komitetach monitorujących element strategii negocjacyjnej zwiększając wpływ i odpowiedzialność partnerów za kierunki bieżących działań.
6. Dodatkowo za bardzo ważną uznano kwestię systemu wyboru reprezentantów (szczególnie wśród organizacji pozarządowych), niestety na jej wypracowanie w czasie warsztatu nie starczyło czasu.

*Oprac. Piotr Frączak,
Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych*

Biała księga w sprawie partnerstwa w funduszach europejskich 2014-2020

Przedstawiamy *Białą księgę w sprawie partnerstwa w funduszach europejskich 2014-2020*, przygotowaną przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w roku 2012 w procesie konsultacji rozwiązań dla okresu programowania 2014-2020.

Dlaczego „Biała księga”?

Celem Białej księgi jest przedstawienie opinii i uwag wypracowanych przez polskie organizacje zrzeszone w krajowej federacji ngo w zakresie szeroko rozumianego partnerstwa, które jest zasadą konstytutywną dla Unii Europejskiej. Polskie organizacje, aktywnie uczestnicząc w planowaniu oraz realizowaniu działań dofinansowywanych przez UE, posiadają bogate doświadczenie, które warto wykorzystać dla poprawy systemu funduszy europejskich. Stąd wypracowane stanowiska dotyczą zarówno kwestii przekrojowych, jak i szczegółowych.

Biała księga jest kierowana do polskiego Rządu, krajowych i unijnych instytucji decyzyjnych, w tym europarlamentarzystów, europejskich sieci organizacji pozarządowych, jak również polskich ngo-sów, choć to środowisko jest w dużym stopniu traktowane jako zbiorowy autor Księgi. Jej zadaniem jest przedstawienie punktu widzenia organizacji obywatelskich, jeśli chodzi o rozwiązania w zakresie przyszłego okresu budżetowego, jakkolwiek, rzecz jasna, OFOP nie rości sobie prawa do mówienia w imieniu wszystkich polskich organizacji, ani tym bardziej – wszystkich polskich obywateli i obywateli.

Dobór tematyki

Koncentrując się na partnerstwie w kontekście działań społecznych i partycypacji obywatelskiej, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych w roku 2012 wypracowała stanowiska odnoszące się do następujących kwestii:

- 1) Wspólnych Ram Strategicznych (marzec 2012),
- 2) dokumentów ogólnych projektów rozporządzeń Komisji Europejskiej (kwiecień 2012),
- 3) innowacji społecznych (marzec 2012),
- 4) dobrego rządzenia (maj 2012),
- 5) komitetów monitorujących (maj 2012),
- 6) grantu globalnego (maj 2012),
- 7) zasady partnerstwa (lipiec 2012),
- 8) Założeń Umowy Partnerstwa i konsultacji społecznych (grudzień 2012).

Poza wielowątkowym odniesieniem się do dokumentów publikowanych przez Brukselę (jak projekty rozporządzeń¹ oraz projekt Wspólnych Ram Strategicznych) OFOP wybrał kilka kwestii szczególnie istotnych dla organizacji pozarządowych. Mijający okres programowania pokazał, ile jest jeszcze do pokonania wyzwań w tych obszarach. W zasadzie wszystkie one mieszczą się w zakresie partnerstwa, które – zgodnie z artykułem 5 tzw. Rozporządzenia ogólnego² – OFOP rozumie jako udział

¹ Przede wszystkim chodzi o następujące rozporządzenia: Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006; Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006; Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1081/2006.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu

spectrum partnerów (w tym organizacji pozarządowych) w planowaniu, realizacji, monitoringu i ewaluacji polityk wspólnotowych, ukonkretnionych m.in. w funduszach europejskich. Z racji charakteru działań realizowanych przez ngo gros propozycji Federacji odnosi się do Europejskiego Funduszu Społecznego. Materiałem wyjściowym dla stanowisk Federacji były przede wszystkim postulaty organizacji członkowskich, jak również spostrzeżenia organizacji gromadzone przez OFOP w ciągu bieżącego okresu programowania, a zbierane m.in. za pośrednictwem portalu ngo.pl³ oraz wypracowane dzięki organizowanym przez Federację grupom roboczym⁴.

Warto nadmienić, iż wstępne uwagi Federacja przekazała Komisji w konsultacjach społecznych V raportu kohezyjnego, które odbyły się na przełomie 2010 i 2011 roku⁵.

Jak wypracowano stanowiska?

Stanowiska Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych zostały wypracowane przez grupy robocze złożone z reprezentantek i reprezentantów organizacji członkowskich, organizacji współpracujących, administracji publicznej oraz ekspertów. Korzystano zarówno z informacji, w tym skarg i postulatów, od organizacji, które przez cały trwający okres programowania kontaktowały się z Federacją, jak również z opra-

Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006

³ Przykładowo: Jak szła organizacja realizacja projektów unijnych w 2011 r.? (publikacja 6.12.2011), <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/708461.html> (pobranie 4.01.2013); Zgłoś szkody poniesione w związku z realizacją projektu europejskiego (publikacja 7.01.2010), <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/506438.html> (pobranie 4.01.2013)

⁴ Grupy robocze ds. przyszłego okresu programowania, <http://ofop.eu/reprezentacja/przyszly-okres-programowania/grupa-robocza> (pobranie 4.01.2013); Zgłoś szkody poniesione w związku z realizacją projektu europejskiego (publikacja 7.01.2010), <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/506438.html> (pobranie 4.01.2013)

⁵ Dokument dostępny na stronie domowej Federacji pod adresem <http://ofop.eu/biblioteka/15353/stanowisko-dotyczace-v-raportu-kohezyjnego-komisji-europejskiej-i-kolejnego-okresu-> (pobranie 4.01.2012)

cowań analitycznych czy doświadczeń innych państw członkowskich⁶. Grupy robocze pracowały podczas spotkań oraz korespondencyjnie. Ich skład częściowo się zmieniał w zależności od tematyki. Ogółem udział w pracach wzięło ponad trzydzieści osób z ponad dwudziestu organizacji członkowskich oraz przedstawiciele organizacji niezrzeszonych.

Projekty stanowisk były przekazywane do Zarządu Federacji oraz wszystkich organizacji członkowskich celem ostatecznego skonsultowania. W pracach grupy brało udział dwoje członków prezydium Zarządu OFOP-u zajmujących się na co dzień tematyką funduszy europejskich.

Ostateczne stanowiska były zatwierdzane przez Zarząd Federacji. Termin podany przy każdym stanowisku określa czas jego ostatecznego przyjęcia i upublicznienia.

Upowszechnienie postulatów

Stanowiska były następnie publikowane na stronach internetowych, tj. www.ofop.eu (strona domowa Federacji), na portalu ngo.pl (głównym kanale komunikacji w III sektorze) – w tym na dedykowanej podstronie www.nowaperspektywa.ngo.pl, poświęconej konsultacjom funduszy, jak również rozsyłane drogą mailową oraz przekazywane do partnerów z innych środowisk, jak administracja rządowa, sieci organizacji, euro-parlamentarzyści, marszałkowie województw.

Stanowiska odnoszące się do rozporządzeń (tzw. ogólne) oraz Wspólnych Ram Strategicznych zostały przetłumaczone na język angielski i przekazane do partnerów zagranicznych, tj. ENNA (European Network of National Associations), a za jej pośrednictwem do organizacji parasolowych w całej Europie, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów, a także do pięciu Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej: ds. budżetu, polityki regionalnej, rozwoju i współpracy, zatrudnienia i spraw społecznych oraz edukacji, kultury i młodzieży.

W każdej z wymienionych instytucji zidentyfikowane zostały osoby zajmujące się przedmiotową tematyką.

⁶ Realizacja zasady partnerstwa została przeanalizowana przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES): Do tanga trzeba dwojga. Analiza EKES-u rozwoju zasad partnerstwa w polityce spójności UE, wyd. 2011, Bruksela.

Po wypracowaniu stanowisk oraz ich upowszechnieniu (m.in. przesłanie stanowisk do komisji europejskiej, administracji rządowej i promocja w sektorze pozarządowym – artykuły na portalu ngo.pl) działania rzecznicze związane z konsultacjami i programowaniem nowych funduszy europejskich uległy wyhamowaniu. Stało się tak, ponieważ administracja publiczna nie udostępniała jeszcze dokumentów programujących system funduszy na poziomie krajowym. W związku z tym OFOP rozpoczął spotkania z przedstawicielami władz, z których wynikał jasny przekaz, by nadal pracować nad uwagami i postulatami. Stąd Federacja postanowiła opracować 12 postulatów organizacji pozarządowych dla Rządu, które miały odnosić się do podstawowych zasad nowego systemu funduszy europejskich 2014-2020 w Polsce. Do tego celu powołano grupę roboczą 12 postulatów. W skład grupy wchodziły duże federacje oraz organizacje sieciowe takie jak Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich czy Polska Sieć Lokalnych Grup Działania. Grupa opracowała postulaty, które zyskały poparcie około 300 organizacji pozarządowych z całej Polski. Taki odzew spowodował, że postanowiono stworzyć formalne ciało dialogu, w skład którego wchodziłyby wszystkie organizacje pozarządowe zainteresowane programowaniem nowej perspektywy. 22 października 2012 roku na ogólnopolskiej konferencji organizowanej przez OFOP, została oficjalnie powołana Stała konferencja ds. konsultacji funduszy europejskich 2014-2020. Powołano też sekretariat, który miał organizować prace stałej konferencji oraz przy współpracy z portalem ngo.pl utworzono dedykowaną stronę internetową nowaperspektywa.ngo.pl. Odtąd oficjalnym ciałem dialogu dla organizacji stała się konferencja ds. konsultacji funduszy, natomiast grupa dwunastu postulatów miała określać ogólne kierunki jej prac. Pierwszym dokumentem przygotowanym w tym celu było stanowisko w sprawie Założeń Umowy Partnerstwa. Niedawno prace grupy posunęły się naprzód, ponieważ członkowie zadeklarowali się do prowadzenia dziesięciu tematów szczegółowych, wynikających z dwunastu postulatów. Członkowie grupy jako liderzy tematów zorganizują dalsze prace nad poszczególnymi kwestiami (np. zespoły robocze, sieci wymiany informacji). W tym zaangażowaniu członków grupy będzie wspierał Sekretariat Stałej Konferencji.

Podziękowania

Przygotowanie prezentowanych w *Białej księdze* materiałów nie byłoby możliwe bez aktywnego udziału przede wszystkim organizacji członkowskich Federacji. Dyskusje, spory ideowe, dzielenie się doświadczeniem – na bazie praktyki organizacji zasadzają się postulaty wyrażone w stanowiskach OFOP-u. Stanowi to ich bezsporną zaletę, ponieważ realizując projekty dofinansowywane ze środków europejskich organizacje na samych sobie ćwiczą założenia ideologiczne i formalne ustalone w systemie wdrażania funduszy niejednokrotnie przez osoby, które nigdy nie starały się o dotację unijną ani nie były z niej rozliczane. Tak więc osobom tym i organizacjom należą się szczególne podziękowania za pracę wykonaną niejako dodatkowo.

Zaangażowanie i wiedza osób spoza organizacji członkowskich Federacji wydatnie wzbogaciły nie tylko dyskusję, ale również ostateczny kształt stanowisk. Osobom tym składamy serdeczne podziękowanie za współpracę, oczywiście licząc na jej kontynuację.

Działania te nie byłyby możliwe bez wsparcia finansowego. Zrozumienie sensu zaangażowania sektora pozarządowego na tak wczesnym etapie planowania kolejnej perspektywy budżetowej wykazały dwie prywatne instytucje grantodawcze: Fundacja im. Stefana Batorego i Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności. Dziękując za powierzenie środków, dziękujemy de facto za zaufanie i wiarę, że Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych ma potencjał do bycia rzetelnym reprezentantem sektora pozarządowego i partnerem rządu oraz instytucji unijnych w dyskusjach nad polityką spójności.

Zachęcamy do lektury stanowisk, dyskusji z nimi, wykorzystywania argumentacji i zawartych w nich propozycji w procesach rzecznictwa w sprawach związanych z planowaniem funduszy europejskich na poziomie regionalnym. Mamy nadzieję, że Czytelnik/Czytelniczka znajdzie w tych tekstach wsparcie i inspirację.

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie Wspólnych Ram Strategicznych
dla przyszłego okresu programowania
funduszy europejskich na lata 2014-2020
(Warszawa, marzec 2012 r.)**

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych (OFOP) z zainteresowaniem zapoznała się z propozycjami Komisji Europejskiej zawartymi w opublikowanej w marcu 2012 r. wstępnej wersji Wspólnych Ram Strategicznych funduszy europejskich w kolejnym okresie programowania (2014-2020). Włączając się w debatę nad przyszłością polityk wspólnotowych, zwłaszcza polityki spójności, OFOP pragnie przedstawić punkt widzenia organizacji obywatelskich. Nasze stanowisko opiera się ona na kilkuletnich doświadczeniach Federacji, jej organizacji członkowskich oraz innych polskich organizacji pozarządowych realizujących projekty w oparciu o dotacje z funduszy europejskich 2004-2006 oraz 2007-2013, jak również na działalności monitoringowej oraz interwencyjnej, połączonej z aktywnym udziałem w komitetach monitorujących programy operacyjne i tworzonych przy tychże komitetach grupach i zespołach roboczych.

Cele tematyczne

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych zgłasza następujące propozycje zmian do przedstawionych przez Komisję Europejską celów tematycznych:

Cel tematyczny nr 9: Potrzebne jest bardziej złożone patrzenie na kwestie społeczne, które uwzględniałyby inwestycje w lokalny rozwój, jako

ważny czynnik nie tylko wzmacniający wzrost gospodarczy regionu, ale też w znacznej mierze pozytywnie wpływający na kapitał społeczny i więzi społeczne. Dlatego też Federacja proponuje rozszerzenie 9 celu tematycznego, tak by przybrał następującą treść: „wspieranie włączenia społecznego, walki z ubóstwem oraz rozwoju społeczności lokalnej”.

Cel tematyczny nr 10: Umiejętności kluczowe są ściśle związane z rynkiem pracy, ale również z kapitałem społecznym, dlatego warto zapisać w dokumencie inwestowanie w edukację, właśnie w kontekście kompetencji kluczowych. Kompetencje kulturowo-społeczne są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. Stąd wniosek Federacji o rozszerzenie 10 celu tematycznego w sposób następujący: „inwestowanie w edukację i kulturę, w umiejętności kluczowe i kompetencje kulturowo-społeczne oraz uczenie się przez całe życie”.

Cel tematyczny nr 11: Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej wymaga zwiększenia udziału partnerów w procesie kreowania i oceniania polityk publicznych. Dlatego też OFOP postuluje rozszerzenie założeń i działań kluczowych w tym obszarze tematycznym, uwzględniając rolę partnerów społeczno-gospodarczych przy tworzeniu, konsultowaniu, wdrażaniu i ocenianiu polityk publicznych razem z administracją, co, według Federacji, znacznie zwiększyłoby jej skuteczność.

Zasady horyzontalne i Cele polityczne

Federacja postuluje, aby obok zasad niedyskryminacji, równości mężczyzn i kobiet oraz zasady zrównoważonego rozwoju, Wspólne Ramy Strategiczne uwzględniały dla funduszy przyszłej perspektywy 2014-2020 również zasadę partnerstwa – w szczególności w kontekście zarządzania, wdrażania i monitorowania jakości i skuteczności prowadzenia polityk. Partnerzy społeczno-gospodarczy posiadają specjalistyczną wiedzę (perspektywa społeczna, realna znajomość potrzeb beneficjentów), która może wzmocnić efektywność systemu funduszy w nowej perspektywie finansowej.

Zintegrowane podejście do realizacji funduszy WRS

Federacja popiera mechanizmy deregulacji zarządzania funduszami w ramach nowej polityki spójności, w kontekście zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego. Uważamy, że wielosektorowe, partnerskie i oddolne kierowanie rozwojem przełoży się na dużo większą skuteczność realizacji celów rozwojowych, zapisanych w programach operacyjnych. Akceptujemy wskazania Komisji, opublikowane we Wspólnych Ramach Strategicznych, dotyczące:

- a) rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność,
- b) zintegrowanych inwestycji terytorialnych w ramach EFRR, EFS i Funduszu Spójności,
- c) operacji zintegrowanych,
- d) wspólnego planu działania.

Jednocześnie wydaje nam się zasadne na tym etapie określenie dodatkowego mechanizmu, jakim jest grant globalny, z jednej strony dający więcej możliwości partnerom społecznym w realizacji operacji i projektów wynikających z programów operacyjnych, z drugiej – dający szansę mniejszym organizacjom na włączenie się w realizację dużych projektów. Ponadto czasem wiele małych inicjatyw na rzecz danej polityki publicznej przynosi większe i trwalsze zmiany niż pojedyncze duże operacje.

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie zaproponowanych
przez Komisję Europejską rozwiązań
dla funduszy europejskich na lata 2014-2020
(Warszawa, kwiecień 2012 r.)**

Wstęp

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych (OFOP) z zainteresowaniem zapoznała się z propozycjami Komisji Europejskiej zawartymi w opublikowanych w październiku 2011 r. projektach rozporządzeń dotyczących funduszy europejskich w kolejnym okresie programowania (2014-2020), a zwłaszcza:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006,
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006,

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1081/2006.

Federacja poparła niektóre postulaty polskiego Rządu, wyrażone w oficjalnych stanowiskach z datą 19 stycznia 2012 r., dotyczących poszczególnych rozporządzeń.

Zdaniem Federacji, niezbędna jest szersza refleksja nad dotychczasowymi efektami realizacji polityki spójności oraz wykorzystywania funduszy strukturalnych, refleksja zarówno o charakterze pozytywnym, jak i negatywnym. Jej celem powinno być wypracowanie rekomendacji dotyczących wykorzystania środków europejskich w nadchodzącym okresie programowania – tak jeśli chodzi o zmierzenie się z wyzwaniem stojącym przed Polską, jak i techniczne rozwiązania związane z wydatkowaniem dostępnych funduszy.

Nasze zainteresowanie wzbudziły zatem kwestie związane przede wszystkim z zasadą partnerstwa (jej realnym wdrożeniem na wszystkich szczeblach planowania, realizacji, monitoringu i ewaluacji polityk wspólnotowych, a co się z tym wiąże – funduszy europejskich), a także te związane z celowością polityk i funduszy wspólnotowych, powiązaniem ze Strategią Europa 2020 i koncentracją wsparcia, wielofunduszowością programów, wykorzystaniem strategii lokalnych, warunkowością, efektywnością, uproszczeniem i racjonalizacją procedur przyznawania dotacji oraz ich kontroli, innowacyjnością, ekonomią społeczną, dostępem do wsparcia w formie bezpośrednich decyzji Komisji Europejskiej, w uzasadnionych przypadkach dotacji bezzwrotnych i regrantingu na poziomie krajowym.

Dlatego też, włączając się w debatę nad przyszłością polityk wspólnotowych, zwłaszcza polityki spójności, OFOP pragnie przedstawić punkt widzenia organizacji obywatelskich. Nasze stanowisko opiera się na kilkuletnich doświadczeniach Federacji, jej organizacji członkowskich oraz innych polskich organizacji pozarządowych realizujących projekty w oparciu o dotacje z funduszy europejskich 2004-2006 oraz 2007-2013, jak również własnej działalności monitoringowej oraz interwencyjnej, połączonej z aktywnym udziałem w komitetach monitorujących programy operacyjne i tworzonych przy tychże komitetach grupach i zespołach roboczych.

OFOP zwraca uwagę na kilka aspektów dotyczących planowania, wdrażania, monitorowania i oceny polityki spójności. Wstępne propozycje i uwagi Federacja przekazała Komisji Europejskiej w ramach konsultacji społecznych V raportu kohezyjnego (listopad 2010-luty 2011). Z satysfakcją odnotowaliśmy nawiązanie w niektórych propozycjach Komisji do naszych postulatów, które w części były podnoszone również przez innych uczestników konsultacji.

Propozycje Komisji dotyczące ograniczenia priorytetów, a przez to koncentracji wsparcia na wybranych obszarach uznajemy za słuszne. Jednak postulujemy, aby priorytety te zostały tak sformułowane, by z jednej strony, ich realizacja przybliżała dany kraj do osiągnięcia celów Strategii EU 2020, z drugiej zaś – by były one spójne z wyzwaniami rozwojowymi danego państwa członkowskiego oraz poszczególnych regionów. Zdaniem Federacji, w przypadku Polski priorytety te powinny obejmować rozwój kapitału społecznego oraz intelektualnego, które mają realny wpływ na rozwój innowacyjności i konkurencyjności, a są jednymi z najważniejszych kierunków tworzonej obecnie strategii rozwojowych Polski do roku 2020.

Partnerstwo

Zdaniem Federacji, niezmiernie ważna jest decyzja Komisji o wzmocnieniu rangi zasady partnerstwa w okresie 2014-2020. Niezbędnym warunkiem realizacji tego założenia jest, naszym zdaniem, ukonkretnienie zapisów/wymogów dotyczących jej wdrażania na wszystkich szczeblach – od unijnego po lokalny, w różnych aspektach, w tym w funkcjonowaniu komitetów monitorujących programy operacyjne.

OFOP pragnie podkreślić, że kontrola społeczna pozytywnie wpływa na efektywność realizacji polityk publicznych. Ponadto umożliwia poszerzenie perspektywy w procesie planowania, w tym na etapie diagnozy. Dlatego też udział partnerów społeczno-gospodarczych w monitorowaniu i planowaniu realizacji programów operacyjnych wydaje się być warunkiem kluczowym i nadaje realny sens pracom komitetów monitorujących programy operacyjne. OFOP uznaje komitet monitorujący za bardzo istotną instytucję dialogu obywatelskiego, a przede wszystkim – instrument kontroli i planowania rozwoju regionów i kraju. Dlatego też

warto wzmocnić zdolności implementacyjne tego ciała, tak by nie było ono jedynie fasadową instytucją opiniodawczą. Bazując na doświadczeniach członków z ramienia partnerów społeczno-gospodarczych komitetów, które Federacja monitoruje i wspiera, wnosimy, aby komitety monitorujące miały charakter konsultacyjny z elementami funkcji kontrolnej, ich zadania były konkretnie określone, zaś kompetencje i mechanizmy funkcjonowania opierały się na wspólnych unijnych standardach. Komitety powinny stać na straży realizacji zasady partnerstwa, jednak jej nie wyczerpują. System monitoringu programów operacyjnych powinien z założenia być bogaty w różnorodne mechanizmy konsultacji społecznych, od możliwości powoływania grup roboczych przez komitety po wykorzystywanie narzędzi angażujących szerokie środowiska, również w sposób obiegowy. Szczegółowe regulacje powinny być określone na poziomie państw członkowskich i poszczególnych komitetów, jednak niezbędne jest określenie przez Komisję ram działania komitetów w sposób bardziej konkretny, niż to przewidują projekty rozporządzeń z jesieni 2011 r.

OFOP stoi na stanowisku, że jakość działania systemu planowania, monitorowania, realizacji i ewaluacji programów operacyjnych zależy od jakości i możliwości osób i środowisk, które są w nią zaangażowane. Dlatego też zasadne jest umożliwienie korzystania ze wsparcia finansowego przez partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach monitorujących, tak by ich wiedza oraz umiejętności odpowiadały wyzwaniom, jakie niesie ze sobą praca w komitecie. Obejmuje to również możliwość korzystania ze środków pomocy technicznej na poziomie unijnym i krajowym.

Partnerzy społeczno-gospodarczy posiadają specjalistyczną wiedzę (perspektywa społeczna, realna znajomość potrzeb beneficjentów), która może wzmocnić efektywność planowanych polityk. Zasadne jest rozszerzenie wsparcia finansowego dla partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach monitorujących, tak by umożliwić im rozwijanie umiejętności i profesjonalizację działań. Współpraca stanowi jeden z ważniejszych czynników zapewniających dobre wykonanie założonych celów. Partnerzy, jako uczestnicy prac nad wdrażaniem funduszy europejskich, również powinni być objęci tymi działaniami.

Jednocześnie OFOP uważa, iż ostateczna nazwa dokumentu strate-

gicznego na poziomie krajowym (Umowa lub Kontrakt) powinna być odzwierciedleniem efektu negocjacji, które należy przeprowadzać przy systematycznej i partnerskiej współpracy między państwem członkowskim a Komisją, z udziałem regionów i właściwych kompetencyjnie partnerów społeczno-gospodarczych, z uwzględnieniem szczegółów, jak np. poziomy alokacji na poszczególne obszary tematyczne czy fundusze (tzw. *ring-fencing*), czy też lista miast, które będą wdrażały projekty w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych lub platformy miejskiej. Uważamy, że efektywny byłby program operacyjny wspierający regiony z różnych kategorii.

Federacja uważa ponadto, że w rozporządzeniu Komisji dotyczącym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego powinny znaleźć się zapisy wyraźnie przypominające państwom członkowskim o ich przewodniej roli w promowaniu partnerstwa i współpracy z partnerami z różnych środowisk.

Zasady ogólne

Wspólne Ramy Strategiczne i priorytety polityki spójności a Strategia UE 2020 oraz zintegrowane programowanie strategiczne

OFOP uważa za dobre rozwiązanie ideę przyjęcia Wspólnych Ram Strategicznych (WRS) jako dokumentu wiążącego dla całej Wspólnoty, wskazującego priorytety polityki spójności oraz jej powiązanie ze Strategią UE 2020. Federacja jest zdania, że określenie wspólnych zasad dla polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, jak również Wspólnej Polityki Morskiej i Rybackiej zaowocuje większą efektywnością wsparcia dzięki uwspólnieniu wymagań, uwarunkowań dla tworzenia i wdrażania programów operacyjnych w obszarze wymienionych polityk.

Powiązanie Umowy/Kontraktu i programów ze strategią Europa 2020 poprzez Krajowe Programy Reform (KPR) wymagać będzie doprecyzowania kwestii corocznych aktualizacji tych Programów, w nawiązaniu do specyfiki funduszy unijnych.

Odpowiednie ramy finansowe dla polityki spójności

Biorąc pod uwagę zasady pomocniczości i partnerstwa, Federacja dostrzega zagrożenia związane z ewentualnym przyjmowaniem przez

Komisję zbyt wielu przepisów w drodze aktów delegowanych bądź wykonawczych (np. przyjęcie Wspólnych Ram Strategicznych, przepisy dotyczące inżynierii finansowej, kategorii interwencji, zastosowania zasady partnerstwa). Jednakże OFOP uznaje za kluczowe wypracowanie mechanizmów zapewniających efektywność procesu wdrażania funduszy, mniejszy akcent kładąc na samą metodę i tryb przyjmowania niezbędnych regulacji. W żadnym razie, zdaniem Federacji, nie można zaakceptować sytuacji, w której państwa członkowskie, podnosząc argument subsydiarności, zmierzać będą do obniżenia znaczenia partnerstwa na poziomie rozwiązań krajowych.

Programy operacyjne

Federacja postuluje, aby programy operacyjne miały ograniczoną przez Komisję maksymalną wysokość budżetu. Programy obszerne finansowo oraz merytorycznie są trudne do zarządzania i generują niebezpieczeństwo nieosiągnięcia celów, a co się z tym wiąże, mało efektywnego wykorzystania środków. Powodują również znaczne obciążenia dla Instytucji Zarządzających, skutkujące niekiedy blokadą realizacji programu.

Wielofunduszowość

Zdaniem Federacji, by wielofunduszowość (realizowana np. w postaci dwufunduszowości dotyczącej EFRR i EFS) działała w sposób efektywny, powinno się ją stosować elastycznie i na każdym etapie wdrażania programu operacyjnego: od osi priorytetowych przez operacje aż do projektów. Ograniczenie komplementarności funduszy do 5% ogranicza elastyczność tego mechanizmu. Wyrażamy ponadto wątpliwość co do realnych możliwości realizacji przedsięwzięć, które obejmowałyby kilka celów tematycznych, pomimo deklaracji Komisji o rezygnacji z zasady monofunduszowości.

Uważamy też, że należy mocniej powiązać działania z zakresu Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz współpracy transgranicznej na granicach zewnętrznych z głównym nurtem polityki spójności i innych polityk powiązanych. Istotne jest uwzględnienie zasady partnerstwa pomiędzy różnymi środowiskami, rozumianymi w dokumentacji autorstwa Komisji pod jednym hasłem „partnerzy społeczni i gospodarczy”, w tym potrzeba partnerstwa między społeczeństwami obywatelskimi różnych krajów i regionów, realizującymi projekty w ramach EWT.

Wspólny Plan Działania

OFOP pozytywnie ocenia ideę Wspólnego Planu Działania, która jest, według nas, odpowiedzią na przesadne wymagania formalne obowiązujące dla obecnego okresu programowania i jest krokiem w kierunku zorientowania polityki spójności na rezultaty. Federacja uważa jednak, że obecnie zaproponowane zapisy wymagają doprecyzowania, także w kontekście programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej i strategii makroregionalnych.

Koncentracja tematyczna uwzględniająca cele strategii Europa 2020 i uwarunkowania terytorialne

W dyskusji o priorytetach wsparcia należy podkreślić potrzebę reformy regulacji odpowiadającej idei tzw. dobrego rządzenia. Reformę regulacji rozumiemy przede wszystkim jako zmniejszenie biurokracji, tj. uproszczenie procedur i wymogów formalnych.

Poza postulowanymi wcześniej priorytetami uwzględnić należy również działania wspomagające rynek pracy (wraz z polityką promocji zatrudnienia), uznając, że kapitał ludzki jest warunkiem dla rozwoju systemu edukacji oraz kapitału społecznego.

Przykłady krajów skandynawskich wskazują, że warto patrzeć na problemy ludności nieco szerzej niż przez pryzmat pomocy społecznej. Potrzebne jest bardziej złożone postrzeganie kwestii społecznych, które uwzględniałyby inwestycje w lokalny rozwój jako ważny czynnik nie tylko wzmacniający wzrost gospodarczy regionu, ale również pozytywnie wpływający na kapitał społeczny i więzi społeczne. Dlatego też Federacja proponuje rozszerzenie 9 celu tematycznego, tak by przybrał następującą treść: „wspieranie włączenia społecznego, walki z ubóstwem oraz rozwoju społeczności lokalnej”.

Umiejętności kluczowe są ściśle związane z rynkiem pracy, ale również z kapitałem społecznym, dlatego warto ująć inwestowanie w edukację właśnie w kontekście kompetencji kluczowych. Kompetencje kulturowo-społeczne są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. Stąd wniosek Federacji o rozszerzenie 10 celu tematycznego w sposób następujący: „inwestowanie w edukację i kulturę, w umiejętności kluczowe i kompetencje kulturowo-społeczne oraz uczenie się przez całe życie”.

W tym miejscu sygnalizujemy, że uważamy za potrzebną możliwość ingerencji Brukseli horyzontalnie, tj. poprzez granty będące w bezpośredniej dyspozycji Komisji Europejskiej.

Warunkowość

Federacja wyraża sprzeciw wobec propozycji Komisji dotyczącej warunkowości ex-ante, aby ta posiadała możliwość zawieszenia części lub całości płatności pośrednich dla danego Programu w momencie jego akceptacji.

Interesującą propozycją jest zasada warunkowości opartej na wynikach i rezerwie wykonania na różnych poziomach przy założeniu, że warunkowość ta stanowi kolejny mechanizm koncentracji na efektach, a nie na formalnościach i procesach. Na bazie zebranych doświadczeń polskich organizacji pozarządowych OFOP mocno akcentuje gotowość projektodawców do akceptacji warunkowości opartej właśnie na rezultatach.

Istotnym zagadnieniem jest również kwestia wskaźników. Z jednej strony OFOP popiera inicjatywę przygotowania wskaźników wsparcia na poziomie Unii. Z drugiej – uważa, że należy rozważyć raz jeszcze stopień ich uszczegółowienia, w kontekście ich roli jako narzędzi mierzenia i porównywania rozwoju wszystkich regionów korzystających ze wsparcia. Zgadza się z komentarzem polskiego Rządu w sprawie zagrożenia skupieniem się na tempie i poziomie absorpcji środków w odezwaniu od monitorowania realnych zmian dzięki wsparciu unijnemu.

Jednocześnie jesteśmy przeciwni konieczności wprowadzania zmian w Umowie/Kontrakcie i programach operacyjnych na podstawie Zaleceń Rady dla poszczególnych państw członkowskich. Zalecenia te pojawiają się co roku, występuje zatem obawa o konieczność corocznego dostosowania do nich Umowy i Programów, co jest nie do pogodzenia z zasadą wieloletniego i długofalowego programowania wsparcia z funduszy WRS, jak również z intencją ograniczania biurokratyzmu i formalności związanych z funduszami unijnymi.

Ekonomia a działania społeczne

Zwracamy również uwagę na konieczność większego niż dotychczas wykorzystania mechanizmów umożliwiających łączenie w realizacji polityki spójności różnych zasobów i sposobów jej finansowania, np. poprzez formułę partnerstwa publiczno-społecznego czy też przedsię-

biorczość społeczną. W tym kontekście niezbędne jest także rozważenie wyłączenia działań ekonomicznych służących w całości realizacji celów społecznych spod rygorów pomocy publicznej.

Wzrost rozpoznawalności EFS i przewidywalność jego finansowania oraz powiązanie z UE 2020

Zdaniem Federacji, ujęcie EFS wraz z innymi funduszami w obrębie Wspólnych Ram Strategicznych będzie pomocne w zapewnieniu właściwego wsparcia. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na potrzebę stosunkowo dużej alokacji na Europejski Fundusz Społeczny, ponieważ bez inwestycji w ludzi Europa nie osiągnie postępu, jaki założyła w Strategii UE 2020, co zmniejszy jej konkurencyjność na rynkach światowych. Wydaje się, że roztropnie należy podejść do takich zasad funduszy, jak dotychczasowa monofunduszowość, uwarunkowanie udzielania pomocy publicznej, ale także do narzędzi zapewnienia komplementarności między politykami i funduszami. OFOP uważa, że najważniejsze jest zagwarantowanie odniesień do celów Strategii w poszczególnych dokumentach programujących politykę spójności na różnych szczeblach oraz przyjęcie określonych wskaźników osiągnięcia tych celów. W omawianym zakresie postulujemy przyjęcie przez Komisję podejścia promującego inicjatywy lokalne (aktywne włączenie, innowacja społeczna, rewitalizacja obszarów, partnerstwo na wszystkich szczeblach) oraz wzmocnionego podejścia terytorialnego do polityki zatrudnienia, promującego innowacyjne zatrudnienie na poziomie lokalnym, z uwzględnieniem roli organizacji pozarządowych i partnerów społecznych. Uważamy, że niezbędne jest mocne zaakcentowanie potrzeby wsparcia promocji włączenia społecznego. Koncentracja środków na działaniach prowadzących do integracji społecznej jest zgodna z kierunkami działania przyjętymi w strategii Europa 2020 i stanowi istotną odpowiedź na sytuację społeczno-gospodarczą w Unii Europejskiej.

Zasady finansowania – zakres wsparcia

Strategie rozwoju regionalnego

Federacja uważa również, że rozwój regionalny nie może opierać się na inwestowaniu jedynie w ośrodki metropolitalne. W małych miejsco-

wościach, często wykazujących wyższą stopę ubóstwa, strategię i wizję rozwoju są szczególnie wskazane. Wydaje się, że obszary wiejskie stanowią obecnie regiony o najsłabiej wykorzystywanym potencjale kapitału ludzkiego i gospodarczego.

Ponadto OFOP pragnie podkreślić, że słuszny model zintegrowanego podejścia w tworzeniu strategii i inwestycji mija się z celem, gdy nie uwzględnia najważniejszego poziomu tych strategii, czyli poziomu realizacyjnego.

OFOP uważa, że państwa członkowskie powinny mieć możliwość negocjowania z Komisją Europejską listy miast, w których miałyby być realizowane działania. Uważamy również za uzasadniony wniosek, aby alokację przeznaczoną na te cele każdy członek UE ustalał indywidualnie z Komisją na etapie negocjacji Umowy/Kontraktu. Takie rozwiązanie zapewni adekwatność wsparcia do sytuacji każdego z państw.

Cele tematyczne

W kontekście przedmiotowego rozporządzenia podtrzymujemy wnioski o przeredagowanie jednego z celów tematycznych i podkreślenie wagi kultury oraz kompetencji kulturowych. Na potrzebę zapewnienia środków na wsparcie obszaru kultury zwrócił uwagę również polski Rząd.

Europejski Fundusz Społeczny

Do interwencji EFS Komisja zaproponowała cztery cele tematyczne, w tym cel 9 i 10. OFOP składa wnioski o przeredagowanie ww. celów tak, aby wzmocniony został kontekst lokalny, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu oraz kulturowy aspekt życia społecznego, bez którego powrót na rynek pracy osób wykluczonych nie będzie możliwy. Kultura, edukacja i wynikające z nich kompetencje kluczowe stanowią w opinii Federacji bardzo ważny warunek zwiększania skuteczności polityk wspieranych przez EFS, w szczególności na poziomie transnarodowym. Z tego względu kultura, silnie zakorzeniona w mentalności i kreująca tożsamość ludzi na danym obszarze, nie powinna być pominięta w kontekście szczególnych uwarunkowań terytorialnych. Z kolei wykluczenie cyfrowe coraz częściej prowadzi do wykluczenia społecznego.

Dlatego też lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność (*Community-led local development strategies* – CLLD) powinny być na-

rządziem realizacji różnych celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych, a nie priorytetem inwestycyjnym samym w sobie.

Bardzo ważne jest doprecyzowanie takich pojęć, jak priorytety inwestycyjne czy cele tematyczne, by uniknąć wątpliwości interpretacyjnych na etapie programowania i implementacji, na co zwrócił już uwagę polski Rząd.

W kontekście powyższych uwag – zakres proponowanych celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wymaga dalszej analizy pod kątem ich kompletności.

Innowacyjność

Federacja zgadza się z konkluzją Komisji w zakresie innowacyjności gospodarki unijnej i gospodarek krajowych państw członkowskich. Dlatego też proponuje wzmocnienie zapisów dotyczących wymogów innowacyjności finansowanych projektów, zarówno w zakresie infrastruktury, jak i tzw. działań miękkich. W kontekście innowacji społecznych podkreślić należy dorobek Inicjatywy EQUAL, jak również umiarkowany stopień adaptacji jej wyników do głównego nurtu polityki (*mainstreaming*). Tę sytuację mogłoby poprawić utworzenie międzynarodowej sieci wymiany informacji. W celu mobilizacji do realizacji projektów innowacyjnych niezbędne będzie zobligowanie państw członkowskich do wprowadzenia mechanizmów regulujących ich rozliczanie.

Zasady finansowania – reguły wsparcia

Dotacje bezzwrotne i wymóg wkładu własnego

Biorąc pod uwagę specyfikę niektórych działań finansowanych z funduszy europejskich, zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Społecznego, Federacja uważa za konieczne wskazanie niebezpieczeństwa zastosowania wsparcia zwrotnego. Mamy na myśli zwłaszcza projekty kierowane do grup osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących tzw. trudnymi beneficjentami, które w formie realizacji zadań publicznych wykonują podmioty prywatne, w tym często organizacje pozarządowe. Nieporozumieniem jest oczekiwanie, aby koszty realizacji zadań publicznych były częściowo pokrywane przez projektodawców. Ich potencjałem jest bowiem znajomość specyfiki danej grupy benefi-

beneficjentów, a dzięki temu dobrane skutecznych narzędzi wsparcia. Jest to forma wkładu własnego nie do przecenienia. Charakteryzują je również takie cechy, jak działalność nie dla zysku i wielokrotnie brak własnych środków finansowych. Środki organizacji pozarządowych zwykle są przypisane do konkretnych projektów i działań finansowanych przez sponsorów, stąd korzystanie ze zwrotnych form pomocy jest dla tych podmiotów ograniczone. Dofinansowanie takich projektów powinno odbywać się na zasadzie dotacji. W przeciwnym razie istnieje niebezpieczeństwo ograniczenia podmiotów podejmujących działania adresowane do „trudnych beneficjentów” wyłącznie do tych, które posiadają zasoby finansowe w miejsce wyboru realizatorów projektów o największym potencjale merytorycznym.

Wyznaczenie minimalnego progu dla wsparcia finansowego ze strony funduszy europejskich w formie dotacji będzie mieć pozytywny wpływ na realizację ww. trudnych projektów. OFOP stoi na stanowisku, że Komisja Europejska powinna określić minimalny poziom wykorzystania funduszy europejskich w formie dotacji bezzwrotnych przez państwa członkowskie, co zapobiegnie ich całkowitemu przeznaczeniu na instrumenty zwrotne. Rozważyć ponadto należy możliwość określenia przez Komisję minimalnej wysokości pojedynczej dotacji. W tym kontekście zwracamy uwagę na narzędzie, jakim jest grant globalny. Wprowadzenie regrantingu na poziomie każdego państwa członkowskiego umożliwi przyznawanie zróżnicowanych kwotowo dotacji, już od 1000 eur. Zdecentralizowany system dotacyjny będzie bardziej przyjazny dla projektodawców oraz beneficjentów, gdyż umożliwi interwencje funduszy europejskich nawet na lokalnym poziomie, gdzie nierzadko nie są potrzebne wielomilionowe dotacje w celu osiągnięcia zmiany.

Wyżej wskazane argumenty dotyczą także środków pomocy technicznej, określonych przez Komisję jako źródło finansowania systemu wdrażania i monitorowania funduszy strukturalnych. OFOP zwraca tu uwagę na potrzebę realnego wsparcia finansowego partnerów społeczno-gospodarczych, w tym organizacji pozarządowych, którzy są członkami tegoż systemu, np. poprzez udział w komitetach monitorujących programy operacyjne. Wydaje się konieczne jednoznaczne wydzielenie środków na ww. wsparcie.

Zarządzanie finansowe

Komisja zaproponowała rozliczanie salda końcowego w wysokości 5% dopiero na koniec okresu programowania. Polski Rząd wyraził swoje obawy w tym zakresie. W zaistniałej sytuacji Federacja wskazuje, że w razie usztywnienia stanowiska Komisji w przedmiotowej kwestii, rządy państw członkowskich mogą przerzucić koszty odsunięcia w czasie rozliczenia salda końcowego na projektodawców. Oznacza to de facto kredytowanie projektów unijnych przez realizatorów projektów, co prawdopodobnie będzie skutkować zachwianiem ich płynności finansowej. Takie zagrożenie jest realne zwłaszcza dla partnerów społeczno-gospodarczych. Z drugiej strony, proponowane rozwiązanie może być niekorzystne organizacyjnie i finansowo dla Komisji, koncentrując w czasie szereg płatności.

Kwalifikowalność wydatków

Odpowiedzią na oczekiwania projektodawców jest propozycja Komisji w zakresie szerokiego stosowania uproszczonych metod rozliczeń projektów. Należy dopilnować, aby państwa członkowskie nie wprowadzały wygórowanych procedur we własnym zakresie, gdyż powoduje to nie tylko wzrost obciążeń projektodawców, ale również negatywnie odbija się na wizerunku funduszy europejskich, wspólnych polityk, czy wreszcie całej Wspólnoty, która kojarzy się z machiną biurokratyczną.

Federacja podtrzymuje wątpliwości wyrażone przez polskie władze w obszarze ograniczenia kwalifikowalności podatku VAT, zwłaszcza w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Innowacje społeczne

OFOP wyraża opinię, że aby innowacje społeczne stały się bardziej powszechne, należy wprowadzić mechanizm regulujący rozliczanie takich projektów. Wdrażanie innowacji społecznych uznajemy za wielką potrzebę współczesnych społeczeństw. Jednocześnie obserwujemy niechęć administracji do ponoszenia ryzyka innowacji. Przejawia się to m.in. w stosowaniu standardowych formularzy projektowych oraz przeliczaniu kosztów nieudanych innowacji na projektodawców. Federacja stoi na stanowisku, że ryzyko kosztów, jakie są cechą immanentną działań innowacyjnych, powinno leżeć po stronie donatorów.

Wydaje się, że stworzenie sieci współpracy transnarodowej, dzięki której m.in. znacznej poprawie ulegnie proces wymiany idei i informacji, w istotny sposób wpłynie na rozwój innowacji społecznej w UE. System ten jednak powinien być koordynowany przez Komisję Europejską. Zapobiegłoby to doświadczeniom EQUAL-a, którego dorobek w niewielkim stopniu został wykorzystany w szerszej skali. Zapewnienie prawidłowej koordynacji ma szczególne znaczenie w przypadku wdrażania nowego instrumentu zaprezentowanego przez Komisję Europejską, tj. Programu Unii Europejskiej na rzecz zmiany i innowacji społecznej.

Oddzielne granty rozdzielane z Brukseli

Federacja uważa za celowe pozostawienie części środków w bezpośredniej dyspozycji Komisji z przeznaczeniem na eksperymentowanie i budowanie sieci kontaktów. Przedmiotem wsparcia byłyby działania ponadnarodowe, zwłaszcza w obszarze wdrażania i promocji zasady partnerstwa. Polskie doświadczenia w tym obszarze, tj. powołanie przez Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia w 2010 roku Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa, pokazują wciąż jeszcze niewykorzystany potencjał i możliwości, jakie stoją przed wszystkimi uczestnikami szeroko rozumianego dialogu obywatelskiego. Celem Sieci jest: *Zapewnienie w okresie programowania 2007-2013 realizacji zasady partnerstwa poprzez wzmocnienie partnerów społeczno-gospodarczych oraz mechanizmów współpracy pomiędzy nimi w programowaniu, wdrażaniu i ocenie realizacji polityk publicznych ze szczególnym uwzględnieniem funduszy europejskich w realizacji Narodowej Strategii Spójności na wszystkich szczeblach wdrażania* (Załącznik nr 1 do uchwały KK NSRO nr 45 z dnia 25.06.2010).

W tym miejscu należy zaakcentować, że rozwiązania innowacyjne ze swej natury wymykają się trybom proceduralnym. Zatem decydowanie o dofinansowaniu projektów innowacyjnych z wykorzystaniem tzw. konwencjonalnych ścieżek, odpowiednich dla innych projektów, będzie skutkowało brakiem innowacji faktycznych i próbą uznawania za innowacyjne rozwiązań funkcjonujących w innych obszarach. Takie doświadczenia przyniósł okres programowania 2007-2013.

Regranting na poziomie krajowym

OFOP postuluje wprowadzenie regrantingu dla organizacji pozarządowych na poziomie państwa członkowskiego. Byłoby to zastosowaniem grantu globalnego. Z uwagi na stosunkowo niską wartość budżetów projektów realizowanych przez NGO – w stosunku choćby do projektów infrastrukturalnych, ich obsługa generuje poważne koszty finansowe i czasowe dla właściwych instytucji. Zastosowanie regrantingu będzie skutkowało bardziej racjonalnym wykorzystaniem środków z pomocy technicznej oraz lepszym wizerunkiem funduszy europejskich w środowiskach pozarządowych, a co najważniejsze – zapewni ich wykorzystanie na zmiany w społecznościach lokalnych. To one często są odbiorcami działań organizacji.

Zasady wdrażania

Sprawozdawczość, monitoring i ewaluacja

Rozumiejąc potrzebę sprawozdawczości w cyklu częstszym niż okres 7 lat, Federacja negatywnie odnosi się do idei sprawozdawczości corocznej. Takie rozwiązanie de facto zablokuje realizację projektów, gdyż aby sprostać temu wymogowi, w system ciągłej sprawozdawczości będzie włączona każda instytucja – od koordynatora na poziomie państwa po pojedynczego projektodawcę. Jednocześnie zwracamy uwagę na racjonalność działań, tj. konieczność uniknięcia niepotrzebnego powielania informacji w ramach sprawozdawczości rocznej i poszerzonej z programów oraz w sprawozdaniach z Umowy/Kontraktu.

Doceniając możliwości uczenia się na doświadczeniach innych, OFOP pozytywnie odnosi się do upubliczniania i upowszechniania wyników ewaluacji, przy jednoczesnym poszanowaniu krajowych przepisów w zakresie danych osobowych i innych „wrażliwych” danych.

Generalnie OFOP wyznaje zasadę „tyle kontroli, ile trzeba”, zwłaszcza w odniesieniu do projektów wzbudzających podejrzenia o nieprawidłowości. Uważamy, że to tymi projektami należy się zainteresować. Wnosimy jednocześnie o opracowanie przez Komisję narzędzi kontroli oraz o realne stosowanie zasady pomocniczości w obszarze kontroli, np. możliwości kontroli danego projektu rozłącznie przez służby państwa

członkowskiego albo przez Komisję, zastrzeżenie do kontroli Komisji projektów wysokobudżetowych, określenie obszarów kontroli przeprowadzanych przez służby Komisji oraz służby państw członkowskich. Tu OFOP zwraca uwagę na utrudnienia, które dotyczą projektodawców przechodzących kontrolę (zwłaszcza kilkakrotne, ze strony wielu instytucji) oraz na potrzebę racjonalności finansowej systemu kontroli wydatków.

Wskaźniki

OFOP od początku udziału w dyskusjach nad okresem programowania 2014-2020 zwracał uwagę na potrzebę uwspólnienia i ograniczenia wskaźników na poziomie UE. Dlatego też popieramy inicjatywę Komisji w tym względzie dla Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednocześnie Federacja zwraca uwagę Komisji na potrzebę doprecyzowania jednego z zaproponowanych wskaźników (z załącznika, pkt 4: „[...] uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu.”), aby był jasny pod względem metodologicznym i jednolicie rozumiany przez wszystkie zainteresowane strony.

Jednocześnie pragniemy wskazać na niespójności metodologiczne pomiędzy poszczególnymi funduszami w zakresie wspólnych wskaźników, a także na różnice w przepisach rozporządzenia ogólnego i rozporządzenia dla EFS. Zapisy te powinny być spójne. Ponadto część wskaźników określona jest na tyle ogólnie, że mogą występować rozbieżności interpretacyjne.

Także w przypadku EFRR istotną kwestię stanowi wewnętrzna spójność wskaźników, ich odpowiedniość dla wszystkich państw członkowskich, jak również wykorzystanie do mierzenia efektów wsparcia (akcent na efektywności, a nie na formalnościach).

Instrumenty wzmacniające podejście terytorialne

OFOP widzi potrzebę rozwoju współpracy i powiązań między wsiami i miastami skutkującą ich wszechstronnym rozwojem społeczno-gospodarczym. Rozwój lokalny, i to rozumiany w kontekście wszystkich polityk wspólnotowych, których dotyczy projekt rozporządzenia ogólnego, jest warunkiem niezbędnym do rozwoju i wyjścia z kryzysu regionów i całych państw.

Rozwoju lokalnego nie należy jednak utożsamiać z CLLD. W ramach polityki spójności potrzebne są zachęty, które dawałyby możliwość wspierania zintegrowanych strategii i planów rozwoju lokalnego, będąc jednocześnie narzędziami bardziej atrakcyjnymi i otwartymi na potrzeby beneficjentów.

System zarządzania i kontroli

Zdaniem Federacji system kontroli powinien współistnieć z systemem sprawozdawczości, oba powinny wspólnie służyć efektywnemu wykorzystaniu funduszy europejskich. Dlatego też należy pozytywnie ocenić dążenie Komisji do proporcjonalnego systemu kontroli w ramach polityki spójności poprzez możliwość zaniechania kontroli pojedynczych projektów w przypadku pozytywnych opinii Instytucji Audytowej oraz wyrażonego przez KE zaufania do jej opinii. Takie podejście umożliwi sukcesywne zdejmowanie ciężaru administracyjnego z beneficjentów. Praktyka ostatnich lat w przypadku organizacji pozarządowych pokazała, że nierzadko dochodzi wręcz do zachwiania ich płynności finansowej z powodu realizacji projektów dotowanych przez Unię Europejską. Dlatego też zgadzamy się z propozycją dotyczącą możliwości prowadzenia przez Komisję audytów poszczególnych projektów jedynie w sytuacji, gdy opinia audytowa krajowej Instytucji Audytowej będzie wskazywać jednoznacznie na taką potrzebę, np. z racji wykrytych nieprawidłowości. Takie rozwiązanie pozwoli na wyraźne rozgraniczenie funkcji kontrolnych KE i państw członkowskich oraz uniezależni możliwość wykorzystania zasad proporcjonalności od arbitralnej propozycji Komisji Europejskiej.

Okres trwałości rezultatów – 2 lata

OFOP opowiada się za skróceniem wymogu trwałości rezultatów projektów z 5 do 2 lat. Na bazie doświadczeń, zwłaszcza w obszarze tzw. projektów miękkich, wymóg 2 lat jest o wiele bardziej realny i logicznie uzasadniony charakterem świadczonego wsparcia. Charakter interwencji podejmowanych w ramach ww. projektów w kontekście szybkiego tempa zmian społecznych we współczesnym świecie jednoznacznie wskazuje na to, że zarówno rodzaj rezultatów, jak i ich trwałość, muszą być oceniane inaczej niż dotychczas. Przykładem jest kryzys gospodarczy i finansowy, który nie został przewidziany i w kalkulowany

w uwarunkowania realizacji polityki spójności 2007-2013, a który wywarł istotny wpływ na sytuację państw członkowskich UE. Przy okazji zwracamy również uwagę na ujednoczenie wymogu okresu trwałości rezultatów z wymogiem przechowywania dokumentacji projektowej.

Regranting na poziomie krajowym

Fundusze europejskie są wdrażane przez różnych projektodawców – od administracji krajowej po lokalne społeczności i MŚP. Programując system na okres 2014-2020 należy pamiętać o specyfice tych środowisk i instytucji, zapewniając im równy dostęp do wsparcia unijnego w rozumieniu dopasowania wymogów do różnorodnych uwarunkowań, jakim podlegają. Instytucje te konkurują ze sobą, jednak konkurencja ta musi uwzględniać ich różnorodność, np. nie powinna konkurować organizacja pozarządowa z ministerstwem ze względu na odmienne cele i zadania statutowe, potencjał instytucjonalny i finansowy czy sposób funkcjonowania. OFOP postuluje wprowadzenie regrantingu dla organizacji pozarządowych na poziomie państwa członkowskiego. Odmienna sytuacja organizacji obywatelskich, charakter ich działalności, zasoby, jak również obszary działalności, pokazały w minionych latach, że procedury standardowe są niejednokrotnie zbyt trudne dla organizacji. Z drugiej zaś – z uwagi na stosunkowo niską wartość projektów realizowanych przez NGO w stosunku choćby do projektów infrastrukturalnych – ich obsługa generuje poważne koszty finansowe i czasowe dla właściwych instytucji. Polska ma w tym zakresie dobre doświadczenia, m.in. w zakresie dystrybucji środków w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także tak zwanych małych grantów w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju, dofinansowywanych w obecnym okresie programowania przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Takie narzędzie będzie skutkować bardziej racjonalnym wykorzystaniem środków z pomocy technicznej oraz lepszym wizerunkiem funduszy europejskich w środowiskach pozarządowych.

Zmiany w warunkach dotacji

Jakkolwiek zdajemy sobie sprawę z poziomu obecnie prowadzonej debaty, jak również z uwzględnienia części potrzebnych rozwiązań w propozycjach Komisji, wnosimy nadal o:

- uproszczenie procedur i wymogów formalnych, m.in. poprzez wprowadzenie obligatoryjnej ryczałtowości na bazie wyliczeń przyjętych w każdym państwie członkowskim,
- opracowanie przez Komisję katalogu kosztów niekwalifikowalnych, jednolitego dla całej Wspólnoty,
- określenie przez Komisję % kosztów ogólnych, które mogą być finansowane w ramach wsparcia z funduszy europejskich,
- sprecyzowanie warunków dla projektów wielofunduszowych,
- uproszczenie i racjonalizację systemu wyboru projektów, w tym przygotowanie i rolę asesorów.

OFOP wskazuje na możliwość wprowadzenia dwustopniowej procedury oceny projektów. W pierwszym etapie beneficjenci nadsyłałoby listy intencyjne. Wybrani na ich podstawie zostaliby zaproszeni do złożenia pełnych wniosków projektowych. Taka procedura nie tylko ogranicza koszty obsługi organizacyjnej, zwłaszcza w działaniach wdrażanych z pomocą procedury konkursowej, ale również pozwala lepiej kontrolować dobór projektów do dofinansowania.

Jednocześnie Federacja pozytywnie ocenia propozycję Komisji w zakresie uproszczonych metod rozliczania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego. Określenie szczegółowych rozwiązań i ich praktycznych zastosowań powinno być jednak przedmiotem dalszej dyskusji na etapie aktów delegowanych KE oraz wytycznych. Powodem jest konieczność ustalenia jasnych i precyzyjnych zasad rozliczania wydatków w projektach finansowanych z EFS.

Ponadto Federacja zgłasza potrzebę dodatkowych wyjaśnień ze strony Komisji Europejskiej w zakresie ograniczenia stosowania form uproszczonych rozliczania wydatków do projektów o wartości wydatków publicznych nieprzekraczającej 100 tys. euro, definicji *eligible staff costs*.

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie innowacji społecznych
w przyszłym okresie programowania
funduszy europejskich 2014-2020
(Warszawa, marzec 2012 r.)**

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych (OFOP) z zainteresowaniem zapoznała się z propozycjami Komisji Europejskiej zawartymi w opublikowanej w marcu 2012 r. wstępnej wersji Wspólnych Ram Strategicznych funduszy europejskich w kolejnym okresie programowania (2014-2020). Włączając się w debatę nad przyszłością polityk wspólnotowych, zwłaszcza polityki spójności, OFOP pragnie przedstawić punkt widzenia organizacji obywatelskich. Nasze stanowisko opiera się na kilkuletnich doświadczeniach Federacji, jej organizacji członkowskich oraz innych polskich organizacji pozarządowych realizujących projekty w oparciu o dotacje z funduszy europejskich 2004-2006 oraz 2007-2013, jak również na działalności monitoringowej oraz interwencyjnej, połączonej z aktywnym udziałem w komitetach monitorujących programy operacyjne i tworzonych przy tychże komitetach grupach i zespołach roboczych.

Innowacje społeczne dotyczą nowatorskich działań w obszarze kwestii społecznych (w tym polityk publicznych) oraz procesu wytwarzania innowacyjnych rozwiązań społecznego użytku. Innowacje społeczne w sposób szczególny łączą się z :

- ryzykiem podejmowania eksperymentów,
- otwartym dostępem do zasobów (np. creative commons),
- niekonwencjonalnym podejściem w procesie zmiany społecznej (m.in. wykorzystywanie nowoczesnych technologii, współpracy

- międzysektorowej, nowych form zarządzania),
- swobodą w podejmowaniu przedsięwzięć (wymaga elastyczności procedur i otwartości na modyfikacje w procesie wdrażania),
 - budowaniem i wykorzystywaniem kultury kreatywnej.

Nadrzędnym celem innowacji społecznych jest wdrożenie udanych zmian społecznych oraz ich upowszechnienie (np. w postaci popularyzacji dobrych praktyk lub powielania prototypowych rozwiązań).

Czynniki wzmacniające rozwój innowacyjności społecznej:

- a) Kapitał społeczny i kreatywny – innowacje społeczne bazują na wysokim kapitale społecznym i kreatywnym. Dlatego też wspieranie tych obszarów powinno być szczególnie ważne;
- b) Współpraca międzysektorowa – innowacje społeczne muszą być wspierane przez instytucje skupiające organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, władzę administracyjną oraz biznes. Instytucje te powinny być swoistymi inkubatorami innowacyjności oraz powinny ustalać standardy innowacji społecznych, wykorzystując do tego zasoby społeczne (crown-sourcing);
- c) Wymiar międzynarodowy – współpraca międzynarodowa oraz korzystanie z doświadczeń i wiedzy zgromadzonych w innych krajach;
- d) Nowoczesne technologie – zastosowanie nowoczesnych technologii, przy współpracy z uniwersytetami lub środowiskami biznesu, może pozytywnie wpływać na zwiększanie szans innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych;
- e) Elastyczność procedur – innowacje społeczne zakładają nieprzewidywalność i zmienność podczas wdrażania danego rozwiązania. Administracja publiczna oraz procedury przez nią przyjęte muszą być dostosowane do takiej specyfiki procesu. Muszą być elastyczne i otwarte na zmiany;
- f) Wolność – im więcej wolności, zarówno tej proceduralnej, jak i wynikającej ze współpracy między różnymi aktorami procesu zmiany społecznej, tym większe możliwości dla innowacyjności;
- g) Nowe formy zarządzania (empowerment) – nowe formy zarządzania, np. realizacja polityk publicznych z udziałem partnerów

różnych sektorów (zarządzanie partycypacyjne);

- h) Własność społeczna – to inna, w odróżnieniu od własności prywatnej i publicznej, forma posiadania zasobów materialnych i niematerialnych, która nie jest przypisana do konkretnych podmiotów, a zarządzana jest w sposób partycypacyjny.

Rekomendacje Federacji dotyczące systemu implementacji innowacji społecznych

I. Finansowanie innowacji społecznych – w oparciu o wyżej przedstawioną definicję finansowanie IS powinno być przede wszystkim elastyczne, zakładając:

- różne formy/metody finansowania na różnych etapach projektów,
- otwartość na ryzyko oraz założenie finansowania również nieudanych działań testujących,
- wieloetapowość finansowania wraz z oddzielnymi umowami do poszczególnych etapów, ze szczególnym uwzględnieniem kroku pierwszego (prefinansowania prototypu innowacji),
- horyzontalne podejście: możliwość finansowania danego procesu innowacji społecznej pomiędzy osiami priorytetów; wielofunduszowość również na poziomie projektów.

OFOP rekomenduje, by szczególny nacisk położyć na etap prefinansowania prototypu działania/usługi/procesu innowacji, a więc wspierania dobrych pomysłów i możliwości testowania bez ryzyka finansowego po stronie projektodawców danych rozwiązań. Te wytyczne powinny być warunkami podstawowymi przy tworzeniu zasad oraz instrumentów finansowych dla obszaru innowacji społecznych.

II. System wyboru projektów – wybór projektów wymaga stworzenia odpowiedniej bazy instytucjonalnej. Selekcja i ewaluacja projektów powinna zakładać „wrażliwość” na specyfikę projektów innowacyjnych, co przekładać ma się na rezygnację z dominującej roli oceny formalnej na rzecz oceny pomysłu. Ponadto powinno się wprowadzić wieloetapowość wyboru i oceny projektów przy równoczesnym uelastycznieniu procedur. Wiąże się to z deregulacją procesu walidacji i przeniesieniem ośrodka oceniającego poza administrację, włączając do niego ekspertów z różnych środowisk, związanych z obszarem innowacji społecznych. Ponadto Federacja pragnie w sposób szczególny podkreślić konieczność

stworzenia wiarygodnego i niezależnego mechanizmu walidacji prototypów. W obecnym systemie regulacje procesu oceny nie dają praktycznie możliwości uznania przedłożonego projektu za niespełniający kryterium innowacyjności.

OFOP rekomenduje stworzenie na poziomie krajowym centrum oceny i koordynacji projektów innowacyjnych. Innowacje społeczne ze względu na swoją specyfikę oraz potencjał rozwojowy powinny być oceniane na specjalnych warunkach, w odrębnej komórce instytucji zarządzających procesem wdrażania projektów finansowanych z funduszy unijnych. Ocena projektów powinna być wieloetapowa, a pierwszy etap powinien skupiać się głównie na weryfikacji pomysłu. Kolejne etapy (formalne i realizacyjne) powinny opierać się na zasadzie współpracy projektodawcy z instytucją wdrażającą, tak by dopasować pomysł projektodawcy do realnych warunków, w których innowacja ma być realizowana, przy zachowaniu swobody działania wdrażającego oraz by usprawnić i zmaksymalizować szanse na dobre wdrożenie i upowszechnienie realizowanego pomysłu.

III. System wsparcia – składa się z finansowego, instytucjonalnego oraz intelektualnego zaplecza, umożliwiającego rozwój i upowszechnianie działań związanych z innowacyjnością społeczną ustalając pewne standardy. System wsparcia zakłada tworzenie silnych inkubatorów/hubów, posiadających realny wpływ na decydentów, skupiających odpowiednie środki finansowe i kapitał ludzki, cieszących się dostępem do najnowocześniejszych zasobów intelektualnych i technologicznych oraz zakładających współpracę międzysektorową.

OFOP rekomenduje stworzenie na poziomie krajowym kilku dużych ośrodków wsparcia, działających na zasadzie inkubatorów innowacyjności społecznej, których struktura działania opierałaby się na współpracy różnych podmiotów reprezentujących środowiska społeczne, biznesowe, naukowe oraz administrację publiczną, określających standardy innowacji oraz wspierających potencjalnych projektodawców i beneficjentów projektów innowacji społecznych. Ośrodki te powinny zorganizować się w sieć na poziomie kraju kreując mechanizmy poziomej kooperacji, tak by realnie inkubować przedsięwzięcia innowacyjne. Powinny one dysponować realnym kapitałem finansowym oraz merytorycznym, by nie tylko wspierać realizację projektów innowacyjnych, ale

również upowszechniać ideę innowacyjności (szczególnie udane rozwiązania) w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Ponadto Federacja uważa, że dla dobra rozwoju innowacyjności społecznej w krajach Wspólnoty Komisja Europejska powinna stworzyć system koordynacji wymiany wiedzy i współpracy pomiędzy różnymi ośrodkami realizującymi projekty innowacyjne społecznie. Taka sieć powiązań będzie służyć wzmocnieniu tych ośrodków oraz upowszechnianiu innowacji społecznych w Europie.

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie idei dobrego rządzenia
w kontekście programów finansowanych
z funduszy europejskich 2014-2020
(Warszawa, maj 2012)**

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych, mając na względzie osiągnięcie satysfakcjonującego poziomu realizacji zasady partnerstwa w perspektywie finansowej na lata 2014-2020, pragnie zwrócić uwagę na kilka kwestii. Stanowisko OFOP-u opiera się na przekonaniu, iż:

1. Realizacja zasady partnerstwa w okresie programowania 2007-2013 natrafiła na znaczące problemy.

Potwierdzenie tej opinii OFOP-u znajduje się w rządowym dokumencie „Ukierunkowanie środków wspólnotowych w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych (guidance paper). Doświadczenia z wdrażania NSRO w świetle badań i analiz – wnioski na przyszłość” (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2010 r.), gdzie zaznaczono: „Zasadnicze trudności w realizacji priorytetu »Dobre rządzenie« w ramach PO KL wynikają z problemu systemowego, który w obecnym zarysie wykracza poza zakres i możliwości rozwiązania przez instytucję zarządzającą PO KL”.

2. Rola organizacji pozarządowych powinna być ważnym elementem sposobu wykorzystywania funduszy europejskich, co odnosi się nie tylko do realizacji usług, ale także partnerskiego traktowania tego typu podmiotów.

W ramach priorytetu V Dobre rządzenie w PO Kapitał Ludzki znalazło się działanie 5.4, którego efektem powinno być wzmocnienie partnerów

społecznych i ekonomicznych tak, aby mogli współpracować z administracją publiczną w zakresie tworzenia i wdrażania polityk publicznych. W poddziałaniu 5.4.2, skierowanym do organizacji pozarządowych, planowane efekty wsparcia finansowego budziły od samego początku wątpliwości. Skutkiem takiej sytuacji było m.in. powołanie zespołu ds. 5.4.2, który jednak mimo dużego zaangażowania strony społecznej nie spowodował zasadniczej zmiany sytuacji, a roczny plan działań dla priorytetu V, w tym działania 5.4., na rok bieżący jeszcze nie został przyjęty.

3. Dotychczasowe efekty planowania strategicznego w nowej perspektywie na lata 2014-2020 nie pozwalają określić kierunków działań podejmowanych przez rząd i jego oczekiwań wobec partnerów.

Tworzone, częściowo z wykorzystaniem konsultacji społecznych, strategie horyzontalne (m.in. rozwoju kapitału społecznego i sprawne państwo czy długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju kraju) na obecnym etapie nie wprowadziły zasadniczej zmiany w postrzeganiu „problemu systemowego”. Analizując dotychczasowe doświadczenia z realizacji zasady partnerstwa w ramach funduszy europejskich w latach 2007-2013 oraz realizacji priorytetu V w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, postulujemy pełniejsze wykorzystanie zasady partnerstwa zarówno w obszarze programowania, wdrażania (w tym deregulacji zarządzania), jak i monitoringu oraz oceny. W tym duchu OFOP postuluje poszukiwanie rozwiązań i deklaruje gotowość uczestniczenia w ich wypracowywaniu, w szczególności w następujących obszarach:

1. Programowanie

Szerokie włączenie partnerów, tak dotychczas zaangażowanych w działalność na rzecz funduszy europejskich (w tym członków komitetów monitorujących), jak i ewentualnie innych zainteresowanych, w prace nad kolejnym okresem programowania, nowa organizacja prac nad przygotowawanymi dokumentami (powinna umożliwić wykorzystanie potencjału partnerów społeczno-gospodarczych).

2. Wdrażanie

Otwartość na nowe rozwiązania (np. prowadzenie sekretariatów ciał dialogu, granty globalne) włączające partnerów w proces realizacji uzgodnionych zadań, tworzenie ciał dialogu z partnerami społeczno-ekonomicznymi w celu lepszego zarządzania poszczególnymi obszara-

mi interwencji (w analogii do tworzonych w tym okresie ad hoc różnego rodzaju komitetów sterujących czy zespołów ds. wdrażania).

3. Monitoring i ewaluacja

Wzmocnienie roli komitetów monitorujących jako ważnego elementu bieżącego zarządzania i kontroli społecznej, wzmocnienie roli partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach monitorujących poprzez stworzenie narzędzi dla ich aktywnego i reprezentatywnego uczestnictwa, zwiększenie roli ewaluacji – szczególnie w wymiarze partycypacyjnym – jako sposobu promocji funduszy europejskich i informacji zwrotnych jako oceny podejmowanych interwencji.

Zdaniem OFOP-u, tylko takie podejście, mające bardziej systemowy charakter, pozwoli realizować zasadę partnerstwa w satysfakcjonujący dla wszystkich zainteresowanych sposób.

OFOP uważa, że zasada partnerstwa, której nadaje się coraz większe znaczenie, ma na celu nie tylko lepsze wykorzystanie środków finansowych, ale także upodmiotowienie obywateli i ich organizacji jako suwena i beneficjenta działań rządu.

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie komitetów monitorujących
dla programów finansowanych z funduszy
europejskich 2014-2020
(Warszawa, maj 2012 r.)**

W kwietniu br. w ogólnym stanowisku dotyczącym przyszłości polityki spójności po roku 2014 Federacja wyraziła poparcie dla propozycji Komisji Europejskiej dotyczącej wzmocnienia rangi zasady partnerstwa. Warunkiem niezbędnym dla skutecznej realizacji tej propozycji jest, naszym zdaniem, ukonkretnienie zapisów/wymogów dotyczących wdrażania partnerstwa na wszystkich szczeblach, w tym funkcjonowania komitetów monitorujących programy operacyjne.

Komitety monitorujące (KM) są jednym ze sposobów realizacji zasady partnerstwa w odniesieniu do monitoringu i ewaluacji wdrażanych programów i, co za tym idzie, wykorzystywanych środków finansowych, spełniając w ten sposób również funkcję swoistej kontroli społecznej.

OFOP pragnie podkreślić, że kontrola społeczna pozytywnie wpływa na efektywność realizacji polityk publicznych. Ponadto poszerza perspektywę planowania realizacyjnego oraz pomaga w odpowiedniej diagnozie, dla realizacji założonych celów. Dlatego też **udział partnerów społeczno-gospodarczych w monitorowaniu i planowaniu realizacji programów operacyjnych wydaje się być warunkiem kluczowym i nadaje realny sens pracy komitetów monitorujących programy operacyjne.**

OFOP uznaje komitet monitorujący za bardzo istotną instytucję dialogu obywatelskiego, a przede wszystkim instrument kontroli

i planowania rozwoju regionów i kraju, i uważa, że należy wzmocnić jego rolę, tak by nie był instytucją jedynie fasadową.

OFOP stoi na stanowisku, że jakość funkcjonowania systemu planowania, monitorowania, realizacji i ewaluacji programów operacyjnych zależy od jakości i możliwości działań zaangażowanych osób i środowisk.

Swoje przekonanie o wadze komitetów monitorujących jako formy realizacji zasady partnerstwa OFOP opiera na wynikach badań ewaluacyjnych zleczanych przez administrację publiczną, na kilkuletnich doświadczeniach Federacji, jej organizacji członkowskich i innych polskich organizacji pozarządowych realizujących projekty w oparciu o dotacje z funduszy europejskich tak w latach 2004-2006, jak i 2007-2013, oraz na własnej działalności monitoringowej oraz interwencyjnej, połączonej z aktywnym udziałem w komitetach monitorujących programy operacyjne i tworzonych przy tychże komitetach grupach i zespołach roboczych.

Doświadczenia członków KM z ramienia partnerów społeczno-gospodarczych **wskazują, że komitety monitorujące powinny mieć przede wszystkim charakter konsultacyjno-kontrolny, a ich zadania powinny być określone w sposób konkretny, zaś kompetencje i mechanizmy funkcjonowania opierać się na wspólnych unijnych standardach.** Komitety (jako jedyne obligatoryjne ciała dialogu przy wdrażaniu funduszy europejskich) powinny też stać na straży realizacji zasady partnerstwa, choć nie są jej jedyną formą. System monitoringu programów operacyjnych powinien z założenia być bogaty w różnorodne mechanizmy konsultacji społecznych, od możliwości powoływania grup roboczych przez komitety po wykorzystywanie narzędzi angażujących szerokie środowiska. Szczegółowe regulacje powinny być określone na poziomie państw członkowskich i poszczególnych komitetów, jednak wydaje się być wskazane dookreślenie przez Komisję Europejską ram działania komitetów.

Według doświadczeń polskich organizacji pozarządowych **w okresie 2007-2013 mieliśmy do czynienia z ograniczonym wykorzystaniem możliwości pozarządowych członków KM.** W praktyce trudno im jest mieć realny wpływ na takie decyzje komitetów, jak kryteria wyboru projektów, wysokość alokacji na poszczególne działania, formę ich wy-

datkowania, np. poprzez konkursy dotacyjne (w których mogą uczestniczyć NGO) czy przez działania systemowe (tj. projekty realizowane przez urzędy, nieprzechodzące procedury konkursu). Trudności te mają w dużym stopniu charakter systemowy czy strukturalny: późne dostarczanie dokumentów, niewystarczające przygotowanie kontekstu dla podejmowanych decyzji, skomplikowany język dokumentów czy złożoność problemów i kwestii do rozwiązania. OFOP stoi na stanowisku, że komitety monitorujące mają duży potencjał, lecz z jednej strony niedoprecyzowanie ich roli oraz zakresu odpowiedzialności, z drugiej zaś brak wystarczających nakładów po stronie administracji w celu przygotowania członków komitetów do podejmowania decyzji – częstokroć powodują fasadowość działań.

Wziąwszy pod uwagę powyższe obserwacje, OFOP przedstawia następujące wnioski dotyczące przyszłej roli i metod działania KM:

1. celem istnienia KM jest kontrola kilkuletniego procesu realizacji programu operacyjnego, w tym wydatkowania środków;
2. istotnym zadaniem KM jest praktyczne wdrażanie zasady partnerstwa oraz kontrola jej realizacji w całym procesie konsultacji mechanizmów wydatkowania funduszy UE. KM jest jednym z elementów szeroko rozumianego partnerstwa, ale go nie wyczerpuje;
3. wymóg, aby w składzie komitetów były reprezentowane wszystkie środowiska istotne z punktu widzenia zakresu merytorycznego obejmowanego przez dany program operacyjny, w tym także grupy wsparcia oraz społeczne instytucje stojące na straży celów horyzontalnych, należy uznać za właściwy; mimo konieczności ograniczenia liczby przedstawicieli strony społecznej ze względu na ekonomiczność działania komitetu, przy monitorująco-kontrolnej jego funkcji, liczba ta nie powinna być zbyt niska; równocześnie proporcje strony społecznej do przedstawicieli administracji w tej formie komitetu powinny dawać przewagę stronie społecznej;
4. w zależności od zadań komitetów monitorujących należy określić rodzaj i sposób wyboru przedstawicieli organizacji pozarządowych, którzy mieliby stać się ich członkami, tak by w jak największym stopniu wykorzystać ich wiedzę i doświadczenia;

5. siatkę komitetów należy wyposażyć w efektywny system konsultacji społecznych;
6. siatkę komitetów należy uzupełnić ciałami wspomagającymi, jak podkomitety, grupy robocze, zespoły zadaniowe, które powinny stanowić mechanizm uzupełniający działanie komitetów, zdalne narzędzia konsultacyjne i inne; możliwość powoływania grup roboczych powinna być standardem wpisanym w regulaminy prac komitetów;
7. wszystkie komitety monitorujące powinny mieć jakąś wspólną część zasad (wytycznych) – obowiązujących dla wszystkich, określających standardy/ramy ich działania i zadań; ponadto należy im zapewnić lepsze zaplecze techniczno-organizacyjne, w tym odpowiednie i niezależne finansowanie;
8. sekretariaty komitetów powinny pełnić wobec komitetów rolę służebną i zapewniać im niezależność wobec Instytucji Zarządzających/Pośredniczących; należy rozważyć możliwość powoływania sekretariatów nieumocowanych w strukturze tych instytucji – prowadzonych przez partnerów społecznych lub instytucje zewnętrzne;
9. członkowie komitetów powinni mieć zapewnione finansowe możliwości korzystania ze wsparcia ekspertów oraz dostęp do sporządzanych na użytek programu operacyjnego ekspertyz; należy rozważyć możliwość wprowadzenia rekompensaty za poświęcony czas, np. w formie diet lub wynagrodzenia za dodatkowo wykonaną pracę;
10. KM muszą mieć zapewniony przepływ informacji między sobą; szczególnie powinno się tworzyć sieć powiązań między komitetami monitorującymi na poziomie regionów w celu zapewnienia synergii i komplementarności oceny podejmowanych interwencji;
11. sugerujemy rozważenie liczebności składu komitetów, w szczególności proporcji reprezentantów różnych sektorów – np. ustanowienie, z uwagi na konsultacyjne prerogatywy tego ciała, podziału po połowie liczby członków reprezentujących partnerów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli administracji publicznej;

12. system podejmowania decyzji przez komitety powinien zostać usprawniony; aktualny system głosowania na posiedzeniach komitetów monitorujących nie zapewnia równowagi sił poszczególnych grup, które w nich zasiadają;
13. postulujemy, aby zadania komitetów były nastawione bardziej na kwestie merytoryczne niż formalne, które mogą być w dużej mierze wykonywane przez Instytucję Zarządzającą;
14. materiały przekazywane do członków powinny być wysyłane na co najmniej 14 dni przed posiedzeniem komitetu; ponadto sekretariaty powinny dokonywać selekcji tematów oraz informacji, tak by każdy z członków mógł bez problemu odnaleźć zagadnienia, które są związane z jego wiedzą i kompetencjami;
15. partnerzy społeczno-gospodarczy posiadają specjalistyczną wiedzę (perspektywa społeczna, realna znajomość potrzeb beneficjentów), która może wzmocnić efektywność planowanych polityk; zasadne jest rozszerzenie wsparcia finansowego dla partnerów społeczno-gospodarczych posiadających swoich przedstawicieli w komitetach monitorujących, tak by umożliwić zarówno rozwijanie umiejętności i profesjonalizację działań tych przedstawicieli, jak i rozwój zaplecza instytucjonalno-merytorycznego dla ich działalności; współpraca stanowi jeden z ważniejszych czynników zapewniających dobre wykonania założonych celów; partnerzy jako uczestnicy prac nad wdrażaniem funduszy europejskich również powinni być objęci tymi działaniami.

Zasadne jest umożliwienie korzystania partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach monitorujących ze wsparcia finansowego, tak by:

- wiedza oraz umiejętności osób uczestniczących w pracach komitetów odpowiadały wyzwaniom, jakie wiążą się z nakładanymi na nie obowiązkami,
- wzmocnione zostało zaplecze merytoryczno-instytucjonalne instytucji reprezentowanych w komitetach, aby można było w pełni wykorzystać ich potencjał jako partnerów.

Wskazane wyżej argumenty dotyczą także środków pomocy technicznej, określonych przez Komisję jako źródło finansowania systemu wdrażania i monitorowania funduszy strukturalnych. **OFOP zwraca tu uwagę na potrzebę realnego wsparcia finansowego partnerów społeczno-gospodarczych, w tym organizacji pozarządowych, będących członkami tego systemu, np. poprzez udział w komitetach monitorujących programy operacyjne.** Wydaje się konieczne jednoznaczne wydzielenie środków na ww. wsparcie.

Federacja zdaje sobie sprawę, że obecna dyskusja nad systemem monitorowania i realizacji w latach 2014-2020 znajduje się jeszcze na wstępnym etapie. Uważamy jednak, że nasze uwagi mogą zostać wykorzystane w pracach systemowych nad programami operacyjnymi i zapobiec powielaniu błędów i niedoskonałości, z którymi mamy do czynienia w obecnym okresie programowania.

OFOP, rozumiejąc, że każde państwo członkowskie indywidualnie decyduje o systemie nadzoru i monitoringu programów, uważa jednak, że **wspólne, unijne zasady uporządkują te kwestie oraz przyczynią się do realnego wzmocnienia zasady partnerstwa, co jest intencją Komisji Europejskiej.**

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie grantu globalnego
w przyszłym okresie programowania
funduszy europejskich 2014-2020**
(Warszawa, maj 2012 r.)

Grant globalny to mechanizm deregulacji zarządzania pieniędzmi w systemie funduszy europejskich. Funkcjonowanie grantu globalnego powinno być wzmocnione poprzez zniesienie zakazu regrantingu w ramach realizowanych projektów. Ekspertki Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych uważają, że taka deregulacja wpłynęłaby na jakość i efektywność wydatkowania środków z uwagi na:

- dekoncentrację instytucji pośredniczących nie tylko terytorialną, ale także w obszarze konkretnych problemów,
- bezpośrednie włączenie partnerów społecznych i ekonomicznych w proces wdrażania funduszy,
- stworzenie możliwości bardziej kompleksowego i zróżnicowanego (np. małe granty) mechanizmu dystrybucji środków na konkretne cele.

Mechanizm grantu globalnego miałby polegać na:

1. wydzieleniu pewnych środków w ramach funduszy europejskich (w formie osobnego programu operacyjnego, priorytetu, działania czy poddziałania¹),
2. określeniu celu interwencji i wskaźników realizacji,

¹ Użyto nomenklatury z obecnego okresu programowania w celu określenia zasady funkcjonowania grantu globalnego.

3. funkcjonowaniu na ogólnych zasadach (możliwość stosowania projektów indywidualnych, konkursowych, systemowych),
4. powierzeniu zarządzania wydzielonym funduszem podmiotowi zewnętrznemu w stosunku do administracji publicznej.

Mechanizm grantu globalnego mógłby być stosowany na dwa różne sposoby. Po pierwsze, cele, których wydzielenie i poddanie niezależnemu operatorowi byłoby uzasadnione merytorycznie, zostałyby wskazane w dokumentach strategicznych jako przeznaczone do przekazania w formie grantu globalnego. Po drugie, w każdym programie operacyjnym powinny być wydzielone priorytety (w analogii np. do funduszy norweskich), które w formie grantu globalnego wspierałyby organizacje pozarządowe w realizacji celów danego programu operacyjnego. Chodzi tu przede wszystkim o możliwość wsparcia mniejszych inicjatyw (małe granty), wsparcia instytucjonalnego na rzecz bardziej profesjonalnego działania w zakresie współpracy z administracją w planowaniu i wdrażaniu celów programu.

**Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych
w sprawie realizacji zasady partnerstwa
– odpowiedź na ankietę MRR
(Warszawa, lipiec 2012)**

W połowie lipca Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przesłało do Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych ankietę dotyczącą jakości realizacji zasady partnerstwa w obecnym okresie programowania 2007-2013. Ponieważ, jak pisze MRR, „w związku z tym, iż Komisja Europejska w przyszłym okresie finansowania UE kładzie większy nacisk na promowanie zasady partnerstwa oraz szersze włączenie partnerów społecznych i gospodarczych w przygotowanie dokumentów strategicznych na nową perspektywę”, administracja rządowa postanowiła zapytać partnerów o realizację tej zasady dla kończącego się już okresu wydatkowania funduszy perspektywy 2007-2013. Poniższa odpowiedź OFOP-u jest swoistym stanowiskiem Federacji dotyczącym realizacji zasady partnerstwa.

1. Jak oceniacie państwo dotychczasową realizację zasady partnerstwa w ramach wdrażania perspektywy finansowej UE 2007-2013?

W bieżącym okresie wdrażania (2007-2013) w naszej ocenie nastąpił postęp w zakresie realizacji zasady partnerstwa w porównaniu z latami 2004-2006. Wydaje się, że w coraz większym stopniu zarówno część administracji, jak i partnerów społeczno-gospodarczych współpracuje na rzecz lepszego wykorzystania funduszy. Obserwujemy także poprawę, jeśli idzie o wzajemne zrozumienie roli każdego z uczestników procesu wdrażania i monitorowania środków z obecnej perspektywy finansowej. Sama administracja publiczna – odpowiedzialna za całość procesu – wykazuje w wielu sytuacjach dobrą wolę i perspektywiczne podejście do zasady partnerstwa, czego przykładem jest np. otwartość na inicjatywę powołania Grupy Roboczej ds. Społeczeństwa Obywa-

telskiego przy KK NSRO i gotowość do przekazania prowadzenia jej sekretariatu przedstawicielom partnerów, powstanie wielofundusowej Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa czy przeprowadzenie szeregu badań ewaluacyjnych zorientowanych na analizę realizacji zasady partnerstwa.

2. Co należałoby zmienić w zakresie realizacji zasady partnerstwa w ramach wdrażania perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020?

W obszarze planowania wzmocnić rolę partnerów poprzez:

stworzenie systemu wymiany informacji i współpracy pomiędzy przedstawicielami organizacji pozarządowych (a także innych partnerów społeczno-gospodarczych), jako sposobu wypracowywania stanowisk w kwestiach strategicznych. Do rozważenia jest koncepcja powołania – za przykładem innych krajów członkowskich UE – Rady Społeczno-Ekonomicznej, której rolą byłoby wypracowanie przez partnerów społecznych i organizacje pozarządowe wspólnych stanowisk w kwestiach strategicznych dla rozwoju państwa na poziomie rządowym w uzupełnieniu współpracy resortowej, wykorzystanie na dużą skalę instrumentu *community led local development* w planowaniu na poziomie lokalnym.

W obszarze wdrażania wzmocnić rolę partnerów poprzez:

możliwość grantu blokowego, zwłaszcza w obszarze wzmocnienia potencjału partnerów społeczno-gospodarczych i obszarach społecznych wymagających szczególnej troski i kompetencji, jak np. przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, możliwość powierzenia (zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) prowadzenia sekretariatów komitetów monitorujących, grup roboczych czy sieci tematycznych organizacjom pozarządowym, udział w ciałach zarządzających (np. komitetach sterujących, zespołach tematycznych do poszczególnych działań itp.), wzmocnienie formy partnerstw projektowych przy wdrażaniu projektów unijnych, wykorzystanie potencjału małych, lokalnych organizacji do osiągania celów funduszy europejskich. Wykorzystanie na dużą skalę instrumentu *community led local development*.

W obszarze monitoringu i ewaluacji wzmocnić rolę partnerów poprzez: wzmocnienie roli komitetów monitorujących jako ważnego elementu bieżącego zarządzania i kontroli społecznej, wzmocnienie roli partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach monitorujących, poprzez stworzenie narzędzi dla ich aktywnego i reprezentatywnego uczestnictwa, zwiększenie roli ewaluacji – szczególnie w wymiarze partycypacyjnym – jako sposobu promocji funduszy europejskich i informacji zwrotnych jako oceny podejmowanych interwencji.

3. Jaką rolę partnerów społecznych i gospodarczych widzicie państwo w ramach realizacji perspektywy finansowej UE 2014-2020?

Rola partnerów społecznych i gospodarczych powinna być kluczowa, jednak jedną z najważniejszych rzeczy jest dookreślenie zasad partnerstwa (i partnerów) na różnych poziomach realizacji. Chodzi nie tylko o określenie „strategii partnerstwa”¹, czyli celów i mechanizmów (instytucji) funkcjonowania partnerstw na poziomie systemowego wdrażania funduszy (a więc roli komitetów monitorujących i innych form partycypowania w zarządzaniu funduszami na poziomie strategicznym), ale konieczne jest także jasne określenie tego, jak partnerstwo będzie wykorzystywane do wdrażania funduszy europejskich na poziomie operacyjnym, a więc: wyciągnięcie wniosków z dotychczasowych działań partnerskich w projektach systemowych (głównie na poziomie centralnym) realizowanych w myśl ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, wyciągnięcie wniosków z doświadczeń partnerstw strategicznych na poziomie lokalnym, które były wspierane przez fundusze europejskie w tym okresie programowania², wyciągnięcie wniosków z doświadczeń z realizacji partnerstw projektowych realizowanych w konkursach w poszczególnych programach operacyjnych, kontynuacja pracy komitetu monitorującego całość programów (w analogii do KK NSRO) oraz ciał zajmujących się monitorowaniem wdrażania projektów z poszczególnych funduszy (np. EFS – jak jest na poziomie europejskim) z udziałem partnerów.

¹ W rozumieniu badania ewaluacyjnego „Ocena realizacji zasady partnerstwa w ramach SPO RZL i PO KL” http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Documents/6_071.pdf

² Przegląd takich partnerstw, które były wspierane przez fundusze europejskie w tym okresie.

4. Jakiego rodzaju instrumenty realizacji zasady partnerstwa w ramach wdrażania obecnej perspektywy są najbardziej skuteczne?

Skuteczność instrumentów realizacji zasady partnerstwa zależy w dużej mierze od nastawienia stron partnerstwa, ze szczególnym wskazaniem na administrację jako partnera o dużo większych możliwościach organizacyjnych. Niewątpliwie w części przypadków sprawdziły się komitety monitorujące, grupy robocze i inne ciała dialogu powoływane w ramach bieżących potrzeb. Brak jednak było konsekwencji w trybie ich powoływania i wzajemnych relacji. Należy więc rozważyć możliwość określenia procedury powoływania (w razie potrzeby) dodatkowych ciał³, które wykrczałyby poza kompetencje komitetów monitorujących. Powinny być one jednak włączone w system realizacji zasady partnerstwa. Niewątpliwie skutecznym – choć rzadko stosowanym – instrumentem są konsultacje publiczne. Tu należy nie tylko zwiększyć częstość ich stosowania, ale także dopracować sposób ich prowadzenia, np. poprzez wykorzystywanie – wzorem niniejszej ankiety i za przykładem Komisji Europejskiej – formuły pytań, na które zbierane są odpowiedzi, wariantowego przedstawiania możliwości do wyboru. Należy dążyć do tego, by system podejmowania decyzji i procedury wdrażania przewidywały możliwość szerokich konsultacji lub przynajmniej konsultacji reprezentantów partnerów społeczno-gospodarczych w ciałach dialogu (takich jak komitety monitorujące).

5. Które z dotychczasowych rozwiązań dotyczących realizacji zasady partnerstwa są najbardziej skuteczne i efektywne?

Wszelkie rozwiązania, które poszerzały możliwość uczestniczenia partnerów i ich reprezentantów w procesie podejmowania decyzji i oceny efektów tych decyzji należy uznać za pożądane. Z jednej strony prace grup roboczych i zespołów mogą być w wielu wypadkach traktowane jako dobra praktyka, z drugiej – zbyt mało jest szerokiej dyskusji (zazwyczaj różnego rodzaju konferencje służą raczej promocji a nie rzeczowej dyskusji). Być może należy rozważyć powrót do komitetów sterujących, ale w zmiennej formule i poszerzonych kompetencjach – doświadczenia z pierwszego okresu wdrażania (2004-2006) nie były najlepsze, ale było to pierwsze zetknięcie się z funduszami strukturalnymi.

³ Chodzi o ciała, które w tej perspektywie powstawały i powstają, mimo że komitety sterujące zostały w tej perspektywie zlikwidowane por. <http://ofop.eu/aktualnosci/komitety-sterujacewarto-porozmawiac>

6. Jak oceniacie państwo podejście do koncentracji tematycznej zaprezentowane w materiale dotyczącym uwarunkowań strategicznych?

Wydaje się, że w kontekście zasady partnerstwa (a tylko w tym kontekście odnosimy się do dokumentu „Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – uwarunkowania strategiczne”) dokument ten posiada wyraźne braki. Sygnalizuje się, co prawda, „oparcie na systemie wielopoziomowego zarządzania, wykorzystującym współpracę partnerów, ich sieciowanie”, ale wydaje się, że w dużym stopniu dotyczy to partnerstwa w ramach administracji (rząd i samorzady różnych szczebli). Oznaczać to może nieuwzględnienie w praktyce systemowej roli partnerów społecznych i gospodarczych w realizacji perspektywy finansowej 2014-2020. W szczególności nasze uwagi odnoszą się do:

- Kwestii innowacyjności – pozytywnie oceniamy zorientowanie na innowacyjność, choć wątpliwości budzi rozumienie zakresu tego pojęcia. W naszej ocenie – zgodnie z dokumentami Komisji Europejskiej – innowacyjność znacznie wykracza poza obszar samych badań naukowych i rozwoju technologicznego, włączając w definicję innowacje społeczne. W Polsce szerokie rozumienie kwestii innowacyjności wydaje się być niezwykle ważne – zwiększa szansę na nowe podejście do złożonych problemów społecznych i partycypacyjne podejście w ich rozwiązywaniu;
- Celu rozwojowego „Rozwój kapitału ludzkiego”, który według nas powinien nosić nazwę „Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego”, bowiem bez kapitału społecznego zwiększenie kapitału ludzkiego nie przyniesie oczekiwanych skutków;
- Spadku nakładów na ochronę środowiska, co oceniamy negatywnie;
- Podejścia do kultury jako elementu „działań związanych z innowacyjnością, cyfryzacją, przedsiębiorczością oraz sferą rozwoju kapitału ludzkiego” – w naszym przekonaniu brakuje tu uwzględnienia wpływu kultury na rozwój kapitału społecznego;
- Wsparcie dla inicjatyw ekonomii społecznej rozumianej jako wspieranie włączenia społecznego i walki z ubóstwem – podczas gdy naszym zdaniem powinien tu być wyraźnie zaakcentowany

aspekt innowacyjnego podejścia do rozwiązywania różnego rodzaju problemów społecznych oraz roli ekonomii społecznej w rozwoju gospodarczym kraju;

- Kwestii partnerstwa, które wydaje się pojawiać tylko w obszarze wspomagania osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym – w naszym przekonaniu powinno być stosowane szeroko, także w innych obszarach;
- Deklaracji „zwiększenia udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji” w celu wzmacniania potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej – nasze wątpliwości budzi jednak lakoniczność opisu tego celu, co nie pozwala w pełni zrozumieć, na ile będzie to kwestia wzmacniania partnerstwa, a na ile zwiększania dostępności na zasadzie zastosowania technologii ICT;
- Podejścia do udziału partnerów w aspekcie terytorialnym – nasze zaniepokojenie budzi uwzględnienie ich udziału praktycznie tylko w obszarze B (miasta średniej wielkości wymagające rewitalizacji).

Zrozumiałe jest, że zasada partnerstwa dotyczy głównie wdrażania i jako taka nie znalazła się w komentowanym dokumencie. Jednak partnerstwo może i powinno być rozumiane nie tylko jako cel horyzontalny, ale także jako cel sam w sobie (w obecnym NSRO celem 1 jest „poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa”).

Wziąwszy pod uwagę fakt, że realizacja priorytetu V PO KL (Dobre rządzenie) w obecnym okresie programowania nie spełniła pokładanych w niej oczekiwań, należy poważnie przyjrzeć się powodom takiego stanu rzeczy i położyć nacisk na partnerskie relacje administracji z partnerami społecznymi i gospodarczymi w kontekście realizowania zadań funduszy europejskich.

Stanowiska Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych w sprawie „Założeń Umowy Partnerstwa” (Warszawa, grudzień 2012 r.)

W październiku 2011 roku Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych rozpoczęła prace związane z konsultacjami przyszłego okresu programowania funduszy europejskich 2014-2020. OFOP powołał specjalną grupę roboczą, która już w styczniu przygotowała stanowisko w sprawie rządowych dokumentów odnoszących się do rozporządzeń Komisji Europejskiej. W kwietniu bieżącego roku Federacja przygotowała własne wnioski do tego dokumentu, a miesiąc później – wnioski dotyczące Wspólnych Ram Strategicznych. Ponadto grupa robocza OFOP-u wypracowała pięć stanowisk, powstałych na bazie doświadczeń obecnej perspektywy, zawierających propozycje dla nowego okresu programowania. Stanowiska te dotyczyły następujących kwestii: mechanizmu grantu globalnego, idei dobrego rządzenia, funkcjonowania komitetów monitorujących, obszaru innowacji społecznych oraz zasady partnerstwa.

We wrześniu 2012 roku Federacja opublikowała 12 postulatów organizacji pozarządowych w sprawie programowania przyszłej polityki spójności na okres 2014-2020, na które odpowiedziała Minister Rozwoju Regionalnego Elżbieta Bieńkowska.

Prezentowane dokumenty (*Stanowisko organizacji pozarządowych w sprawie Założeń Umowy Partnerstwa i Stanowisko w sprawie konsultacji społecznych Założeń Umowy Partnerstwa – głos organizacji pozarządowych*) są efektem kontynuacji działań w ramach konsultacji funduszy przyszłej perspektywy i bazują na wieloletnich doświadczeniach OFOP-u jako partnera w programowaniu poprzednich okresów oraz uczestnika w systemie zarządzania obecnej perspektywy fi-

nansowej. **Ponadto opierają się one na doświadczeniach członków OFOP-u i organizacji, które z Federacją współpracują.** Stanowisko w sprawie Założeń Umowy Partnerstwa ma za podstawę dokumenty Komisji Europejskiej i Rządu RP.

Wszystkie wymienione wyżej dokumenty zostały umieszczone na portalu **nowaperspektywa.ngo.pl**

Stanowisko organizacji pozarządowych w sprawie założeń umowy partnerstwa

Uznając „Umowę Partnerstwa” *za główny dokument strategiczny na poziomie krajowym, określający zakres i sposób interwencji funduszy europejskich w nowym okresie programowania 2014-2020*, a także strukturę wydatkowania nowych funduszy, organizacje pozarządowe pragną wnieść następujące uwagi i propozycje do treści jego założeń:

1. Z radością przyjmujemy przedstawioną w Założeniach Umowy Partnerstwa propozycję stworzenia nowego modelu *włączania środowisk społecznych gospodarczych i naukowych w nurt przemian społeczno-gospodarczych, tak by stały się one aktywnym partnerem dla planowania i realizacji działań rozwojowych*¹. Pragniemy jednak zaznaczyć, że aby model ten był skuteczny, powinien on gwarantować rzeczywisty udział partnerów społecznych i organizacji pozarządowych w dobrym rządzeniu na wszystkich poziomach, już od momentu planowania założeń danej polityki, strategii czy działania, aż do systemu ich wdrażania, monitorowania i ewaluacji;
2. Opowiadamy się za wielofunduszowością, gdyż ułatwia to prowadzenie projektów łączących działania z różnych obszarów, pod warunkiem jednak, że wielofunduszowość będzie też uproszczoną formą pozyskiwania środków. Kwestie związane z propozycją dwufunduszowych programów regionalnych powinny być poddane negocjacom z regionami oraz lokalnymi partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi;

¹ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Założenia Umowy Partnerstwa, rozdz. I Wyzwania i cele rozwojowe kraju, s. 9.

3. Uważamy, że partnerstwo (w tym rola komitetów monitorujących) w systemie wdrażania funduszy przedstawionym w Założeniach Umowy Partnerstwa jest opisane zbyt ogólnie i wymaga już na tym etapie doprecyzowania, szczególnie w zakresie udziału w programowaniu funduszy. Nasze propozycje rozwiązań zostały przygotowane w stanowiskach OFOP-u dotyczących zasady partnerstwa² oraz komitetów monitorujących³;
4. Proponujemy wprowadzenie do wszystkich programów operacyjnych mechanizmu grantu globalnego (patrz: stanowisko OFOP-u w tej sprawie⁴) jako instrumentu deregulacji zarządzania pieniędzmi w systemie funduszy europejskich. Uważamy, że grant globalny, a także formy regrantingu wpłyną pozytywnie na jakość i efektywność wydatkowania środków unijnych oraz w znacznym stopniu otworzą społeczeństwu dostęp do funduszy w nowej perspektywie;
5. Uważamy, że Instrument Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) powinien znaleźć swoje zastosowanie również na obszarach terytorialnych powyżej 150 tys. mieszkańców i być finansowany również ze środków EFS i EFRR. Organizacje sugerują, by zastanowić się nad określeniem formy prawnej podmiotów, które będą mogły z niego korzystać, oraz postulują, by partnerom zarządzającym tym instrumentem umożliwić, na wzór Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), dostęp do wsparcia z krajowego Programu Pomocy Technicznej;
6. Postulujemy dopuszczenie przedstawicieli społeczeństwa lokalnego do zarządzania Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi (ZIT), będącymi mechanizmem decentralizacji systemu funduszy europejskich, m.in. poprzez zastosowanie w nich komponentu RLKS;

² Stanowisko OFOP-u w sprawie realizacji zasady partnerstwa – odpowiedź na ankietę MRR, http://nowaperspektywa.ngo.pl/files/nowaperspektywa.ngo.pl/public/zasada_partnerstwa1.pdf

³ Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych w sprawie komitetów monitorujących dla programów finansowanych z funduszy europejskich 2014-2020, http://nowaperspektywa.ngo.pl/files/nowaperspektywa.ngo.pl/public/komitey_monitorujace.pdf

⁴ Stanowisko Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych w sprawie grantu globalnego w przyszłym okresie programowania funduszy europejskich 2014-2020, http://nowaperspektywa.ngo.pl/files/nowaperspektywa.ngo.pl/public/grant_globalny.pdf

7. Sugerujemy wpisanie w system zarządzania zasady stosowania uproszczonych na tyle, na ile jest to możliwe, procedur konkursowych i rozliczeniowych oraz dotacji bezzwrotnych dla podmiotów, które w swych działaniach nie są nastawione na zysk ekonomiczny;
8. Sugerujemy wpisanie w system zarządzania funkcji rzecznika praw beneficjentów oraz realizatorów projektów finansowanych z funduszy europejskich przyszłej perspektywy;
9. Dostrzegamy wyraźny brak uwzględnienia problemów związanych z innowacjami społecznymi oraz działaniami nastawionymi stricte na rozwój społeczny, dlatego postulujemy wydzielenie oddzielnego programu operacyjnego, który wesprze działania przeciwstawiające się dryfowi rozwojowemu (opisywanym w Raporcie Polska 2030). Chodzi tu o wsparcie m.in. obszarów innowacyjnych mechanizmów lokalnego rozwoju społecznego, eksperymentalnych form ekonomii społecznej (rozumianej szerzej niż integracja społeczna) i instrumentów przeciwdziałania ubóstwu oraz testowych form partycypacji społecznej i partnerstwa w obszarze dobrego rządzenia.
10. Zgłaszamy postulat rozszerzenia listy celów przyjętych w ramach programu operacyjnego Pomoc Techniczna, tak by uwzględniały one wsparcie organizacji pozarządowych oraz innych partnerów społecznych i gospodarczych zaangażowanych w działanie systemu funduszy strukturalnych. OFOP w pełni utożsamia się z zapisami dokumentu roboczego służb komisji dotyczącego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa, który sugeruje państwu członkowskim wykorzystanie „[...] części ich pomocy technicznej w ramach bieżącego i kolejnych okresów programowania w celu zagwarantowania, aby partnerzy, w szczególności małe, lokalne władze, partnerzy gospodarczy i społeczni oraz organizacje pozarządowe, mieli potencjał niezbędny do udziału w przygotowywaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie umowy partnerskiej i programów. Wsparcie to może mieć formę specjalnych warsztatów, szkoleń, koordynacji i struktur służących do nawiązywania kontaktów lub formę wkładu w ponoszone przez partnerów koszty udziału w spotkaniach związanych z przygotowaniem, wdrażaniem, monitorowaniem i oceną programów. W celu aktywnego

zachęcania do rozwoju partnerstwa zaleca się przeprowadzanie wspólnych szkoleń przez partnerów z sektora publicznego i prywatnego. Szczególnie zalecane jest podnoszenie świadomości poszczególnych partnerów na temat stosowania zasady należytego zarządzania finansami⁵”

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych, pełniąca rolę sekretariatu Stałej konferencji do spraw konsultacji funduszy europejskich 2014-2020, liczy na uwzględnienie uwag wystosowanych przez organizacje pozarządowe w niniejszym stanowisku, oczekujemy również partnerskiej współpracy w trakcie programowania funduszy europejskich na lata 2014-2020.

Stanowisko w Sprawie Konsultacji Społecznych Założeń Umowy Partnerstwa – Głos Organizacji Pozarządowych

Organizacje pozarządowe uznają konsultacje społeczne za ważny, choć nie jedyny, element realizacji zasady partnerstwa w ramach nowoczesnego zarządzania politykami publicznymi. Z tego też względu z zadowoleniem należy odnotować działania Ministerstwa Rozwoju Regionalnego związane z organizowaniem konsultacji społecznych Założeń Umowy Partnerstwa. Wydaje się jednak, że warto zwrócić uwagę na te obszary, które mogą budzić pewne zastrzeżenia i – w perspektywie dalszej pracy nad umową partnerską i konkretnymi programami operacyjnymi – wymagają poprawy.

Organizacje pozarządowe uważają, że:

1. obecne konsultacje wraz z innymi działaniami MRR, takimi jak utworzenie dedykowanych stron i zakładki poświęconych programowaniu przyszłej perspektywy finansowej, przeprowadzenie ankiety wśród partnerów czy spotkań warsztatowych, które odbyły się latem tego roku, nie wyczerpują oczekiwań partnerów społecznych co do uczestniczenia w procesie planowania funduszy, co jest zapisane w projektach Rozporządzeń Komisji Euro-

⁵ DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI: Zasada partnerstwa w procesie wdrażania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych – elementy europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa, s. 18.

pejskiej⁶. Stanowisko OFOP-u w tej kwestii zostało przekazane Ministerstwu (w załączeniu);

2. wątpliwość budzi forma prowadzenia konsultacji, które przyjmują raczej postać spotkań informacyjno-prasowych niż rzeczywistego zbierania informacji od uczestników konsultacji. Niejasny jest cel konsultacji w sytuacji, gdy dokument poddany konsultacjom nie tylko nie został wystarczająco wcześniej udostępniony przed pierwszym spotkaniem konsultacyjnym, ale także w trakcie konsultacji pojawiają się różne jego wersje, ponadto przed ukończeniem konsultacji rząd deklaruje przyjęcie dokumentu;
3. można mieć wątpliwości co do celów konsultacji w momencie, gdy z jednej strony brakuje jeszcze wszystkich strategii horyzontalnych, które wyznaczać będą cele szczegółowe interwencji publicznych, z drugiej – równocześnie poddaje się konsultacjom pierwsze wersje regionalnych programów operacyjnych, których kształt ma przesądzić konsultowany dokument;
4. nie ma jasności, kto jest adresatem tych konsultacji, czy są nim samorządy wojewódzkie, czy też jest to element szerszych konsultacji, jak można zrozumieć z informacji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na stronie mrr.gov.pl. Z tego też wynikały problemy z doбором uczestników odbywających się w regionach spotkań;
5. brakuje informacji na temat jasnego terminu zakończenia procesu konsultacji oraz informacji, kiedy i jak Ministerstwo odniesie

⁶ ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, art. 5: „[...] zgodnie z podejściem opartym na wielopoziomowym sprawowaniu rządów partnerzy są zaangażowani przez państwa członkowskie w przygotowywanie umów partnerskich i sprawozdań z postępu prac oraz w przygotowywanie, realizację, monitorowanie i ocenę programów operacyjnych [...], czego potwierdzenie znajdziemy dalej w art. 13 Rozporządzeń odnoszącym się do Umowy Partnerstwa, który mówi, iż [...] Umowa partnerska jest sporządzana przez państwa członkowskie we współpracy z partnerami [...], s. 28.

się do uwag zgłoszonych w trakcie spotkań i zbieranych w formie elektronicznej.

Mając na uwadze dalszy proces budowania umowy partnerstwa (w tym prowadzonych szeroko konsultacji) we współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi i organizacjami pozarządowymi, wydaje się ważne, aby kolejne tury konsultacji były przygotowywane w oparciu o zapisy zawarte w Dokumentie Roboczym Służb Komisji Europejskiej⁷ w sprawie kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa, mówiącym o *minimalnych wymogach dotyczących procedury, biorąc pod uwagę w procesie konsultacji zapisy ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U. Nr 199, poz. 1227)⁸, z uwagi na to, że Umowa Partnerska wymaga osobnej oceny oddziaływania na środowisko. Dodatkowo w pracach przygotowawczych można wykorzystać wypracowane na zlecenie rządu propozycje Kodeksu konsultacji i ścieżki wdrożeniowej⁹ przygotowanej na zlecenie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych pełniąc rolę sekretariatu Stałej konferencji do spraw konsultacji funduszy europejskich 2014-2020 sugeruje przyjęcie, w oparciu o wyżej wymienione dokumenty, uzgodnione z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi, zasad współpracy partnerskiej i konsultacji społecznych w trakcie programowania funduszy na lata 2014-2020.

⁷ DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI: Zasada partnerstwa w procesie wdrażania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych – elementy europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa, http://nowaperspektywa.ngo.pl/files/nwaperspektywa.ngo.pl/public/sluzb_komisji.pdf

⁸ Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20081991227>

⁹ Konsultacje społeczne. Jak sprawić, by były lepsze? Propozycja kodeksu konsultacji i ścieżka wdrożeniowa, <http://mac.gov.pl/wp-content/uploads/2012/06/konsultacje-spo%C5%82eczne.pdf>

12 postulatów organizacji pozarządowych w obszarze programowania funduszy europejskich 2014-2020

Organizacje pozarządowe przekazują niniejszym administracji publicznej (na szczeblu rządowym i regionalnym) pod rozwagę listę wspólnie wypracowanych, kluczowych, w ich opinii, zasad i postulatów. Wierzymy, że ich uwzględnienie przyczyni się do efektywniejszego wykorzystania środków finansowych w kolejnym okresie programowania. Przedstawione postulaty mają charakter ogólny, wykraczający poza kwestie branżowe i szczegółowe, które – choć ważne – powinny być omawiane po uzgodnieniu kwestii ogólnych. Oczekujemy, że przedstawiciele administracji publicznej odpowiedzialni za proces programowania odniosą się do nich w formie pisemnej.

Poniższe postulaty za podstawę przyjmują zasady określające filozofię wdrażania funduszy europejskich w Polsce.

PODSTAWOWE ZASADY:

- ♦ **zasada rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (wzmocnienie kapitału społecznego), jako jeden z głównych celów wdrażania funduszy europejskich w Polsce.**

Rozwój Polski – co zostało dostrzeżone także w dokumentach strategicznych Rządu (por. np. Raport Polska 2030, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego) oraz w opracowaniach ekspertów, np. Diagnoza Społeczna – w coraz większym stopniu zależeć będzie nie tylko od sumy udanych indywidualnych strategii obywateli czy instytucji, ale także od ich zdolności do wspólnej aktywności i realizowania celów kolektywnych, a zatem od umiejętności współdziałania, wykorzystywania zbiorowej mądrości i wyobraźni w działaniach na rzecz dobra wspólnego. Dotychczas

obserwowana ograniczona liczba tego rodzaju działań ma swoje źródło przede wszystkim w deficytach kapitału społecznego, rozumianego tu zarówno w wymiarze „poziomym”, określającym relacje (w szczególności kwestie zaufania i zdolności do współdziałania) między obywatelami, jak i w wymiarze „pionowym” – określającym relacje między władzą a obywatelami. Dla tworzenia i ochrony właściwego kształtu owych relacji (w obydwu wymiarach) konieczne jest m.in. istnienie silnego społeczeństwa obywatelskiego i stabilność jego instytucji.

- **zasada partnerstwa, jako podstawa racjonalnego zarządzania wdrażania funduszy.**

Jedną z zasadniczych cech nowoczesnego modelu „dobrego rządzenia” jest szerokie stosowanie zasady partnerstwa. Oznacza to realną (a nie nominalną, jak często ma to miejsce) partycypację (współdział) obywateli, ich wspólnot (samorządów) i tworzonych przez nie organizacji (partnerzy społeczni i ekonomiczni) w tworzeniu i wdrażaniu polityk publicznych. Rola partnerów społecznych i gospodarczych powinna być więc kluczowa, a jedną z najważniejszych spraw jest dookreślenie **zasady partnerstwa** i sposobu wyboru **partnerów** na wszystkich poziomach realizacji.

- **zasada pomocniczości, jako konstytucyjna podstawa realizacji polityk publicznych państwa, w tym finansowanych z funduszy europejskich.**

Pomocniczość oznacza taki sposób funkcjonowania państwa, który umożliwia włączenie oddolnej aktywności obywateli i ich struktur w rozwiązywanie problemów społecznych, przy czym ingerencja państwa ma miejsce dopiero w sytuacjach, kiedy deficyty na niższym poziomie uniemożliwiają efektywne działania. W tym kontekście zasada pomocniczości powinna nieść ze sobą taką deregulację zarządzania funduszami, która pozostawi obywatelom, ich organizacjom i wspólnotom, swobodę w określaniu celów i priorytetów oraz w realizacji koniecznych do ich osiągnięcia działań. W konsekwencji konieczne jest więc głębsze niż dotychczas rozumienie decentralizacji (wykraczające poza poziom województw).

- **zasada zrównoważonego rozwoju, jako zasada strategiczna określająca celowość i sposób wydatkowania funduszy europejskich.**

Fundusze UE odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu modelu rozwoju nowych krajów członkowskich Unii, takich jak Polska. Dzieje się

tak ze względu na znaczną skalę inwestycji, ale również oddziaływanie kształtu programów operacyjnych oraz finansowanych projektów na politykę krajową czy praktykę funkcjonowania poszczególnych instytucji państwowych. Zasada zrównoważonego rozwoju jest zasadą zapisaną w Konstytucji RP, ale również fundamentem strategii Europa 2020, której realizacji mają służyć fundusze UE w kolejnym okresie programowania. Uwzględnianie zasady zrównoważonego rozwoju w procesie programowania a następnie wydatkowania funduszy UE przyczynia się do budowania konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki, przy jednoczesnym wspieraniu budowania wysokiej jakości kapitału społecznego oraz zachowania dziedzictwa przyrodniczego.

- **zasada równości szans w programowaniu i wdrażaniu funduszy europejskich.**

Równość szans w funduszach europejskich podkreśla znaczenie ogólnego celu, jakim jest równość i sprawiedliwość społeczna, z którym powinny być kompatybilne cele szczegółowe programów. W tym przypadku chodzi o to, aby najsłabsze i najbiedniejsze osoby, grupy, społeczności i regiony w naszym społeczeństwie skorzystały relatywnie najwięcej na realizacji projektów finansowanych ze środków unijnych. Dodatkowo zasadę tę należy rozumieć w wymiarze proceduralnym jako zapewnienie równości szans na uzyskanie środków z funduszy. Z wielu powodów niezwiązanych z jakością wykonania projektów (np. forma prawna, konieczność wkładu własnego itp.) niektóre podmioty mogą przegrywać w konkurencji o środki unijne. Zasada równości szans powinna przeciwdziałać takim sytuacjom.

POSTULATY SZCZEGÓŁOWE:

1. Racjonalizacja i uproszczenie procedur na wszystkich poziomach funkcjonowania systemu funduszy (projektowania, dystrybucji i rozliczania).

Konieczna jest daleko idąca racjonalizacja (często polegająca przede wszystkim na upraszczaniu) procedur. Oznacza to przegląd funkcjonujących biurokratyczno-administracyjnych wymogów związanych z aplikowaniem o fundusze i ograniczenie ich do tych, które mają istotne znaczenie dla procesu wyboru projektodawców i projektów. W konse-

kwencji oznaczać to powinno zwiększenie szans dostępu do środków finansowych tych podmiotów, które mają rzeczywisty potencjał do realizacji cennych – z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów – przedsięwzięć. Innymi słowy, ograniczenie przewag projektodawców, którzy bardziej niż merytorycznymi kompetencjami dysponują biegłością w wypełnianiu procedur.

Racjonalizacja procedur wymagałaby w szczególności :

- zmiany sposobu oceny realizacji projektów tak, aby ich istotą stało się osiągnięcie uzgodnionych rezultatów,
- zwiększenia elastyczności procedur i sprawności urzędników w dostosowywaniu sposobów realizacji do zmieniających się warunków zewnętrznych,
- stosowania zasad konkurencyjności i procedur zamówień publicznych w sposób umożliwiający sprawne realizowanie celów i zapewnienie, że przede wszystkim jakość, a nie cena, powinna być kryterium wyboru.

2. Zwiększenie dostępności środków finansowych dla małych organizacji, tak aby realnie poszerzyć środowisko instytucji zaangażowanych w realizację istotnych celów publicznych.

Opierając się na doświadczeniach obecnego okresu programowania wydaje się, że dla osiągnięcia części wyznaczonych celów (np. przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu) ważny byłby udział w procesie realizacji projektów także małych, lokalnie działających podmiotów. Jednak w ich wypadku poważnym ograniczeniem w dostępie do środków jest stopień skomplikowania procedur i poziom dostępnego dofinansowania. Te bariery w rezultacie eliminują je z udziału w przewidzianej procedurze i, co ważniejsze, ograniczają szanse na realizację projektów istotnych dla założonych celów. Proponowana tu zmiana będzie ograniczać przypadki marnotrawstwa, a nawet czasem demoralizacji, związane z dystrybucją jednorazowo zbyt dużych środków.

Tu w szczególności należy zwrócić uwagę na:

- rozszerzenie stosowania mechanizmów małych grantów do 50 tys. o uproszczonej formie rozliczeń,
- dopuszczenie tzw. regrantingu, jako formy wspierania mniejszych organizacji,

- zapewnienie systemu prefinansowania projektów we wszystkich programach operacyjnych i utrzymanie, w uzasadnionych przypadkach, rezygnacji z konieczności wnoszenia wkładu własnego (w szczególności w odniesieniu do organizacji, które opierając swoją działalność wyłącznie na zasobach ludzkich i kapitale społecznym nie dysponują wystarczającymi finansowymi środkami własnymi),
- zapewnienie możliwości ubiegania się o wsparcie z pomocy technicznej na dostosowanie się do wymogów konkursów finansowanych z funduszy europejskich.

3. Zwiększenie zdolności instytucjonalnych organizacji zaangażowanych w realizację określonych strategicznie priorytetów.

Wykorzystywanie środków europejskich częstokroć sprowadza się do wydatkowania ich wyłącznie na bieżące potrzeby, bez wizji długofalowego celu i trwałości osiągniętych rezultatów. Jeśli do tego dodać brak trwałych rozwiązań i silnych instytucji, które byłyby w stanie uczestniczyć w formułowaniu i wykonywaniu zadań publicznych, to obraz skuteczności środków europejskich dla zapewnienia większej spójności nie wygląda satysfakcjonująco. W dobrze pojętym interesie publicznym jest uznanie, że tworzenie silnych organizacji (posiadających zaplecze organizacyjne i merytoryczne oraz wyposażonych w umiejętności współpracy) stanowi istotną wartość dla sposobu tworzenia i realizacji polityk publicznych. Rola organizacji pozarządowych często jest redukowana do funkcji możliwie najtańszego wykonywania zadań publicznych bez możliwości budowania własnych zdolności instytucjonalnych i własnej społecznej infrastruktury. Ten aspekt ich funkcjonowania jest zwykle przez administrację publiczną lekceważony bądź traktowany jako drugoplanowy. Jeśli model tworzenia polityk publicznych, reformowania państwa i realizacji przyjętych strategii ma istotnie zmierzać w kierunku bardziej partycypacyjnego, to należy zwiększyć wagę tworzenia silnych, sprawnych organizacji, przygotowanych do przyjęcia na siebie roli partnera władzy publicznej (zarówno w formułowaniu polityk publicznych, jak i ich wdrażaniu).

4. Stworzenie przestrzeni dla tworzenia i upowszechniania innowacji społecznych.

Zdolność do tworzenia i stosowania innowacji społecznych staje się koniecznym warunkiem rozwiązywania coraz bardziej złożonych proble-

mów społecznych i cywilizacyjnych. Zdolność do bycia innowacyjnym staje się warunkiem odnajdywania optymalnych odpowiedzi na zmiany. Na pewno monopolu na obmyślanie innowacji nie mają już wyłącznie eksperci, uczelnie czy administracja – o innowacjach, ich tworzeniu, walidacji i upowszechnianiu trzeba obecnie myśleć znacznie szerzej. Krytycznie ocenić należy dotychczasowe możliwości promocji innowacji społecznych w Polsce (w ramach środków europejskich). Składa się na to wiele czynników:

- nieporozumienia dotyczące samej natury innowacji społecznych i tego, co je wyróżnia,
- niechęć do ponoszenia ryzyka ze strony dysponentów środków publicznych,
- utożsamianie innowacji z obszarem B+R oraz tworzeniem powiązań między uczelniami i biznesem,
- całkowity brak instytucjonalnego wsparcia/infrastruktury dla tworzenia/inkubowania innowacji społecznych,
- strukturalnie wadliwy system walidacji projektów oraz brak skutecznych mechanizmów organizacyjnych do upowszechniania i przeskalowywania sprawdzonych prototypów.

Wszystkie te elementy każą gruntownie przemyśleć sposoby (w tym adekwatne rozwiązania instytucjonalne i finansowe) rozwoju tego obszaru w nowym okresie programowania.

5. Zwiększenie roli organizacji pozarządowych jako partnerów w programowaniu strategicznym, monitoringu i ocenie efektów wdrażania funduszy.

Wzrost roli partnerstwa to także wzrost potencjału partnerów oraz możliwość ich udziału zarówno w debacie publicznej i konsultacjach społecznych, jak i pracach eksperckich. Należy rozważyć koncepcję powołania – za przykładem innych krajów członkowskich UE – Rady Społeczno-Ekonomicznej, której rolą byłoby wypracowywanie przez partnerów społecznych i organizacje pozarządowe wspólnych stanowisk w kwestiach strategicznych dla rozwoju państwa na poziomie rządowym, jako uzupełnienie współpracy resortowej. Należy zwiększyć udział ciał dialogu obywatelskiego w działaniach strategicznych, również na poziomie regionalnym. Jest to zinstytucjonalizowana partycy-

pacja – mechanizm kolektywnego poszukiwania kierunków rozwoju i sposobów jego osiągnięcia.

Organizacje, występując w różnych rolach – partnerów w tworzeniu prawa i polityk publicznych, instytucji kontrolnych wobec działań administracji i biznesu, beneficjentów funduszy (realizatorów zadań), a także reprezentantów osób, których dotyczy wsparcie (np. niepełnosprawnych, bezdomnych, bezrobotnych) – mogą wnieść znaczący wkład w ocenianie skuteczności planowanych i podejmowanych działań. Konieczne jest do tego wzmocnienie roli komitetów monitorujących jako ważnego elementu bieżącego zarządzania i kontroli społecznej, a także wzmocnienie roli partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach monitorujących poprzez stworzenie narzędzi dla ich aktywnego i reprezentatywnego uczestnictwa. Dodatkowo konieczne jest zwiększenie roli ewaluacji, a także wykorzystywanie niezależnych działań strażniczych jako sposobu racjonalizacji sposobu wydatkowania funduszy europejskich.

6. Zapewnienie udziału obywateli i ich organizacji w strategicznym zarządzaniu rozwojem lokalnym z uwzględnieniem wielofunduszowości.

Na poziomie lokalnym w Polsce należy, po przeanalizowaniu dotychczasowych praktyk i wykorzystaniu zdobytych doświadczeń (m.in. lokalnych grup działania, różnych typów partnerstw lokalnych, programów współpracy), promować model partnerskiego, ponadsektorowego i partycypacyjnego tworzenia i wdrażania całościowych strategii rozwoju lokalnego lub strategii równoległych, skoordynowanych i wzajemnie uzupełniających się tam, gdzie jest to zasadne. Szansą jest przedstawiony przez Komisję instrument: zarządzanie rozwojem przez społeczność lokalną (CLLD). Jego wdrożenie pozwoliłoby na lepszą niż dotychczas lokalną synchronizację różnego rodzaju funduszy (w tym unijnych), a także mogłoby stanowić urealnienie w sensie ustrojowym (samorząd jako wspólnota mieszkańców) reformy samorządowej w Polsce.

7. Zwiększenie i zmiana roli organizacji pozarządowych w systemie wdrażania funduszy.

Deregulacja („demonopolizacja”) systemu wdrażania funduszy powinna polegać nie tylko na poprawie procedur, regionalnej decentralizacji czy lepszym tematycznym ich ustrukturyzowaniu, ale także włączy-

niu w procesy wdrażania i zarządzania nimi szerszej grupy partnerów. Oznaczałoby to np. umożliwienie organizacjom odgrywania roli instytucji wdrażającej (np. zarządzanie programem operacyjnym), zarządzania grantami blokowymi oraz zarządzania – na zasadzie powierzenia zadań publicznych – poszczególnymi sekretariatami komitetów monitorujących i grup roboczych), a także udziału w ciałach bieżącego zarządzania (np. zespołach tematycznych do poszczególnych działań).

Wydaje się, że w przypadku takich dziedzin, jak kontrola społeczna, innowacyjność społeczna, ekonomia społeczna czy rozwój lokalny, wdrażanie funduszy mogłoby być skutecznie powierzone organizacjom pozarządowym lub ich konsorcjom.

8. Wzmocnienie zasady partnerstwa poprzez zwiększenie skali wsparcia dla projektów realizowanych w rzeczywistym partnerstwie.

Partnerski sposób realizacji projektów nie tylko pozwala lepiej realizować cele funduszy europejskich dzięki łączeniu kompetencji i zasobów, ale także cechuje się znaczącą wartością dodaną, chociażby poprzez budowanie umiejętności tworzenia partnerstwa na szerszą skalę (partnerstwa międzysektorowe, międzynarodowe). Nie bez znaczenia jest też i to, że stanowić ono może formę wsparcia dla mniejszych, lokalnych organizacji. Trzeba jednak podkreślić, że jest to forma realizowania projektów w wielu wypadkach znacznie trudniejsza niż oparta na jednej instytucji. Wymaga długiego okresu przygotowań, większych nakładów i poświęcenia większej ilości czasu na bieżące zarządzanie.

Z tego też względu, jeśli chce się działać poprzez prawdziwie partnerskie projekty, trzeba je dodatkowo wesprzeć zarówno na poziomie tworzenia, jak i realizacji oraz wprowadzić odpowiednie rozwiązania systemowe umożliwiające realizację tej zasady w praktyce we wszystkich funduszach.

9. Modernizacja mechanizmów oceny wniosków, która umożliwi wybór projektów istotnie potrzebnych.

Wiele doświadczeń z obecnego okresu programowania wskazuje, że stosowane do tej pory mechanizmy oceny projektów (np. jeden wzór wniosków dla wszystkich typów projektów, konkursy rozpisywane na zbyt ogólne i słabo zdefiniowane obszary tematycznie i rezultaty projektów, jednostopniowa procedura aplikowania oraz ocena przez dwóch aseso-

rów skupiających się przede wszystkim na poprawności formalnej wniosków i zawartych w nich kluczowych słowach) nie dawały gwarancji, że środki z EFS-u trafiają na realizację projektów rzeczywiście najbardziej potrzebnych i gwarantujących najwyższą jakość działań. Dlatego proponujemy, by w nowej perspektywie finansowej w przypadku projektów finansowanych z EFS-u wprowadzić nowe, zróżnicowane procedury oceny. Nad propozycjami nowych procedur (np. procedury dwustopniowej oceny) i ich testowaniem pracuje obecnie MRR. Chcemy wierzyć, że prace te będą kontynuowane, a ich rezultaty wdrożone. Osobnej refleksji należy poddać procedury oceny projektów innowacyjnych, które ze względu na swoją specyfikę wymagają specyficznego instrumentarium (między innymi w kwestii akceptacji ryzyka).

10. Zapewnienie równowagi pomiędzy zwrotnymi i bezzwrotnymi instrumentami finansowymi.

Biorąc pod uwagę specyfikę niektórych działań finansowanych z funduszy europejskich, zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Społecznego, niebezpieczeństwem może być zastosowanie wyłącznie wsparcia zwrotnego. Instrumenty zwrotne przy niektórych kierunkach interwencji (np. projekty kierowane do grup osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących tzw. trudnymi beneficjentami) w wielu przypadkach nie mogą liczyć na przychody, które mogłyby pokryć poniesione koszty, ani też generować niezbędnego wkładu własnego. Należy w sposób przejrzysty i komplementarny określić granice interwencji bezzwrotnej i zwrotnej jako uzupełniających się mechanizmów finansowych.

11. Zapewnienie systemu wdrażania umożliwiającego różnorodność form i uczciwą konkurencję.

Konieczne jest bardziej przejrzyste i zrozumiałe rozdzielenie trybów wdrażania (w analogii do obecnie przyjętego podziału na projekty kluczowe, systemowe i konkursowe), tak aby odpowiadały one rzeczywistym potrzebom, wyłaniały optymalne rozwiązania maksymalizując efekty interwencji finansowej. Należy zapewnić w trybie konkursowym, zgodnie z zasadą uczciwej konkurencji, rzeczywisty wybór najlepszych projektów niepromujący jednostek samorządu terytorialnego i podległych im jednostek budżetowych. Należy zwrócić uwagę na to,

by projekty systemowe realizowane w partnerstwie zapewniały oparty na racjonalnych przesłankach wybór partnerów, rzeczywisty udział partnerów w zarządzaniu i możliwość weryfikacji partnerstwa w trakcie jego realizacji (np. przez komitet monitorujący) oraz ewentualną zmianę partnerów.

12. Należy przeciwdziałać negatywnym efektom decentralizacji wdrażania funduszy.

Doświadczenie z obecnego okresu programowania wskazuje, że zdarzają się przypadki wykorzystywania decentralizacji funduszy do preferowania instytucji publicznych, w sytuacjach gdy zachodzi podejrzenie konfliktu interesów (np. instytucji podległych urzędowi Marszałkowskiemu), czy ręcznego sterowania rozwojem poprzez decyzje przyznające dofinansowanie. W tej perspektywie konieczne jest:

- zwiększenie kontroli społecznej nad procesem wydatkowania funduszy,
- zapewnienie części środków (związanych z szeroko rozumianymi działaniami innowacyjnymi) do dyspozycji na poziomie pozaregionalnym,
- deregulacja zarządzania funduszami na poziomie regionalnym (zgodnie z pkt. 7),
- stworzenie miejsca/instytucji (np. rzecznika praw beneficjenta), które mogłoby reagować na przykłady nieprawidłowości, gdyż decentralizacja nie oznacza ograniczenia odpowiedzialności władzy centralnej za prawidłowość wydatkowania funduszy.

Warszawa, 28 sierpnia 2012

Podpisy:

- Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
- Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych
- Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
- Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
- Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”

- Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
- Instytut Spraw Publicznych
- Polska Sieć Lokalnych Grup Działania
- Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
- Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu „EAPN”
- Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych „SPLOT”
- Stowarzyszenie Klon/Jawor
- Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych „WRZOS”
- Związek Stowarzyszeń „Mazowiecki LEADER”

Instytucje dialogu – udział przedstawicieli Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych

Urszula Latoszek

I. Instytucje dialogu w Polsce

Dialog to, najprościej mówiąc, rozmowa dwóch co najmniej uczestników. To istotna forma porozumienia pomiędzy osobami – czy grupami osób – reprezentującymi inne punkty widzenia na dane zagadnienie, pozwalająca na przedstawienie swoich poglądów, a także wypracowanie wzajemnych ustępstw i sposobu rozwiązania omawianego problemu. Aby mogło dojść do porozumienia grup reprezentujących często sprzeczne interesy, potrzebna jest odpowiednia przestrzeń. I tą przestrzenią, będącą platformą porozumienia, staje się ciało dialogu, gdzie strony dialogu nazywane są partnerami, a reprezentowane przez nich interesy są uznawane za równie ważne.

Istnieje kilka klasyfikacji rodzajów dialogu pomiędzy państwem a obywatelami. Najistotniejszym z punktu widzenia organizacji pozarządowych jest podział wykazujący różnice pomiędzy dialogiem społecznym a dialogiem obywatelskim. **Dialog społeczny** to płaszczyzna do rozmów, negocjacji, konsultacji, lub tylko wymiany informacji, pomiędzy władzą państwową, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców¹. Przedmiotem zainteresowania rozmów w ramach dialogu społecznego są zagadnienia z obszaru polityk gospodarczych i społecznych, m.in. takie, jak kwestie zbiorowego prawa pracy. **Dialog obywatelski** to sposób komunikowania się pomiędzy władzą państwową a różnymi partnerami społecznymi, polegający na wzajemnym przekazywaniu sobie opinii, informacji czy ustaleń dotyczących wdrażania polityk

¹ Zgodnie z definicją zamieszczoną na stronie Departamentu Dialogu Społecznego.

publicznych². Dzięki podejmowaniu dialogu społecznego możliwe jest stworzenie forum dla reprezentacji interesów poszczególnych uczestników wobec władzy publicznej. W dialogu obywatelskim podejmuje się debatę na temat miejsca różnych grup obywateli w państwie i rozwiązuje konflikty społeczne. Uczestnikami tej dyskusji są organy władzy państwowej oraz przedstawiciele prawnie określonych form organizowania się społeczeństwa: m.in. organizacji pozarządowych, które pracują na rzecz interesów społecznych i szeroko rozumianego interesu publicznego. W obszarze zainteresowania dialogu obywatelskiego leżą kwestie tak społeczne, jak i ekonomiczne, a przedstawiciele III sektora zabierają głos w dyskusji dotyczącej także poprawnego funkcjonowania państwa i jego administracji.

Działalność organizacji pozarządowych jest ważnym uzupełnieniem społecznych, ekonomicznych i zawodowych poczynań państwa w wymiarze terytorialnym, dlatego ich opinia dotycząca tych kwestii jest niezwykle istotna. W Polsce obecnie, według comiesięcznej informacji Głównego Urzędu Statystycznego o podmiotach gospodarki narodowej, w rejestrze REGON jest zarejestrowanych 99 642 stowarzyszeń i organizacji społecznych³. Dlatego głos ich przedstawicieli jest coraz bardziej słyszany i coraz mocniejszy.

II. Podstawy prawne funkcjonowania dialogu

Mechanizmy dialogu obywatelskiego nie są ściśle regulowane przez polskie prawo.

Na szczeblu państwowym do prowadzenia dialogu ze społeczeństwem zobowiązuje władzę **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**. Preambuła Konstytucji określa, że „prawa podstawowe państwa są oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, **dialogu społecznym** oraz zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.” Strona rządowa jest więc zobowiązana do wytrwałego dążenia do porozumienia z reprezentantami różnych grup społecznych, rozpatrując ich interesy i żądania. Artykuł 20 Konstytucji reguluje rolę dialogu jako instrumentu rządzenia, który władza rządo-

² Zgodnie z definicją zamieszczoną na stronie Centrum Dialogu.

³ Stan na 31.10.2012, źródło: GUS http://www.stat.gov.pl/bip/389_5685_PLK_HTML.htm

wa jest zobowiązana stosować: „Społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, **dialogu i współpracy partnerów społecznych** stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej.” Jednak zapisy Konstytucji nie odnoszą się bezpośrednio do dialogu obywatelskiego, a organizacje pozarządowe nie są w ich rozumieniu partnerem społecznym. Udział organizacji pozarządowych w ciałach dialogu wynika jedynie z aktów niższego rzędu, takich jak ustawy, rozporządzenia czy regulaminy (na poziomie centralnym) oraz uchwały i programy współpracy (na poziomie samorządu terytorialnego). Brak uregulowań prawnych w aktach prawa wyższego rzędu powoduje brak zapewnienia praw i jednolitych standardów dotyczących dialogu obywatelskiego i udziału w nim organizacji pozarządowych.

Przed dokonaniem regulacji prawnych w kwestiach, które są ważne z punktu widzenia obywateli, rząd jest zobowiązany do zasięgnięcia opinii zainteresowanych stron. Obowiązek ten określa ustawa z 4 września 1997 roku o działaniach administracji rządowej. Artykuł nr 38 ust. 1 stwierdza, że „w celu realizacji swoich zadań minister kierujący określonym działem współdziała na zasadach i w trybie określonym w odrębnych przepisach oraz w zakresie wynikającym z potrzeb danego działu z (...) organami administracji rządowej (...) organami samorządu terytorialnego (...) oraz innymi organizacjami społecznymi (...)” Jednak artykuł ten nie określa konkretnych warunków współdziałania, a jest jedynie zaleceniem podjęcia tej współpracy. Jednym z dokumentów próbujących wprowadzić regulację dialogu państwa ze społeczeństwem są **Zasady dialogu społecznego**. Jest to dokument programowy Rządu z 2002 roku, który określał rodzaje, strony, przedmiot, warunki i formy dialogu – jednak nie został on nigdy wprowadzony w życie.

Najważniejszym aktem prawnym dotyczącym dialogu obywatelskiego jest **ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** regulująca m.in. zasady współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawiająca regulacje dotyczące Rady Działalności Pożytku Publicznego – będącej jednym z najważniejszych ciał dialogu obywatelskiego. Do wymienionych aktów prawnych dołączają także dokumenty związane z Funduszami Strukturalnymi Unii Europejskiej – od umów międzynarodowych po dokumenty krajowe, m.in. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013

i Wytyczne nr 3 Ministra Rozwoju Regionalnego dotyczące komitetów monitorujących, regulujące ich funkcjonowanie.

III. Ciała dialogu obywatelskiego

Przy organach administracji publicznej funkcjonuje szereg ciał dialogu – zarówno społecznego, jak i obywatelskiego. Pełnią one w zależności od kompetencji funkcje konsultacyjne, opiniodawcze, doradcze, koordynujące i pomocnicze. Najpopularniejszym ich rodzajem jest organ opiniodawczo-doradczy dla szefa urzędu, przy którym zostały powołane. Ich rolą jest najczęściej opiniowanie programów rządowych oraz aktów prawnych, a udział reprezentantów różnych grup interesów w procesach decyzyjnych jest prawnie zagwarantowany. Można więc zauważyć, że rola partnerów społecznych postrzegana jest przez administrację rządową nie jako „zło konieczne”, ale jako realny i wartościowy głos doradczy.

Najważniejszymi z punktu widzenia organizacji pozarządowych ciałami dialogu obywatelskiego są:

- Rada Działalności Pożytku Publicznego,
- Komitety Monitorujące Programy Operacyjne,
- Krajowe Forum Terytorialne.

3.1. Rada Działalności Pożytku Publicznego (RDPP)

Jest organem opiniodawczo-doradczym dla ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego. Potrzebę jej powołania reguluje **ustawa o pożytku publicznym i o wolontariacie**, a zasady funkcjonowania określa rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 4 sierpnia 2003 roku w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego. W skład rady wchodzi dwudziestu członków, w tym dziesięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3. ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie. Obecnie trwa czwarta już kadencja RDPP.

Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie przewiduje także możliwość powoływania RDPP na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Rady mogą być powoływane na wniosek organizacji pozarządowych przez organ wykonawczy danego samorządu terytorialne-

go, a w ich składzie przedstawiciele organizacji pozarządowych muszą stanowić co najmniej połowę członków. Pomiędzy RDPP na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym nie ma podległości ani zależności. Artykuł 41h ustawy zaleca im jednak współpracę „na zasadach partnerstwa i suwerenności stron, w szczególności przez wzajemne informowanie o kierunkach działań”.

3.2. Komitety Monitorujące

Mają za zadanie monitorowanie wdrażania programów operacyjnych danej perspektywy finansowej. Funkcjonują na podstawie następujących przepisów:

- Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r. – ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności,
- Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z 6 grudnia 2006 roku,
- Wytycznych nr 3 Ministra Rozwoju Regionalnego do Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013
- oraz na podstawie poszczególnych Zarządzeń dotyczących danego Komitetu.

W skład komitetów w myśl zasady partnerstwa oprócz administracji rządowej i samorządowej wchodzi także partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych.

W okresie programowania 2007-2013 funkcjonują **z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych** następujące KM:

- Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (KK NSRO),
- Komitet Monitorujący Program Operacyjny Kapitał Ludzki (KM PO KL)
- 16 Podkomitetów Monitorujących Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PKM PO KL),
- 16 Komitetów Monitorujących Regionalne Programy Operacyjne (KM RPO),
- Komitet Monitorujący Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (KM PO IG),

- Komitet Monitorujący Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (KM PO IŚ),
- Komitet Monitorujący Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (KM PO RPW),
- Komitet Monitorujący Program Operacyjny Pomoc Techniczna (KM PO PT),
- Komitet Monitorujący Program Operacyjny zrównoważony rozwój rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich (KM PO RYBY),
- Komitet Monitorujący Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (KM PROW),
- Komitety Monitorujące Europejską Współpracę Terytorialną
- Współpraca Transgraniczna Polska – Saksonia,
- Współpraca Transgraniczna Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska,
- Komitet Monitorujący dla Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- Komitet Monitorujący dla Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

3.3. Fora Terytorialne

Fora Terytorialne są jednym z kluczowych elementów realizacji wdrożenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i są pierwszą zinstytucjonalizowaną przestrzenią dla wymiany informacji, wiedzy i doświadczeń stwarzającą warunki do kształtowania i rozwijania myślenia strategicznego na poziomie krajowym i regionalnym. Dyskusje prowadzone w ramach Forum dotyczą najistotniejszych tematów z zakresu możliwości poprawy efektywności prowadzenia polityki rozwoju z uwzględnieniem wymiaru terytorialnego. W skład Forów wchodzi przedstawiciele administracji centralnej, samorządów województw, związków samorządów terytorialnych oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

Obecnie funkcjonują:

- Krajowe Forum Terytorialne (KFT),
- Regionalne Fora Terytorialne (RFT).

3.4. Pozostałe organy pomocnicze i opinio-doradcze, w których uczestniczą przedstawiciele organizacji pozarządowych

nazwa	umiejscowienie
Naczelna Rada Zatrudnienia	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Krajowa Rada Konsultacyjna ds. Osób Niepełnosprawnych	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Rada Pomocy Społecznej	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Grupa Robocza ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW)	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Rada Gospodarki Żywnościowej	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kapituła ds. Profesorów Oświaty	Ministerstwo Edukacji Narodowej
Zespół ds. Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw	Ministerstwo Gospodarki
Zespół ds. Chorób Rzadkich	Ministerstwo Zdrowia
Komisja ds. organizmów genetycznie zmodyfikowanych	Ministerstwo Środowiska
Rada Główna ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy skazanym	Ministerstwo Sprawiedliwości
Rada ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów	Ministerstwo Sprawiedliwości
Rada Polityki Penitencjarnej	Ministerstwo Sprawiedliwości
Rada ds. Pokrzywdzonych Przesłtępstwami	Ministerstwo Sprawiedliwości
Rada Główna ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym	Ministerstwo Sprawiedliwości
Rada Programowa „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”	Ministerstwo Gospodarki
Rada Rodziców przy Ministerstwie Edukacji Narodowej	Ministerstwo Edukacji Narodowej
Zespół opinio-doradczy ds. kształcenia zawodowego	Ministerstwo Edukacji Narodowej
Zespół opiniodawczo-doradczy ds. statusu zawodowego nauczycieli	Ministerstwo Edukacji Narodowej
Rada ds. Zdrowia Psychicznego	Ministerstwo Zdrowia
Rada ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Rada Rozwoju Rynku Finansowego	Ministerstwo Finansów
Zespół konsultacyjny ds. przewozów drogowych	Ministerstwo Infrastruktury

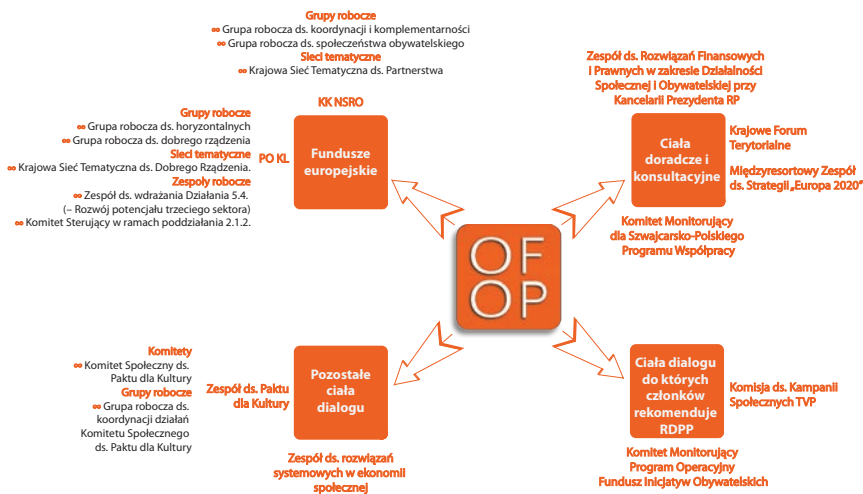
Główna Komisja Konserwatorska	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Krajowa Rada Biblioteczna	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Rada ds. Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Rada Sportu Osób Niepełnosprawnych	Ministerstwo Sportu i Turystyki
Komisja ds. Organizmów Genetycznie	Ministerstwo Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Zmodyfikowanych Państwowa Rada Ochrony Przyrody	Ministerstwo Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Państwowa Rada Ochrony Środowiska	Ministerstwo Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Krajowa Komisja ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko	Ministerstwo Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa

Lista stworzona na podstawie Informatora za rok 2011 przygotowanego przez MIPS – Instytucje Dialogu Społecznego przy Urzędach Administracji Rządowej oraz Raportu z badania Ministerstw – Konsultacje społeczne z organizacjami pozarządowymi i obywatelami na szczeblu centralnym, Stocznia, luty 2011.

IV. Pola aktywności przedstawicieli Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych powstała z myślą o budowaniu silnego i wiarygodnego sektora pozarządowego, jako niezbędnego elementu dla istnienia społeczeństwa obywatelskiego. Jest jedyną w Polsce organizacją zrzeszającą ponadbranżowo organizacje pozarządowe z całego kraju. Starając się być głosem III sektora przedstawiciele OFOP-u czynnie uczestniczą w różnego rodzaju ciałach dialogu obywatelskiego oraz w szeroko rozumianej debacie publicznej. Głównym polem działania przedstawicieli OFOP-u są Komitety Monitorujące, grupy robocze oraz zespoły tematyczne, a obszar działalności obejmuje zagadnienia kultury, ekonomii społecznej, funduszy unijnych i wzmacniania roli organizacji pozarządowych.

Ciała dialogu obywatelskiego z reprezentantami Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych

Opracowała Ewa Latoszek.

4.1. Ciała dialogu zajmujące się tematyką funduszy europejskich

4.1.1. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (NSRO)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 to dokument strategiczny przygotowywany przez wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej, w którym określone są priorytety, obszary wykorzystywania i system wdrażania funduszy strukturalnych. Realizacja polityki spójności określonej w dokumencie ma na celu promowanie harmonijnego rozwoju całego terytorium Unii poprzez działania prowadzące do zmniejszenia dysproporcji w poziomach jej regionów. W Polsce Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (nazywane także Narodową Strategią Spójności) zostały zaakceptowane przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r. i zatwierdzone decyzją Komisji Europejskiej z 7 maja 2007 r. Instrumentami realizacji celów NSRO jest 16 regionalnych programów operacyjnych oraz 6 sektorowych programów operacyjnych.

4.1.1.1. Komitet Koordynujący Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (KK NSRO)

Komitet Koordynujący Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (KK NSRO) pełni funkcję „komitetu komitetów”. Został on powołany Zarządzeniem nr 6 Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 kwietnia 2007 roku. Do jego zadań należą między innymi nadzorowanie i kontrola realizacji Narodowej Strategii Spójności oraz poszczególnych programów operacyjnych. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej oraz partnerzy społeczno-gospodarczy, a na jego czele, jako przewodniczący, stoi Minister Rozwoju Regionalnego. Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w KK NSRO reprezentuje **Piotr Frączak** (członek) oraz **Agata Wiśniewska-Górczewska** (zastępca członka).

W ramach KK NSRO funkcjonuje sześć grup roboczych:

1. Grupa robocza ds. społeczeństwa obywatelskiego,
2. Grupa robocza ds. społeczeństwa informacyjnego,
3. Grupa robocza ds. małych i średnich przedsiębiorstw,
4. Grupa robocza ds. informacji, promocji i szkoleń,
5. Grupa robocza ds. polityki regionalnej,
6. Grupa robocza ds. koordynacji i komplementarności.

4.1.1.1.1. Grupa robocza ds. koordynacji i komplementarności

Grupa robocza ds. koordynacji i komplementarności (GRKK) została powołana na mocy Uchwały KK NSRO nr 26 z 17 grudnia 2008 r. z późniejszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 62 z 3 listopada 2011 r. Do podstawowych zadań grupy należy koordynowanie działań realizowanych w ramach programów operacyjnych, monitorowanie komplementarności ich wdrażania oraz opracowywanie spójnych propozycji rozwiązań systemowych. W skład grupy wchodzi przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych – w tym dwóch przedstawicieli organizacji pozarządowych. Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w GRKK reprezentuje **Piotr Frączak**.

W ramach grupy zostały powołane cztery zespoły zadaniowe:

1. Zespół zadaniowy ds. przedsiębiorczości i innowacyjności,

2. Zespół zadaniowy ds. edukacji, szkolnictwa wyższego, infrastruktury edukacyjnej i spraw społecznych,
3. Zespół zadaniowy ds. transportu,
4. Zespół zadaniowy ds. koordynacji regionalnej i obszarów wiejskich.

4.1.1.1.2. Grupa robocza ds. społeczeństwa obywatelskiego (GRSO)

Grupa robocza ds. społeczeństwa obywatelskiego (GRSO) została powołana uchwałą KK NSRO nr 4 z 14 kwietnia 2008 r., a następnie zapisy uchwały dotyczące składu GRSO zostały zmodyfikowane uchwałą nr 18 KK NSRO z 12 sierpnia 2008 r. W skład Grupy weszło 25 członków Komitetu, w tym wszyscy przedstawiciele partnerów społeczno-ekonomicznych. Powołanie Grupy zostało zainicjowane przez członków Komitetu z ramienia organizacji pozarządowych (Caritas Polska, FRDL, FWPiN, OFOP i ZHP). Sekretariat GRSO jest prowadzony przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych – obecnie jego prowadzeniem i organizowaniem posiedzeń Grupy zajmuje się **Ewa Latoszek**.

Celem działania Grupy jest wypracowywanie wspólnych stanowisk partnerów społeczno-ekonomicznych wobec zasad rozwoju takich, jak: partnerstwo, równość szans i zrównoważony rozwój oraz monitorowanie i interweniowanie w sytuacjach, gdy zasada partnerstwa zostaje w jakiś sposób zachwiana, a udział partnerów społeczno-gospodarczych w KM lub innych ciałach dialogu jest marginalizowany. Przewodniczącą Grupy roboczej jest **Agata Wiśniewska-Górczewska** – zastępca członka KK NSRO. Z ramienia OFOP-u w pracach grupy uczestniczy także **Piotr Frączak** – członek KK NSRO. Dotychczas odbyło się już 21 posiedzeń Grupy, a jej najważniejsze osiągnięcia to zainicjowanie powołania **Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa**, wypracowanie stanowiska w sprawie V raportu kohezyjnego, które zostało wysłane do Komisji Europejskiej, stanowisko w sprawie ujęcia aspektów rozwoju społecznego, które zostało wysłane do Minister Rozwoju Regionalnego, przeprowadzenie konkursu na partnerski komitet monitorujący.

4.1.1.1.3. Krajowa Sieć Tematyczna ds. Partnerstwa (KSTP)

Krajowa Sieć Tematyczna ds. Partnerstwa (KSTP) została powołana przez Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (KK NSRO) z inicjatywy Grupy roboczej ds. społeczeństwa obywa-

telskiego (GRSO) uchwałą nr 45 KK NSRO z 25 czerwca 2010 r. Celem funkcjonowania Sieci jest zapewnienie realizacji zasady partnerstwa poprzez wzmocnienie partnerów społeczno-gospodarczych w komitetach i podkomitetach monitorujących, a także wypracowanie mechanizmów współpracy z administracją rządową i samorządową podczas programowania i wdrażania programów operacyjnych i Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Sieć zapewnia realne wsparcie merytoryczne i organizacyjne partnerom społeczno-ekonomicznym, co przekłada się na ich większą skuteczność we wrażaniu funduszy europejskich. Dotychczas odbyło się dziewięć regionalnych spotkań Sieci w województwach:

1. województwo łódzkie – 16-17 października 2010 roku
2. województwo małopolskie – 30-31 marca 2011 roku
3. województwo pomorskie – 25-26 maja 2011 roku
4. województwo opolskie – 27-28 września 2011 roku
5. województwo mazowieckie – 16-17 listopada 2011 roku
6. województwo dolnośląskie – 22-23 lutego 2012 roku
7. województwo śląskie – 18-19 kwietnia 2012 roku
8. województwo kujawsko-pomorskie – 19-20 września 2012 roku
9. województwo warmińsko-mazurskie – 21-22 listopada 2012 roku

Ewa Latoszek z Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych prowadzi sekretariat KSTP i organizuje spotkania Sieci.

4.2.1. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)

Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest jednym z programów operacyjnych na lata 2007-2013, finansowanym głównie z **Europejskiego Funduszu Społecznego** (EFS). Służy on przyspieszeniu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski poprzez wzrost zatrudnienia i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami UE. Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów realizowanych równoległe na poziomie centralnym i regionalnym. Nad prawidłowością wdrażania programu na poziomie centralnym czuwa Komitet Monitorujący PO KL, a na poziomie regionalnym – 16 Podkomitetów Monitorujących PO KL.

4.2.1.1. Komitet Monitorujący Program Operacyjny Kapitał Ludzki (KM PO KL)

Komitet Monitorujący Program Operacyjny Kapitał Ludzki (KM PO KL) został powołany zarządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego, a aktualne wytyczne dotyczące komitetu są zawarte w Zarządzeniu nr 3 z 28 lutego 2012 roku. KM PO KL ma za zadanie czuwać nad efektywnością oraz jakością zarządzania i realizacją Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki poprzez rozpatrywanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów, okresowe badania postępów w zakresie osiągnięcia poszczególnych celów oraz analizowanie rezultatów realizacji programu. W skład komitetu wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w Komitecie reprezentuje **Mirosława Hamera** (członkini komitetu) oraz **Łukasz Domagała** (zastępca członka).

4.2.1.1.1. Grupy robocze przy KM PO KL

W celu wspierania Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki w procesie zarządzania programem działa 6 grup roboczych:

1. Grupa robocza ds. horyzontalnych,
2. Grupa robocza ds. komponentu regionalnego,
3. Grupa robocza ds. zatrudnienia i integracji społecznej,
4. Grupa robocza ds. adaptacyjności i transferu wiedzy,
5. Grupa robocza ds. edukacji,
6. Grupa robocza ds. dobrego rządzenia.

Grupy robocze przy KM PO KL działają zgodnie z Zasadami funkcjonowania grup roboczych w ramach Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

4.2.1.1.1.1. Grupa robocza ds. horyzontalnych

Grupa robocza ds. horyzontalnych zajmuje się monitorowaniem zagadnień takich, jak: innowacyjność, współpraca ponadnarodowa, partnerstwo czy zasada równości płci zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym, a także analizowaniem i rekomendowaniem KM PO KL propozycji tematów dla projektów innowacyjnych. W skład Grupy wchodzi 30 członków, w tym dwóch członków z organizacji pozarząd-

dowych. Przewodniczącą grupy jest Mirosława Hamera, a z ramienia OFOP-u w pracach grupy bierze udział **Łukasz Domagała**. Przy grupie funkcjonuje także 12 obserwatorów, w tym z OFOP-u – **Michał Dymkowski**.

4.2.1.1.1.2. Grupa robocza ds. dobrego rządzenia

Grupa robocza ds. dobrego rządzenia ma za zadanie monitorowanie procesu wsparcia dla budowy zdolności instytucjonalnej administracji oraz wdrażanie standardów dobrego rządzenia zgodnych z wytycznymi Unii Europejskiej. Monitoruje ona także działania mające służyć rozwojowi potencjału organizacji pozarządowych oraz organizacji pracodawców i pracowników jako podmiotów istotnych z punktu widzenia realizacji zasad dobrego rządzenia. W skład grupy wchodzi 33 członków, w tym pięciu członków z organizacji pozarządowych. Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w Grupie reprezentuje obecnie **Łukasz Domagała** zastępujący **Mirosławę Hamerę**.

4.2.1.1.2. Sieci Tematyczne Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Sieci Tematyczne (ST) utworzono na podstawie Wytycznych w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki z 1 kwietnia 2009 r.

Sieci Tematyczne to forum wymiany doświadczeń oraz oceny rezultatów wdrażania przedsięwzięć innowacyjnych. Składają się z czterech Krajowych Sieci Tematycznych oraz szesnastu Regionalnych Sieci Tematycznych.

Krajowe Sieci Tematyczne to:

- KST Adaptacyjność,
- KST Dobre rządzenie,
- KST Edukacja i szkolnictwo wyższe,
- KST Zatrudnienie i integracja społeczna.

4.2.1.1.2.1. Krajowa Sieć Tematyczna ds. Dobrego Rządzenia

Krajowa Sieć Tematyczna ds. Dobrego Rządzenia to kolejny obszar zaangażowania Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych. Zadania KST Dobre rządzenie są określone w koncepcji funkcjonowania Sieci Tematycznych w okresie programowania 2007-2013. W skład Sieci wchodzi przedstawiciele instytucji i organizacji będących członkami

mi Grupy Roboczej ds. Dobrego Rządzenia, przedstawiciele Instytucji Zarządzającej i Instytucji Pośredniczących oraz przedstawiciele beneficjentów realizujący projekty innowacyjne w komponencie centralnym w obszarze wsparcia KST. W skład KST Dobre rządzenie wchodzi sześćdziesiąt dwie osoby – po dwie z każdej instytucji/organizacji. Z ramienia OFOP-u w pracach Sieci uczestniczą **Łukasz Domagała** i **Michał Dymkowski**. Od początku istnienia odbyło się 16 posiedzeń KST Dobre rządzenie.

4.2.1.1.3 Zespoły robocze przy KM PO KL

Zespoły robocze zgodnie z Regulaminem Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki mogą być powoływane z inicjatywy Przewodniczącego lub jednej trzeciej członków Komitetu zespołów roboczych, a ich członkowie mogą być mianowani spoza grona członków Komitetu.

4.2.1.1.3.1. Zespół ds. wdrażania Działania 5.4. – Rozwój potencjału trzeciego sektora

Zespół ds. wdrażania Działania 5.4. został powołany z inicjatywy organizacji pozarządowych, decyzją Dyrektora instytucji odpowiedzialnej za realizację działania 5.4 w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej w celu usprawnienia procesu konsultacji i wymiany informacji pomiędzy przedstawicielami organizacji pozarządowych a instytucjami administracji publicznej, dyskusji na temat strategii wdrażania Działania oraz monitorowania efektów realizacji projektów w ramach tego Działania. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele strony rządowej oraz pozarządowej. Z ramienia OFOP-u w skład Zespołu weszli: **Mirosława Hamera** (członkini KM PO KL), **Łukasz Domagała** (zastępca członka KM PO KL), **Piotr Frączak** i **Agata Wiśniewska-Górczewska**.

4.2.1.1.3.2. Komitet Sterujący w ramach poddziałania 2.1.2.

Celem działania **Komitetu Sterującego w ramach poddziałania 2.1.2.** jest ustalenie propozycji programu pilotażowego dotyczącego zasilania i wsparcia tworzenia nowych funduszy szkoleniowych pracodawców w ramach poddziałania POKL 2.1.2. – partnerstwo dla zwiększenia adaptacyjności. Członkiem Komitetu Sterującego z ramienia OFOP jest **Łukasz Domagała**, a jego zastępcą **Michał Dymkowski**.

4.2. Ciała dialogu, do których członków rekomenduje Rada Działalności Pożytku Publicznego

4.2.1. Rada Działalności Pożytku Publicznego

Rada Działalności Pożytku Publicznego instytucjonalizuje zasadę dialogu obywatelskiego oraz współpracę pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi. Do jej zadań należy między innymi rekomendowanie członków organizacji pozarządowych do różnych ciał dialogu. Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych nie zgłosiła swojego kandydata do RDPP. Wystosowała jednak poparcie dla kandydatów z organizacji członkowskich do składu IV kadencji RDPP.

4.2.1.1. Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (PO FIO)

Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich stanowi instrument finansowy wspierający proces budowy **społeczeństwa obywatelskiego**, w którym obywatele świadomie, odpowiedzialnie i aktywnie uczestniczą w życiu publicznym oraz posiadają zdolność do samoorganizacji. PO FIO wspiera rozwój aktywności obywatelskiej oraz potrzebę wzmocnienia miejsca i roli III sektora w realizacji zadań publicznych.

Głównym celem PO FIO jest zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych w ramach polityk publicznych. Cel ten jest realizowany z uwzględnieniem zasady partnerstwa, innowacyjności, zrównoważonego rozwoju i równości szans za pomocą czterech celów szczegółowych:

1. zwiększenia aktywności i świadomości obywateli i wspólnot lokalnych;
2. rozwoju potencjału sektora organizacji pozarządowych;
3. zwiększenia zaangażowania sektora organizacji pozarządowych w obszarze usług dotyczących integracji i aktywizacji społecznej oraz zabezpieczenia społecznego;
4. wspierania rozwoju polskiego modelu ekonomii społecznej.

4.2.1.1.1. Komitet Monitorujący Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (KM PO FIO)

Komitet Monitorujący Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich został powołany na mocy Zarządzenia nr 5 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2009 r. i jest organem pomocni-

czym dla Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Do jego podstawowych zadań należy okresowe kontrolowanie postępu w zakresie osiągnięcia celów programu operacyjnego i analizowanie rezultatów jego realizacji w zakresie pięciu priorytetów:

Priorytet I. Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne.

Priorytet II. Sprawne organizacje pozarządowe w dobrym państwie.

Priorytet III. Integracja i aktywizacja społeczna. Zabezpieczenie społeczne.

Priorytet IV. Rozwój przedsiębiorczości społecznej.

Priorytet V. Pomoc techniczna; jego celem jest zapewnienie właściwego zarządzania, wdrażania oraz promocji PO FIO.

W skład Komitetu wchodzi 12 członków w tym 6 przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz kościelnych związków wyznaniowych prowadzących działalność pożytku publicznego. Z ramienia OFOP-u członkinią KM FIO jest **Katarzyna Sadło**.

4.2.1.2. Komisje

Komisja ds. Kampanii Społecznych w TVP

Komisja ds. Kampanii Społecznych w TVP została powołana przez Zarząd Telewizji Polskiej SA. Zgodnie z rozporządzeniem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 29 kwietnia 2011 r. organizacje pożytku publicznego mają możliwość ubiegania się o bezpłatną emisję spotów kampanii społecznych w programach Telewizji Polskiej SA. Do zadań komisji należy przyjęcie, zakwalifikowanie i koordynacja nieodpłatnego rozpowszechniania audycji prezentujących kampanie społeczne przygotowywanych przez organizacje pożytku publicznego na antenie TVP, a także podział czasu rozpowszechniania tych audycji pomiędzy organizacje. Członków komisji z ramienia organizacji pozarządowych wskazywała Rada Działalności Pożytku Publicznego. Z ramienia OFOP-u w pracach Komisji bierze udział **Weronika Czyżewska**.

4.3. Ciała doradcze i konsultacyjne

4.3.1. Pakt dla Kultury

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych jest jednym z sygnatariuszy **Paktu dla Kultury**, który został podpisany 14 maja 2011 r. przez Premiera Donalda Tuska i ruch społeczny Obywatele Kultury.

Pakt dla Kultury mówi o zwiększeniu dostępu do kultury i podejmowaniu działań zapobiegających wykluczeniu obywateli z tej sfery.

W ramach Paktu dla Kultury zostały powołane **Zespół ds. Paktu dla Kultury** funkcjonujący przy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz **Komitet Społeczny ds. Paktu dla Kultury** przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

4.3.1.1. Zespół ds. Paktu dla Kultury

Zespół ds. Paktu dla Kultury został powołany Zarządzeniem nr 44 Prezesa Rady Ministrów z 5 lipca 2011 r. (z późn. zm.) Celem działania Zespołu jest wypracowanie sposobu realizacji postanowień Paktu dla Kultury. W skład Zespołu wchodzi przewodniczący i 25 członków, w tym pięciu przedstawicieli organizacji społecznych, pięciu przedstawicieli Obywateli Kultury i pięciu przedstawicieli instytucji kultury.

W ramach Zespołu funkcjonuje sześć podzespołów roboczych:

- podzespół ds. legalizacji i procedur,
- podzespół ds. edukacji kulturalnej i czytelnictwa ,
- podzespół ds. mediów publicznych i domeny publicznej,
- podzespół ds. równego dostępu do środków publicznych,
- podzespół ds. reformy instytucji kultury,
- podzespół ds. funduszy UE i EOG.

Kwestie omawiane przez podzespoły są przedmiotem prac Zespołu ds. Paktu dla Kultury.

Z ramienia OFOP-u członkiem Zespołu jest **Piotr Frączak**, który pełni także funkcję koordynatora podzespołu ds. równego dostępu do środków publicznych.

4.3.1.1.1. Komitet Społeczny ds. Paktu dla Kultury

Komitet Społeczny ds. Paktu dla Kultury został powołany Zarządzeniem nr 42 Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 14 września 2011 r. Zadaniem Komitetu jest monitorowanie procesu wdrażania postanowień Paktu dla Kultury oraz opiniowanie sposobów programowania i wydatkowania środków publicznych na kulturę. Skład Komitetu Społecznego ustalany jest przez Zespół do spraw Paktu dla Kultury i składa się z 25 członków, w tym pięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych. Posiedzenia Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury odbywają się cy-

klicznie co dwa miesiące. W ramach Komitetu została powołana **Grupa robocza ds. koordynacji zadań Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury**. Członkinią Komitetu Społecznego z ramienia Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych jest **Weronika Czyżewska**.

4.3.1.1.1. Grupa robocza ds. koordynacji działań Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury

Grupa robocza ds. koordynacji działań Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury została powołana w celu opracowania poszczególnych programów wynikających z realizacji Paktu dla Kultury. W jej ramach utworzono m.in. grupę ds. programu Aktywność Obywatelska oraz program Dom Kultury+. W pracach grupy roboczej uczestniczy **Weronika Czyżewska** z OFOP-u.

4.3.2. Ekonomia społeczna

Pojęcie **ekonomii społecznej** jest dość szerokie. Definiuje się nim sposób działalności gospodarczej, który łączy w sobie cele społeczne z ekonomicznymi i opiera na założeniu, że wartości społeczne mają pierwszeństwo nad dążeniem do maksymalizacji zysku.

4.3.2.1. Zespół ds. rozwiązań systemowych w ekonomii społecznej

Kolejnym ciałem dialogu obywatelskiego, w którego działanie jest zaangażowana Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych jest **Zespół ds. rozwiązań systemowych w ekonomii społecznej**. Został powołany mocą Zarządzenia nr 141 Prezesa Rady Ministrów z 15 grudnia 2008 r. (z późn. zm. – Zarządzenie nr 72 Prezesa Rady Ministrów z 6 września 2012 r.). Zespół ten ma charakter międzyresortowy i międzysektorowy. Do jego zadań należy m.in. przygotowanie projektu programu rozwoju ekonomii społecznej, opracowanie rozwiązań prawno-instytucjonalnych i finansowych, przygotowanie propozycji działań w systemie edukacji i szkoleń oraz rekomendacji w obszarze promocji i monitoringu wypracowanych rozwiązań i opiniowanie projektów dokumentów rządowych oraz regulacji unijnych. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, przedstawiciele sektora ekonomii społecznej – w tym dwóch przedstawicieli wyznaczonych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego, przedstawiciele związków zawodowych, organizacji pracodawców, jednostek naukowych i Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej. Zarządzenie nr 72 Prezesa Rady Ministrów z 6 września

2012 r. rozszerza skład Zespołu o nowych członków. Z ramienia Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych w skład Zespołu weszli **Sławomir Wieteska** oraz **Łukasz Broniszewski**.

W celu realizacji zadań Zespołu powołano cztery stałe grupy tematyczne:

1. Grupę ds. przygotowania strategii rozwoju ekonomii społecznej,
2. Grupę ds. przygotowania projektu ustawy regulującej przedsiębiorczość społeczną,
3. Grupę ds. analiz i tworzenia ram finansowych dla funkcjonowania ekonomii społecznej,
4. Grupę ds. przygotowania projektu założeń systemu edukacji dla ekonomii społecznej.

4.4. Pozostałe ciała

4.4.1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 to kompleksowy dokument strategiczny przyjęty przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r., mówiący o prowadzeniu spójnej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu regionalnym. Wyznacza on cele polityki regionalnej dla poszczególnych terytoriów kraju z wyszczególnieniem obszarów wiejskich i miejskich. Określa sposób działania rządu i samorządu województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Jednym z narzędzi realizujących zapisy Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego jest Krajowe Forum Terytorialne.

4.4.1.1. Krajowe Forum Terytorialne (KFT)

Krajowe Forum terytorialne zostało powołane Zarządzeniem nr 6 Ministra Rozwoju Regionalnego z 21 marca 2011 r. i jest zinstytucjonalizowaną platformą wymiany doświadczeń, wiedzy i informacji w zakresie rozwoju regionalnego. Jego zadaniem jest kształtowanie i rozwijanie myślenia strategicznego w tym zakresie.

W skład Krajowego Forum Terytorialnego wchodzi m.in. przedstawiciele strony rządowej i samorządowej, reprezentanci organizacji pracowników i pracodawców, przedstawiciele środowiska akademickiego oraz pięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych wskazanych przez RDPP. Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w Krajowym Forum Terytorialnym reprezentuje **Piotr Frączak**.

4.4.2. Strategia „Europa 2020”

Strategia „Europa 2020” na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu została przyjęta przez Komisję Europejską w 2010 roku. Strategia obejmuje trzy powiązane ze sobą priorytety obejmujące:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej dla środowiska i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dzięki realizacji powyższych priorytetów Europa jako Unia ma szansę na wyjście z kryzysu. Strategia „Europa 2020” to wizja społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku.

4.4.2.1. Międzyresortowy Zespół ds. Strategii „Europa 2020”

Międzyresortowy Zespół ds. Strategii „Europa 2020” został powołany Zarządzeniem nr 3 Prezesa Rady Ministrów z 17 stycznia 2012 r. Jest on organem opiniodawczo-doradczym Prezesa Rady Ministrów. Do jego zadań należy opiniowanie projektów Krajowych Reform oraz innych dokumentów przygotowywanych w związku z realizacją strategii „Europa 2020”, a także opiniowanie projektów dokumentów strategicznych pod kątem ich zgodności z Krajowymi Programami Reform. Do zadań Zespołu należy także przygotowywanie rekomendacji dotyczących zwiększenia efektywności realizacji strategii w wyniku monitorowania i ewaluacji wdrażania reform strukturalnych oraz wzmacnianie współpracy i współodpowiedzialności za realizację strategii na szczeblu krajowym poprzez jej promocję oraz zapewnienie efektywnej komunikacji z partnerami społeczno-ekonomicznymi. W pracach Zespołu uczestniczą przedstawiciele rządu, jednostek samorządu terytorialnego, jednostek naukowych, organizacji pracodawców i związków zawodowych, izb gospodarczych oraz organizacji pozarządowych wskazanych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego. W pracach Zespołu z ramienia OFOP-u uczestniczy **Marzena Mendza-Drozd**.

4.4.3. Społeczeństwo obywatelskie – kapitał społeczny

4.4.3.1. Zespół ds. Rozwiązań Finansowych i Prawnych w zakresie Działalności Społecznej i Obywatelskiej przy Kancelarii Prezydenta RP

Zespół ds. Rozwiązań Finansowych i Prawnych w zakresie Działalności Społecznej i Obywatelskiej przy Kancelarii Prezydenta RP został powołany decyzją Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 7 lipca 2011 r. Celem Zespołu jest opracowanie rekomendacji mogących być podstawą do opracowania inicjatywy ustawodawczej w zakresie wzmocnienia działalności społecznej i obywatelskiej w Polsce. Do zadań zespołu należy identyfikacja problemów i barier związanych z prowadzeniem działalności społecznej i obywatelskiej, opracowywanie rozwiązań w zakresie finansowego wzmocnienia tej działalności, opracowanie propozycji rozwiązań upraszczających procedury rejestracji i funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz przygotowanie rekomendacji zmian prawnych mających służyć rozwojowi aktywności obywatelskiej. W skład zespołu wchodzi 32 osoby. Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych reprezentuje **Piotr Frączak**. Dotychczas Zespół wypracował propozycje w zakresie zbiorów publicznych oraz sposobu rozliczania zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.

V. Pola aktywności organizacji członkowskich OFOP-u

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych liczy ponad 100 członkowskich organizacji, które aktywnie uczestniczą w pracach różnych zespołów i ciał dialogu obywatelskiego.

Przedstawiciele organizacji członkowskich OFOP-u działają m.in. w:

- **Radzie Działalności Pożytku Publicznego** – Małgorzata Sinica reprezentująca Związek Harcerstwa Polskiego, Teresa Tiszbierek reprezentująca Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP oraz Łukasz Waszak reprezentujący Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT;
- Radach Działalności Pożytku Publicznego na szczeblach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, np. **Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego** – Romana Aziewicz (Europejskie Ugrupowanie na rzecz Edukacji i Kreowania Aktywności „Eure-

ka”), Rada Działalności Pożytku Publicznego w Kielcach – Tomasz Rejmer (Związek Harcerstwa Polskiego);

- **Komitecie Monitorującym Program Operacyjny Kapitał Ludzki** – Witold Monkiewicz i Marzena Wojda reprezentujący Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej (FRDL);
- **Grupie roboczej ds. dobrego rządzenia** – Witold Monkiewicz (FRDL);
- **Krajowej sieci tematycznej ds. dobrego rządzenia** – Marzena Wojda (przewodnicząca KST), Marcin Smala reprezentujący FRDL;
- **Zespole ds. wdrażania działania 5.4.** – Witold Monkiewicz (FRDL);
- **Podkomitecie Monitorującym Program Operacyjny Kapitał Ludzki woj. dolnośląskiego** – Arkadiusz Czocher i Maria Lewandowska-Mika reprezentujący Dolnośląską Federację Organizacji Pozarządowych oraz Renata Berent-Mieszczanowicz i Jacek Bednarek reprezentujący Dolnośląski Związek Organizacji Pozarządowych WROS;
- **Podkomitecie Monitorującym Program Operacyjny Kapitał Ludzki woj. lubuskiego** – Iwona Szablewska i Sylwia Świdorska (FRDL);
- **Podkomitecie Monitorującym Program Operacyjny Kapitał Ludzki woj. zachodniopomorskiego** – Anna Łączkowska i Dominik Górski (FRDL);
- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. dolnośląskiego** – Renata Berent-Mieszczanowicz i Stanisław Grzegorski reprezentujący Demokratyczną Unię Kobiet;
- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. lubelskiego** – Henryk Łucjan i Piotr Kowalewski (Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny);
- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. mazowieckiego** – Marzena Wojda i Marcin Wielgus (FRDL) oraz Piotr Jankowski i Aleksandra Kupisz-Dynowska (ZHP);
- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. opolskiego** – Jan Broniewicz i Danuta Lepucka (Naczelna Organizacja Techniczna);

- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. pomorskiego** – Romana Aziewicz i Jan Kazimierzczak reprezentujący Europejskie Ugrupowanie na rzecz Edukacji i Kreowania Aktywności „Eureka”;
- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. podlaskiego** – Tomasz Gierasimiuk i Lucyna Golonko (Związek Ochotniczych Straży Pożarnych);
- **Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny woj. warmińsko-mazurskiego** – Maciej Felski i Dorota Łutowicz-Głowacka reprezentujący FRDL;
- **Komitecie Koordynacyjnym Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia** – Marzena Wojda i Włodzimierz Puzyna (FRDL) oraz Krzysztof Budziński i Beata Matyjaszczyk (ZHP);
- **Komitecie Monitorującym Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko** – Anna Zalewska i Paweł Chmielewski reprezentujący ZHP;
- **Komitecie Monitorującym Program Operacyjny Pomoc Techniczna** – Małgorzata Makowska i Janusz Olesiński (FRDL) oraz Marta Jasierska i Krzysztof Leończuk reprezentujący Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT;
- **Komitecie Monitorującym Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka** – Włodzimierz Hausner i Halina Miłaszewicz reprezentujący Naczelną Organizację Techniczną;
- **Komitecie Monitorującym Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej** – Małgorzata Szewczyk i Tomasz Malecki (FRDL);
- **Komitecie Monitorującym dla Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy** – Marcin Dadel reprezentujący Radę Działalności Pożytku Publicznego III kadencji, będący członkiem Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT;
- **Krajowym Forum Terytorialnym** – Mirosława Hamera (Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT);
- **Komisji Konkursowej przy MSiT** – Katarzyna Tadeusiak-Jeznach (SLLGO);

- **Radzie Społecznej przy Rzeczniku Praw Obywatelskich** – Urszula Jaworska reprezentująca Fundację Urszuli Jaworskiej;
- **Zespole ds. Rozwiązań Finansowych i Prawnych w zakresie Działalności Społecznej i Obywatelskiej przy Kancelarii Prezydenta RP** – Łukasz Domagała (Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT) oraz Katarzyna Sadło – Stała Konferencja Ekonomii Społecznej.

VI. Nowy okres programowania – nowe wyzwania

Pod koniec okresu programowania 2007-2013 pora na pewne podsumowania – Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych w minionym okresie zaangażowała się w wiele działań zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Przedstawiciele OFOP-u i ich organizacji członkowskich czynnie uczestniczą w około 30 ciałach dialogu obywatelskiego, dzięki czemu są w centrum wydarzeń nie tylko jako obserwatorzy, ale i jako współdecydenci, nadając realny kształt obszarom, którymi się zajmują. Zdobyte doświadczenia pomagają im we włączeniu się w prace dotyczące planowania kolejnej perspektywy. OFOP stara się służyć swoim doświadczeniem i wiedzą innym organizacjom pozarządowym, wspierając ich działania, a także przyczyniać się do tworzenia nowej, lepszej rzeczywistości. Jednym z najnowszych działań Federacji dotyczącym nowej perspektywy finansowej jest stworzenie sekretariatu Stałej Konferencji ds. konsultacji funduszy europejskich 2014-2020, zintegrowanego z dotychczas istniejącymi sekretariatem GRSO i sekretariatem KSTP, powołanie Grupy roboczej ds. przyszłego programowania, wypracowanie dokumentu zawierającego 12 postulatów organizacji pozarządowych dotyczących kolejnej perspektywy finansowej oraz prowadzenie strony www.nowaperspektywa.ngo.pl. Wszystkie podejmowane działania mają na celu pilotowanie konsultacji dla nowej perspektywy finansowej 2014-2020, włączenie zainteresowanych organizacji pozarządowych do debaty publicznej na temat przyszłości funduszy oraz umożliwienie łatwego i przejrzystego dostępu do wiedzy o nowym systemie.

Bibliografia:

- Jadwiga Przewłocka, Polskie Organizacje Pozarządowe 2010. Najważniejsze pytania, podstawowe fakty, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2011
- Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego MIPS, Instytucje Dialogu Społecznego przy Urzędach Administracji Rządowej. Informator za rok 2011, Warszawa 2012
- Urszula Latoszek, OFOP 2012. Aktywność członków organizacji pozarządowych w wybranych ci ałach dialogu. Trzeci raport z badania aktywności reprezentantów organizacji pozarządowych.
- Michał Dymkowski, Urszula Latoszek, Mapa ciał dialogu obywatelskiego w Federalistka numer specjalny, maj 2012
- Katarzyna Sadło, Piotr Frączak, Konsultacje społeczne z organizacjami pozarządowymi i obywatelami na szczeblu centralnym – raport z badania ministerstw. Pracownia badań innowacyjnych i Społecznych Stocznia, luty 2011
- http://obywatelektury.pl/wpcontent/uploads/2011/05/tekst_14_maja_3.pdf
- <http://www.ekonomiaspoleczna.pl>
- <http://www.kiw-pokl.org.pl/pl/sieci-tematyczne-po-kl/>
- Ustawy i zarządzenia wymienione w tekście

Opinia na temat możliwości większego wykorzystania środków pomocy technicznej dla wspierania rozwoju partnerstwa oraz zwiększania potencjału partnerów w polityce spójności po roku 2013

EKSPERTYZA 1/2012

dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse

Wstęp

W październiku 2011 roku Komisja Europejska (KE) przedłożyła pakiet projektów regulujących przyszłą politykę spójności. W ten sposób zainicjowała procedurę legislacyjną oraz kolejny etap debaty europejskiej nad zmianami tej polityki po roku 2013. Koniec tej dyskusji jest przewidywany na przełomie 2012 i 2013 roku, kiedy powinno nastąpić przyjęcie wspomnianych regulacji. Jest to decydujący etap dyskusji, w którym będą kształtowane szczegóły przyszłego systemu zarządzania i ostateczne ramy finansowania polityki spójności. Ponadto wkrótce wraz z przedstawieniem przez Komisję Europejską Wspólnych Ram Strategicznych nastąpi uszczegółowienie debaty nad kierunkami programowymi polityki spójności.

W polityce spójności od wielu lat obowiązuje zasada szeroko rozumianego partnerstwa, która nakłada na krajowe władze publiczne obowiązek przygotowania i realizacji omawianej polityki we współpracy z partnerami. Wspomniana zasada dotyczy w szczególności państw członkowskich. Odpowiadają one za koordynację prac w zakresie przygotowania polityki spójności danym krajem, wynegocjowania jej zawartości z Komisją Europejską, później ponoszą także odpowiedzialność za zarządzanie jej praktyczną realizacją na obszarze danego kraju.

Wprowadzanie partnerstwa do polityki spójności jest związane przede wszystkim z procesem uspołecznienia sposobu wykorzystywania funduszy europejskich i poszukiwaniem mocniejszej legitymizacji dla polityk europejskich¹. Ponadto przyczynia się do większej kontroli nad wydatkowaniem funduszy oraz stwarza możliwości poprawienia racjonalności działania polityki UE oraz jej efektywności. Uzupełnieniem zasady partnerstwa jest praktyka wielopoziomowego sprawowania rządów. Podkreśla ona potrzebę uwzględniania w realizacji polityki spójności, obok poziomu europejskiego i narodowego, także niższych szczebli władz publicznych, a więc poziomu regionalnego i lokalnego.

W kolejnej perspektywie budżetu wieloletniego UE po roku 2013 zasada partnerstwa została wyraźnie wzmocniona. Znalazło to swój wyraz m.in. w powołaniu nowej instytucji, jaką jest umowa partnerska. Jest ona przygotowywana przez każde państwo członkowskie w dialogu z Komisją Europejską, przez którą następnie jest oceniana i zatwierdzana². Jednak określenie partnerska zastosowane w nazwie tej umowy nie dotyczy obu głównych stron prowadzących negocjacje nad jej zawartością, tj. rządu danego państwa oraz Komisji Europejskiej. Ma natomiast odniesienie do partnerów, którzy uczestniczą w przygotowaniu danej umowy po stronie krajowej. Obowiązkiem każdego państwa jest zaangażowanie partnerów w prace nad przygotowaniem umowy partnerskiej, jak również opracowania sprawozdania z postępów w jej wdrażaniu (w połowie 2017 i 2019 roku)³.

W projekcie rozporządzenia ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące poszczególnych funduszy polityki spójności – jako partnerów wymienia się trzy grupy podmiotów⁴. Po pierwsze, zgodnie z koncepcją wielopo-

¹ Por. T. G. Grosse (2010): Europeizacja w działaniu. Wpływ Strategii Lizbońskiej na rozwój sektora pozarządowego w Polsce, *Civitas* nr 12, s. 27-40.

² Por. projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, Komisja Europejska, KOM(2011) 615 wersja ostateczna, Bruksela, 6.10.2011, art. 13-15.

³ *Ibidem*, art. 14, 46.

⁴ *Ibidem*, art. 5.

ziomowego zarządzania mowa o władzach publicznych na szczeblu terytorialnym (regionalnych, lokalnych, miejskich itp.). Po drugie, chodzi o partnerów gospodarczych i społecznych zaangażowanych w tzw. dialog społeczny. Wreszcie – na trzecim miejscu wymieniono podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Dotyczy to m.in. instytucji działających na rzecz ochrony środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie równości i niedyskryminacji.

Partnerzy mają w polityce spójności bardzo szeroko nakreśloną rolę i zakres obowiązków. Oprócz wspomnianej już współpracy przy opracowaniu umowy partnerskiej i odpowiednich sprawozdań z jej realizacji uczestniczą w pracach przygotowujących każdy program operacyjny. Uczestniczą także w realizacji, monitoringu i ocenie tych programów. W tym celu partnerzy mają brać udział w posiedzeniach komitetów monitorujących poszczególne programy. Komisja ma w przyszłości określić cele i kryteria służące realizacji zasady partnerstwa w dokumencie nazwanym wstępnie „Europejskim kodeksem postępowania”⁵.

Wsparcie partnerów społeczno-ekonomicznych

Znaczące rozszerzenie obowiązków partnerów w realizacji polityki spójności wymaga silniejszego wsparcia ich potencjału organizacyjnego oraz rozwoju partnerstwa między rządem a partnerami. Dotyczy to przede wszystkim trzeciej grupy podmiotów wymienionych w projekcie rozporządzenia, a mianowicie partnerów reprezentujących tzw. społeczeństwo obywatelskie, w tym zwłaszcza organizacji pozarządowych.

Warto zwrócić uwagę, że w Polsce istnieją zinstytucjonalizowane formy dialogu między rządem a samorządami terytorialnymi (Komisja Rządu i Samorządu Terytorialnego) oraz między rządem a partnerami społecznymi (Komisja Trójstronna). Natomiast nie ma podobnej instytucji, która w sposób stały pozwalałaby na dialog między stroną rządową a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Wyjątkiem jest Rada Działalności Pożytku Publicznego pełniąca funkcje doradcze dla Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Jest to jednak instytucja o stosunkowo niewielkich kompetencjach i niskim poziomie usytuowania w admini-

⁵ Ibidem.

stracji. Tylko w niewielkim stopniu mogłaby zostać wykorzystana dla celów polityki spójności. Dlatego przy okazji prac przygotowujących tę politykę na okres 2014-2020 warto być może wzmocnić instytucjonalnie dialog obywatelski w Polsce. Należałoby zwłaszcza powołać stałą instytucję organizującą możliwości konsultacyjne między stroną rządową a przedstawicielami organizacji pozarządowych lub podnieść rangę Rady Działalności Pożytku Publicznego.

Osobnym problemem jest zwiększenie wpływu polityki spójności na wzmocnianie potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Dotyczy to zwłaszcza umożliwienia wsparcia finansowego dla tych organizacji z funduszy przeznaczonych na pomoc techniczną.

Finansowy aspekt udziału partnerów społeczno-ekonomicznych w systemie wdrażania funduszy europejskich

Dotychczasowa praktyka realizacji polityki spójności w okresie 2007-2013 wskazuje na pewne trudności w wykorzystywaniu funduszy pomocy technicznej przez organizacje pozarządowe (m.in. w niektórych regionalnych programach operacyjnych, w których znajdują się priorityty pomocy technicznej). W szczególności dotyczy to kłopotów z wynagradzaniem lub zwrotem kosztów uczestnictwa przedstawicieli sektora pozarządowego w pracach komitetów monitorujących lub koordynujących zarządzanie polityką spójności. Tak jest pomimo tego, że w wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego dotyczących korzystania z pomocy technicznej znajduje się zapis, że wydatki administracyjne i organizacyjne obejmują także współpracę jednostek zaangażowanych w realizację polityki spójności z partnerami zaangażowanymi w ten proces, takimi jak organizacja spotkań, finansowanie ekspertyz, wymiana doświadczeń itp.⁶

Jest to związane prawdopodobnie z zawężającą interpretacją rozporządzeń europejskich. Przykładowo – przepisy ogólne dotyczące funduszy w ramach omawianej polityki na bieżący okres budżetowy umożliwiają m.in. finansowanie działań z zakresu monitorowania. Umożliwiają także

⁶ Por. Wytyczne w zakresie korzystania z pomocy technicznej. NSRO 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 28.04.2011, rozdz. 6, s. 9.

działania kierowane do partnerów⁷. Chodzi głównie o przedsięwzięcia „na rzecz” tych partnerów, np. prowadzone w celach informacyjnych, a nie „dla” nich, np. w celu wzmocnienia ich potencjału organizacyjnego. Ponadto w rozporządzeniu mowa o zwiększaniu zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy, co może ograniczać pomoc techniczną do kręgu jednostek administracyjnych (centralnych lub terytorialnych). Należy zwrócić uwagę, że w propozycjach Komisji Europejskiej zapisy dotyczące pomocy technicznej po roku 2013 mają charakter zbliżony do przepisów regulujących bieżącą perspektywę polityki spójności⁸. Pomoc techniczna może być przeznaczona na działania związane z przygotowaniem, zarządzaniem, monitorowaniem i oceną tej polityki. Niemniej w projekcie rozporządzenia nie wymieniono wprost partnerów. Mowa jedynie o finansowaniu działań mających na celu wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego (a więc nie szeroko rozumianego potencjału administracyjnego) i beneficjentów. Oznacza to możliwość faktycznego wyłączenia z pomocy technicznej wszystkich trzech kategorii partnerów, chyba że będą beneficjentami określonego programu polityki spójności.

W obecnej sytuacji należałoby więc dążyć do zmiany ww. przepisów w trakcie procesu legislacyjnego dotyczącego przyszłej polityki spójności. W szczególności należałoby dopisać do art. 51 i 52 możliwości finansowania działań partnerów w zakresie monitorowania i wymiany informacji oraz wdrażania funduszy polityki spójności. Należałoby także obok możliwości wzmacniania potencjału państwa członkowskiego dopisać także wzmacnianie potencjału partnerów do aktywnego udziału w zadaniach wymienionych w rozporządzeniu i związanych z realizacją polityki spójności.

⁷ Por. art. 45 i 46 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, Dz. U. UE, L 210, 31.7.2006, s. 49.

⁸ Por. projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, Komisja Europejska, KOM(2011) 615 wersja ostateczna, Bruksela, 6.10.2011, art. 51-52.

Wnioski

Podsumowując dotychczasowe uwagi należy podkreślić, że w świetle projektów regulacji przyszłej polityki spójności po roku 2013 rola partnerów uległa wzmocnieniu, w tym również tych reprezentujących społeczeństwo obywatelskie. Wymaga to zainicjowania działań dotyczących zarówno wprowadzenia odpowiednich uzupełnień w projektach regulujących politykę spójności po roku 2013, jak również jak najwcześniejszej mobilizacji działań po polskiej stronie.

W zakresie prac legislacyjnych proponuję dopisanie do art. 51 i 52 projektu tzw. rozporządzenia ogólnego – możliwości finansowania działań partnerów w zakresie monitorowania i wymiany informacji oraz wdrażania funduszy polityki spójności. Należałoby również dopisać obok wzmacniania potencjału państwa członkowskiego także możliwość wzmacniania potencjału partnerów do aktywnego udziału w zadaniach wymienionych w rozporządzeniu i związanych z realizacją polityki spójności. Szczegółowe sposoby przeznaczania środków pomocy technicznej z programów operacyjnych dla partnerów powinny być ustalane w toku konsultacji społecznych – w zależności od uwarunkowań lokalnych i potencjału organizacyjnego organizacji partnerskich w danym kraju.

Rząd powinien jak najszybciej rozpocząć debatę z partnerami o kształcie umowy partnerskiej. Chodzi zwłaszcza o debatę programową (szczegółowe ukierunkowanie działań tej polityki), jak również ustalenie z partnerami ważnych szczegółów przyszłego systemu zarządzania polityką spójności. Dotyczy to m.in. programów operacyjnych i sposobu zarządzania niektórymi działaniami sektorowymi, zwłaszcza tymi, które najlepiej byłoby zdecentralizować do samorządów regionalnych. Dyskusji wymagają również działania miejskie, w tym ich umiejscowienie (najlepiej w 16 programach regionalnych), a także wyboru miast kwalifikujących się do pomocy finansowej i mających być włączonych do platformy konsultacyjnej na szczeblu europejskim.

Wyzwaniem jest sam proces konsultacyjny, a zwłaszcza powołanie odpowiednich instytucji służących przygotowywaniu umowy partnerskiej po stronie polskiej. Dlatego przy okazji prac przygotowujących omawianą politykę na okres 2014-2020 warto być może wzmocnić instytucjonalnie dialog obywatelski w Polsce, a zwłaszcza powołać stałą instytucję

organizującą możliwości konsultacyjne między stroną rządową a przedstawicielami organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Tomasz Grzegorz Grosse – dr hab. nauk humanistycznych, absolwent Instytutu Socjologii oraz Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończył studia podyplomowe z zakresu integracji europejskiej na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie w Maastricht. Stypendysta uniwersytetów w Oksfordzie, Florencji, Yale, Georgetown w Waszyngtonie. Specjalista w zakresie polityk gospodarczych Unii Europejskiej, rozwoju regionalnego, prawa wspólnotowego i zarządzania w administracji publicznej. Obecnie profesor nadzwyczajny Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk oraz Członek Zespołu Problemowego ds. Polityki Regionalnej Przestrzennej przy Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN. Autor ekspertyz na temat rozstrzygnięć ustrojowych Unii Europejskiej i rozwoju regionalnego, m.in.: dla Sejmu RP, Ministerstwa Gospodarki i Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

KALENDARIUM

*19-20 września,
VIII KSTP Bydgoszcz*

VIII spotkanie Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa odbyło się 19-20 września w Bydgoszczy i zostało objęte honorowym patronatem przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego. W spotkaniu wzięły udział osoby zaangażowane w pracę w komitetach monitorujących PO KL oraz RPO.

12 postulatów

Z inicjatywy Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych oraz Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” przygotowano postulaty organizacji pozarządowych w sprawie przyszłego okresu programowania, które zostały przedstawione stronie rządowej do konsultacji m.in. w kontekście uwzględnienia ich w Umowie Partnerskiej (Rządu z Komisją Europejską) oraz Programach Operacyjnych na okres 2014-2020. Postulaty poparło ok. 300 organizacji pozarządowych. Z 12 postulatami można się zapoznać w rozdziale Stanowiska OFOP-u.

Berlin 23-25 września
Walne Spotkanie członków sieci ENNA

Najważniejsze punkty spotkania:

Prezydentem sieci został Oliver Heneman (NCVO, Anglia). Członkami zarządu: Marek Sedivy (AVPO Czechy), Goran Forbici (CNVOS Słowenia), Judita Akromiene (NISC Litwa), Stephania Mircea (FDSC Rumunia), Alison Cairns (SCVO, Szkocja), Mirko Schwärzel (BBE, Niemcy).

WZ ENNA zdecydowało o powołaniu następujących grup roboczych (Udział w rządzeniu Infrastruktura dla NGO), Polityki europejskiej oraz Budowanie potencjału i projekty).

***3-4 października, Spotkanie merytoryczne członków OFOP-u,
nowa siedziba OFOP-u***

OFOP zmienił swoją siedzibę. Otwarcie naszego nowego biura odbyło się w ramach Spotkania merytorycznego członków OFOP-u oraz spotkania z partnerami międzynarodowymi.

3-4 października, „V4 Sustainability Agenda”

Spotkanie inicjujące projekt budowy partnerstwa organizacji parasolowych z krajów grupy Wyszehradzkiej. Wzięli w nim udział przedstawiciele organizacji z Węgier (NIOK), Czech (AVPO i Forum 2000) oraz Słowacji (1st SNSC) a także konsultant sieci organizacji parasolowych z Armenii (Public Network). Owocem spotkania było wypracowanie misji i założeń do wspólnej strategii działania.

19 października, Efektywne instrumenty rozwoju terytorialnego – doświadczenia regionów w zakresie realizacji polityki regionalnej w krajach V4, Bułgarii, Rumunii i Słowenii

Konferencja Międzynarodowa organizowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w ramach Polskiego przewodnictwa w grupie Wyszehradzkiej.

22 października, konferencja OFOP-u

W siedzibie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności odbyła się zorganizowana przez OFOP konferencja poświęcona konsultacjom nowego okresu programowania funduszy unijnych: *Rola organizacji pozarządowych w planowaniu wydatkowania środków europejskich – konsultacje społeczne w sprawie funduszy strukturalnych na lata 2014-2020.*

23 października, I Posiedzenie Komisji ds. Kampanii Społecznych

Odbyło się pierwsze posiedzenie Komisji ds. Kampanii Społecznych przy TVP, w którym udział wzięli przedstawiciele Rady Działalności Pożytku Publicznego. W ciele tym OFOP ma swoją reprezentantkę.

12-14 listopada, IV zjazd Szkoły Partycypacji Społecznej

IV zjazdem zakończyła się Szkoła Partycypacji Społecznej. Absolwenci drugiej Szkoły przedstawieni są w osobnym rozdziale tej publikacji, tak jak i szersza relacja z przebiegu projektu

21-22 listopada, Olsztyn IX KSTP

W Olsztynie odbyło się dziewiąte spotkanie regionalne Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa. Dyskutowano, co zrobić, aby organizacje pozarządowe wzięły realny udział we współtworzeniu strategii rozwoju oraz jaka jest w tym rola ich reprezentacji.

***27 listopada, XXI posiedzenie Grupy roboczej
ds. społeczeństwa obywatelskiego***

Tematem spotkania było wykorzystanie Pomocy Technicznej do wzmocnienia roli partnerów społeczno-gospodarczych w zarządzaniu systemem funduszy. Poruszane zagadnienia:

- Wykorzystanie Pomocy Technicznej do wzmocnienia roli partnerów społeczno-gospodarczych w zarządzaniu systemem funduszy;
- Umowa Partnerstwa – dyskusja nad założeniami umowy;
- Rola partnerów społeczno-gospodarczych w programowaniu przyszłych funduszy.

12 postulatów – odpowiedź z MRR

Dostaliśmy odpowiedź z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na postulaty trzeciego sektora wobec przyszłego kształtu funduszy europejskich.
<http://ofop.eu/aktualnosci/jest-odpowiedz-rzadu-na-12-postulatow-organizacji-pozarzadowych>

Pan Piotr Frączak
Prezes Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych

Pragnę serdecznie podziękować za przekazane 12 postulatów organizacji pozarządowych w obszarze programowania funduszy europejskich 2014-2020. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego docenia Państwa zaangażowanie i troskę o efektywne wykorzystanie funduszy europejskich.

Zasada partnerstwa od samego początku jest uwzględniana w schematach wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce, aczkolwiek należy przyznać, że z powodu braku wcześniejszych doświadczeń procesy te nie były wolne od niedociągnięć. Kolejne lata implementowania unijnego wsparcia pozwoliły na zebranie wniosków niezbędnych do tego, by zarówno zasadę partnerstwa, jak i pozostałe horyzontalne zasady wdrażać w sposób coraz bardziej skuteczny i rozwijać współpracę.

Większość opracowanych przez Państwa postulatów dotyczących przyszłego okresu programowania ma swoje uzasadnienie. MRR stoi na stanowisku, że poruszane kwestie są warte dyskusji, aczkolwiek oczekujemy, że ogólne sformułowania w 12 postulatach zostaną uzupełnione przez sygnatariuszy o szczegółowe propozycje konkretnych mechanizmów i rozwiązań.

Poniżej przekazuję opinię MRR wobec przekazanych przez Państwa postulatów:

- **Ad.1 racjonalizacja i uproszczenie procedur na wszystkich poziomach funkcjonowania systemu funduszy (projektowania, dystrybucji i rozliczania)**

Stopień skomplikowania procedur związanych z ubieganiem się o środki europejskie nie wynika wyłącznie z rozwiązań narzuconych przez krajowe instytucje zarządzające i wdrażające, jako dysponentów środków europejskich. Jest to wypadkowa kilku czynników wynikających z przepisów powszechnie obowiązującego prawa, tak unijnego, jak i krajowego.

MRR w ramach realizacji perspektywy finansowej 2007- 2013 dostrzegło potrzebę uproszczeń systemu wykorzystywania funduszy. Resort na bieżąco dokłada starań, by stworzone rozwiązania udoskonalać i ograniczać wymogi formalne w aplikowaniu o środki europejskie oraz zapewnić beneficjentom warunki sprawnego realizacji projektów i ich rozliczenia.

Doświadczenia z wdrażania obecnej perspektywy będą stanowiły podstawy do prac w zakresie przygotowywania systemu wdrażania środków na lata 2014-2020. Z poszanowaniem zasady konkurencyjności. W nowej perspektywie finansowej możliwe jest opracowanie np. nowego wzoru wniosków o dofinansowanie i zestawu kryteriów wyboru projektów, tak aby nacisk położony został na osiągnięcie rezultatów założonych w projektach (w obecnym okresie programowania Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki pracuje nad przetestowaniem nowych rozwiązań). Trzeba jednocześnie zauważyć, że rezygnacja z części wymogów formalnych, wiąże się uprzednio z koniecznością przeprowadzenia odpowiednich zmian legislacyjnych (np. obowiązek opisywania dowodów księgowych oraz dokonywania poprawek na dokumentach finansowych zgodnie z ustawą o rachunkowości czy konieczność uwzględniania przy zlecaniu usług w ramach projektu przepisów ustawy PZP).

- **Ad.2 zwiększenie dostępności środków finansowych dla małych organizacji, tak aby realnie poszerzyć środowisko instytucji zaangażowanych w realizację istotnych celów publicznych**

MRR podziela pogląd, że lokalnie działające organizacje, dysponujące lepszym rozeznanieniem w kwestii problemów trapiących lokalne środowiska są w stanie zaproponować ciekawe i funkcjonalne rozwiązania. Z drugiej strony nie należy zapominać o zasadzie równości szans, która obowiązuje także

w wymiarze proceduralnym. W związku z tym wszystkie organizacje, niezależnie od ich wielkości, zobowiązane są poddać się takim samym procedurom.

Ministerstwo widzi możliwości zaangażowania małych organizacji, zwłaszcza w realizacji projektów z Europejskiego Funduszu Społecznego. Dotyczy to przede wszystkim tych organizacji, które specjalizują się we wsparciu grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz tych, które jako aktywne na szczeblu lokalnym w danym obszarze współpracują z jednostkami administracji w realizacji zadań publicznych. Stanowisko w tej kwestii jest kontynuacją dotychczasowego podejścia w zakresie wdrażania EFS, gdzie spełnienie wymogu posiadania odpowiedniego potencjału do realizacji projektu, gwarantującego jego sprawne wdrożenie, możliwe jest poprzez realizację projektu w partnerstwie.

Popieramy również rozszerzenie stosowania uproszczonych metod rozliczania projektów w przyszłej perspektywie finansowej i wykorzystania szerszego katalogu instrumentów w tym zakresie przewidzianych nowym pakietem rozporządzeń na lata 2014-2020. Przywołane w postulatach rozwiązania w postaci m.in. grantu globalnego, w opinii MRR stanowi interesująca propozycja, niemniej zapisy rozporządzenia regulującego wdrażanie funduszy w latach 2014-2020 w tym zakresie wymagają dalszych wyjaśnień ze strony Komisji Europejskiej, co do praktycznych możliwości wdrożenia tego instrumentu. Jednocześnie resort widzi istotną barierę w stosowaniu nowych instrumentów, polegającą na braku zainteresowania ze strony beneficjentów taką możliwością. Z jednej strony spowodowane jest to nowością rozwiązań i obawą przed ich wykorzystaniem, z drugiej większym ryzykiem, gdyż rozliczanie są efekty a nie działania. Ten aspekt może być szczególnym wyzwaniem dla małych organizacji zajmujących się trudnymi grupami na rynku pracy. W konsekwencji ostateczne decyzje w tej kwestii wymagają pogłębionej analizy i konsultacji, co do faktycznych korzyści dla tego rodzaju podmiotów.

• **Ad.3 zwiększenie zdolności instytucjonalnych organizacji zaangażowanych w realizację określonych strategicznie priorytetów**

Odnosząc się do treści postulatu wydaje się, że przedstawiony w nim obraz administracji jest zbyt jednostronny. Bezspornie wraz ze środkami europejskimi nastąpił transfer nowoczesnego, europejskiego know-how obejmującego m.in. wysoki poziom współpracy administracji poszczególnych szczebli na etapie programowania, realizacji, monitorowania i ewaluowania podejmowanych działań. Pragnę zwrócić uwagę, że nadal jesteśmy w trakcie budowania spójnego systemu zarządzania rozwojem, w tym kształtowania systemu instytucjonalnego, który zapewni sprawne wdrażanie poszczególnych podmiotów uczestniczących w realizacji polityki rozwoju. W zakresie wprowadzania i upowszechniania jednolitych standardów zarządzania rozwojem szereg rozwiązań, również w sferze instytucjonalnej, wypracowanych na potrzeby zarządzania i wdrażania polityki spójności, zasługuje na wprowadzanie i upowszechnianie w ramach całej polityki rozwoju. Przed nami wiele wyzwań i pytań dotyczących praktycznych aspektów jego wdrażania i funkcjonowania oraz zmiany mentalności osób zaangażowanych w ten proces.

Podkreślę ponownie, że pomimo odnotowywania przypadków wydatkowania środków UE na krótkofalowe cele, należy zauważyć pozytywne zmiany i przeważającą liczbę dobrze przygotowanych lokalnych programów rozwoju i inicjatyw, które są dowodem na to, że polski samorząd potrafi planować strategicznie.

MRR popiera konieczność budowy zdolności instytucjonalnych organizacji pozarządowych w ścisłym powiązaniu z tworzeniem legislacji i realizacją polityk publicznych. W tym kontekście istotne jest zaplanowanie działań i ich realizacja w mierzalny sposób, pozwalający na weryfikację postępów. By uczynić model współpracy bardziej partycypacyjnym, zarówno administracja, jak i strona pozarządowa muszą mieć świadomość własnych silnych i słabych stron, po to by zmiana podmiotu odpowiedzialnego za realizację danego zadania publicznego stanowiła istotną wartość dodaną.

• **Ad.4. stworzenie przestrzeni dla tworzenia i upowszechniania innowacji społecznych**

MRR dostrzega potrzebę wprowadzenia usprawnień w celu zwiększenia efektywności i celowości tego typu projektów. Jesteśmy otwarci na konstruktywną dyskusję co do konkretnych mechanizmów i sposobu ich funkcjonowania, po przedstawieniu przez Państwa szczegółów koncepcji zarysowanej w stanowisku.

Ministerstwo proponuje, by w przyszłym okresie programowania innowacje społeczne były wdrażane wyłącznie na poziomie krajowym, w odróżnieniu od dotychczasowego systemu (PO KL) zakładającego horyzontalne podejście i realizację również na szczeblu regionalnym. Ponadto, rozważane jest uwzględnienie postulowanego w stanowisku OFOP wsparcia procesu inkubowania innowacji społecznych.

Należy podkreślić, iż w ramach PO KL projekty innowacyjne realizowane są w obecnej perspektywie na największą skalę w porównaniu z innymi krajami członkowskimi wdrażającymi EFS, a funkcjonujące dzisiaj założenia ich wdrażania, w tym procesu walidacji, były tworzone w otwarty sposób z zasadniczą rolą grupy roboczej Komitetu Monitorującego PO KL do spraw horyzontalnych prowadzonej przez OFOP. Projekty te cechuje również aktywny udział wszystkich środowisk, w tym organizacji pozarządowych, w zakresie

kształtowania zasadniczych kierunków wdrażania poprzez zaangażowanie sieci tematycznych w ten proces. Nie istnieją również przeszkody natury formalnej wynikające z przyjętych zasad na poziomie programu lub kryteriów szczegółowych, które w procesie tworzenia innowacji eliminowałyby organizacje pozarządowe, ograniczając katalog projektodawców do uczelni czy instytucji publicznych. W ramach tych projektów założono także akceptację wyższego ryzyka i możliwość niepowodzenia w wypracowaniu rozwiązania – zasady stworzono w oparciu o możliwości, jakie dawał pakiet rozporządzeń unijnych, które na przyszły okres programowania nie przewidują dodatkowych, bardziej elastycznych zasad finansowania dla wdrażania innowacji społecznych.

- **Ad.5 zwiększenie roli organizacji pozarządowych jako partnerów w programowaniu strategicznym, monitoringu i ocenie efektów wdrażania funduszy**

MRR swoimi dotychczasowymi działaniami potwierdza, że partycypacja obywatelska jest konieczna nie tylko w procesie projektowania polityki spójności, ale kształtu polityk publicznych jak i ich wdrażania. Państwa koncepcja powołania Rady Społeczno – Ekonomicznej jest interesującą inicjatywą, jakkolwiek należałoby uprzednio przeanalizować działalność podobnych ciał w innych krajach UE oraz zastanowić się nad możliwościami efektywnego funkcjonowania takiego gremium w warunkach krajowych.

Ministerstwo przyjmuje argumenty, że rola partnerów społecznych zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym, nie może ograniczać się wyłącznie do opiniowania zgłaszanych pomysłów i rozwiązań przez administrację. Organizacje pozarządowe muszą być pełnoprawnym aktorem procesu decyzyjnego i wykonawczego. Aby było to możliwe, potrzebne są właściwe platformy dialogu i poczucie współodpowiedzialności i wspólnoty celu. Wypracowaniu tego założenia służy funkcjonujące w obecnym systemie tzw. Krajowe Forum Terytorialne (jako organ doradczy ministra rozwoju regionalnego). Głównymi celami KFT są analiza procesów i zjawisk mających wpływ na politykę regionalną, ocena postępów realizacji polityk oraz skutków przestrzennych realizacji polityk sektorowych. Waznym elementem działalności jest formułowanie opinii i rekomendacji w zakresie wymiaru terytorialnego polityk krajowych i UE w oparciu o dostępne badania, ewaluacje i raporty. KFT stanowi zatem platformę dla dyskusji strategicznych, kształtujących i stymulujących strategiczne myślenie na poziomie krajowym, regionalnym i subregionalnym. 12 września 2012 r. odbyło się posiedzenie tematyczne KFT poświęcone problematyce realizacji zasady partnerstwa w kontekście programowania nowej perspektywy finansowej. Spotkanie zostało zorganizowane przy współpracy OFOP.

Dyskusja podczas posiedzenia KFT wykazała, że praktyczna realizacja zasady partnerstwa przez zapewnienie skutecznych mechanizmów oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego jest jednym z wyzwań na nową perspektywę finansową. Aspekt ten wiąże się ściśle z praktycznym wymiarem monitorowania celów na polityki strukturalnej, gdzie zasadniczą kwestią do dyskusji staje się zapewnienie koordynacji tej polityki na poziomie programów i horyzontalnym. Stąd konieczność zapewnienia odpowiednich metod i narzędzi, ponieważ sam system komitetów monitorujących koncentrujących się na kwestiach wdrożeniowych programów może okazać się niewystarczający. Należy przy tym mieć na względzie, że realizacja zasady partnerstwa nie oznacza otwierania dla wszystkich możliwości współdecydowania i we wszystkich obszarach. Dlatego warto ponownie pochylić się nad sposobem organizacji komitetów monitorujących, ich składem i kompetencjami oraz zastanowić się nad przeglądem nie tylko instrumentów partnerstwa, ale także samych partnerów i oceną ich faktycznego zaangażowania.

- **Ad.6 zapewnienie udziału obywateli i ich organizacji w strategicznym zarządzaniu rozwojem lokalnym z uwzględnieniem wielofundusowości**

Nowa perspektywa finansowa zakłada wprowadzenie kilku nowych instrumentów, które stwarzają większą niż dotychczas przestrzeń dla aktywności partnerów społecznych i gospodarczych oraz organizacji pozarządowych. Już na etapie programowania powyższych działań należy znaleźć sposób na włączenie zainteresowanych partnerów do kreowania rozwiązań.

Rozwój lokalny jest napędem rozwoju kraju. Tworzy potrzebny klimat na rzecz współdziałania, podstawy indywidualnej i zbiorowej świadomości. Jednym z zadań na przyszłą perspektywę jest przełożenie zasady partnerstwa na wymiar bardziej praktyczny. W tym kontekście staje się propozycja Komisji Europejskiej - w 12 postulatach, że szansa dla organizacji pozarządowych rozwój lokalny kierowany przez Community - Led Local Development (CLLD). W swoich założeniach rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest instrumentem (metoda), gdzie celem jest wdrażanie części działań ukierunkowanych na rozwój lokalny, które mogą lub powinny być realizowane przez lokalne społeczności.

Pragnę wyjaśnić, że obecnie trwają w ramach MRR prace nad przygotowaniem założeń do funkcjonowania instrumentu CLLD. Niewątpliwie sukces jego realizacji będzie zależał przede wszystkim od skali zaangażowania miejscowych Lokalnych Grup Działania. Chciałabym podkreślić, iż chociaż aktualnie trwają prace dotyczące rozstrzygnięć o zakresie wsparcia CLLD, niemniej w projekcie Założeń Umowy Partnerstwa

znalazły się zapisy odnośnie rozwoju kierowanego przez społeczność lokalną. W toku prac nad przygotowaniem dokumentów strategicznych na nową perspektywę finansową zapisy te będą uszczegółowiane i rozwijane.

• **Ad.7 zwiększenie i zmiana roli organizacji pozarządowych w systemie wdrażania funduszy**

Wydaje się, iż postulat szerszego włączenia partnerów społecznych w procesy zarządzania i wdrażania funduszami europejskimi jest wart rozważenia. Niemniej należy wziąć pod uwagę, czy dotychczasowe – relatywnie jednak krótkie doświadczenia zarówno administracji, jak i strony pozarządowej w zakresie implementowania środków UE - są wystarczającym uzasadnieniem dla przekazania części kompetencji w tym obszarze. Konieczne jest przede wszystkim przeanalizowanie potencjału organizacji pozarządowych pod kątem sprawnego wykonywania przez nie zadań, w przypadku przekazania kompetencji przynależnych instytucjom zarządzającym i wdrażającym.

W obecnej perspektywie finansowej partnerzy społeczno-gospodarczy zostali zaangażowani w prace grupy roboczej do spraw społeczeństwa obywatelskiego w ramach Komitetu Koordynacyjnego NSRO oraz powołanej z jej inicjatywy Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa. Na uwagę zasługuje również współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach PO KL, gdzie partnerzy społeczno-gospodarczy przewodniczą grupom roboczym Komitetu Monitorującego: PKPP Lewiatan prowadzi grupę roboczą ds. adaptacyjności, a OFOP grupę ds. horyzontalnych. Doświadczenia i wnioski z ich prac zostaną wykorzystane przy opracowywaniu systemu monitorowania i ewaluacji dla kolejnego okresu programowania.

• **Ad. 8 wzmocnienie zasady partnerstwa poprzez zwiększenie skali wsparcia dla projektów realizowanych w rzeczywistym partnerstwie**

Wzmocnienie zasady partnerstwa jest jednym z celów przyświecających MRR w procesie programowania instrumentów pod kątem perspektywy finansowej 2014 – 2020. Ministerstwo ma świadomość, że efektywna realizacja dobrej jakości projektów partnerskich wymaga większego nakładu czasu i jest ze swej natury bardziej złożona.

W ramach realizacji PO KL zostało wprowadzonych w partnerstwie: poczynając od większego limitu znaków do wykorzystania w Generatorze Wniosków Aplikacyjnych poprzez uwzględnianie potencjału finansowego partnerów w ramach oceny formalnej i dwa razy dłuższego terminu (10 dni roboczych) w porównaniu z projektami standardowymi na uzupełnienie i/lub skorygowanie formalne wniosku, aż po większe limity kosztów zarządzania projektem (w przypadku projektów realizowanych w partnerstwie ww. limity mogą ulec zwiększeniu o 2 punkty procentowe dla każdego partnera, jednak nie więcej niż łącznie o 10 punktów procentowych w ramach projektu). Dodatkowo np. w ramach Priorytetu VII szczegółowe kryteria wyboru projektów w ramach PO KL zapewniają realizację projektów w partnerstwie. Funkcjonuje również sieć ROEFS, która świadczy wsparcie dla projektodawców, w tym podmiotów składających wnioski o dofinansowanie projektów przewidzianych do realizacji w partnerstwie, a także pomaga w budowie partnerstwa w celu realizacji projektów.

Zapewniam, że Państwa sugestie i propozycje rozwiązań o charakterze systemowym zostaną przeanalizowane pod kątem możliwości ich zastosowania.

• **Ad. 9 modernizacja mechanizmów oceny wniosków, która umożliwi wybór projektów istotnie potrzebnych**

MRR deklaruje chęć prac nad nowymi procedurami wyboru projektów i wdrożenia wypracowanych rezultatów zarówno w obecnej, jak i w przyszłej perspektywie finansowej. W trwających obecnie pracach nad przygotowaniem instrumentarium do wykorzystywania środków strukturalnych w okresie 2014 – 2020 doświadczenia oraz wnioski z lat ubiegłych zostaną wzięte pod uwagę. Niewątpliwie pozwoli to skonstruować rozwiązania o takim charakterze, które przyczynią się do zminimalizowania skali błędów popełnianych w obecnym okresie programowania. Podstawą analiz będą te ewentualne modyfikacje, które umożliwią wybór celowy przyczyniający się do osiągania założeń programów operacyjnych i Umowy Partnerskiej.

IZ PO KL we współpracy z Pracownią Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” opracowuje propozycję alternatywnych względem obecnie obowiązujących procedur konkursowych oceny projektów EFS, które mogłyby być stosowane w nowym okresie programowania 2014-2020. W wyniku przeprowadzonych w maju i czerwcu br. trzech spotkań warsztatowych opracowano założenia trzech możliwych do zastosowania ścieżek konkursowych wyboru wniosków o dofinansowanie.

W obecnej perspektywie finansowej planowane jest przetestowanie ścieżki wyboru dla projektów „modelowych” w ramach wybranych konkursów w komponencie regionalnym PO KL, które zostaną

ogłoszone w 2013 roku w Priorytecie IX (na podstawie wcześniej opracowanego modelu przedszkola) lub w Priorytecie VII (na podstawie wcześniej opracowanego modelu Centrum Integracji Społecznej).

Przeprowadzenie pilotażowych konkursów będzie wymagało zatwierdzenia przez Komitet Monitorujący PO KL dodatkowych kryteriów wyboru projektów (i w razie zaistnienia takiej potrzeby zmiany brzmienia obecnych kryteriów wyboru projektów), opracowania nowej procedury wyboru projektów i aktualizacji Zasad dokonywania wyboru projektów w ramach PO KL poprzedzonej konsultacjami z członkami grupy warsztatowej KOLAB oraz konsultacjami społecznymi.

Prowadzone prace uzyskały legitymizację Kierownictwa MRR a informacja w tym zakresie została przekazana członkom Komitetu Monitorującego PO KL na posiedzeniu 19-20 września br.

MRR deklaruje chęć kontynuacji prac nad nowymi procedurami wyboru projektów, nie tylko w odniesieniu do PO KL i wdrożenia wypracowanych rezultatów zarówno w obecnej, jak i w przyszłej perspektywie finansowej. Dostrzegamy również potrzebę wykorzystania tych doświadczeń w procedurze wyboru projektów innowacyjnych.

- **Ad. 10 zapewnienie równowagi pomiędzy zwrotnymi i bezzwrotnymi instrumentami finansowymi**

Głównym zadaniem MRR jest zapewnienie sprawnego wykorzystywania środków strukturalnych niezależnie czy pochodzą one z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego czy Europejskiego Funduszu Społecznego. Projektując konkretne rozwiązania systemowe zawsze brana jest pod uwagę specyfika danego funduszu, co jednak nie oznacza traktowania ulgowego określonych grup beneficjentów, czy rodzajów projektów realizowanych w specyficznych obszarach tematycznych.

Chciałabym Państwa zapewnić, iż w kontekście EFS proporcje między możliwościami zastosowania mechanizmów zwrotnych i bezzwrotnych będą szczegółowo analizowane. MRR nie planuje wykorzystania wyłącznie instrumentów zwrotnych. Przykładowo w przypadku ekonomii społecznej rozważa się rozwiązania mieszane, polegające na zachowaniu instrumentów zwrotnych przetestowanych w tym okresie programowania, rozszerzeniu ich o poręczenia i zastosowaniu np. do tych podmiotów ekonomii społecznej, które już funkcjonują. Wsparcie dotacyjne pozostałoby wówczas dla podmiotów nowo utworzonych.

Zapewnienie zwrotnego finansowania będzie miało miejsce tam, gdzie będzie to celowe, a pod uwagę będą brane okoliczności decydujące o specyfice i uwarunkowaniach beneficjentów i sektorów, w których beneficjenci działają. Nadrzednym celem, obok zapewnienia równowagi między ww. instrumentami, będzie analiza zapotrzebowania i zagwarantowanie odpowiedniej konkurencyjności proponowanych instrumentów z tymi dostępnymi na rynku.

- **Ad. 11 zapewnienie systemu wdrażania umożliwiającego różnorodność form i uczciwą konkurencję**

Celem MRR jest tworzenie systemu, który umożliwi wybór najlepszych projektów, z poszanowaniem zasad równości szans i uczciwej konkurencji. Projektowane rozwiązania mające promować przedsięwzięcia sfinansowane przez dany rodzaj beneficjentów wynikały wyłącznie z konieczności pełnej realizacji celów programów i priorytetów. Dokonywało się to między innymi przez odpowiednie formułowanie kryteriów dostępu bądź odpowiednie zawężanie tematyczne konkursów. Natomiast w sytuacji konkursu dopuszczającego udział podmiotów o różnym statusie instytucjom zawsze przyświecał cel zapewnienia rzeczywistej konkurencji, m.in. w ten sposób, aby ubiegające się podmioty dysponowały zbliżonym potencjałem do uzyskania wsparcia.

W kolejnym okresie programowania formuła konkursów powinna zostać dostosowana do wyzwań związanych z podejściem terytorialnym do polityki rozwoju. Dostrzegana jest także potrzeba redefinicji formuły projektów systemowych, tak by ujedynolicić sposób ich wdrażania i zapewnić jasne zasady w relacji do projektów konkursowych.

Dodać wszelkich starań, by przygotowany w MRR system wyboru projektów na lata 2014 – 2020 pozwolił uniknąć nieprawidłowości oraz chętnie zapoznam się z Państwa szczegółowymi uwagami i/lub rozwiązaniami w tym zakresie.

- **Ad. 12 należy przeciwdziałać negatywnym efektom decentralizacji wdrażania funduszy**

Doceniam fakt, iż organizacje pozarządowe uważnie obserwują funkcjonowanie systemu wdrażania funduszy UE na poziomie krajowym, jak i regionalnym i dzielą się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi sposobów wykorzystania środków przez samorządy województw. Powołanie dodatkowego organu w postaci rzecznika praw beneficjenta, w opinii MRR nie znajduje uzasadnienia, gdyż kwestie, które miałyby znajdować się w jego gestii (wspomniane „reagowanie na przykłady nieprawidłowości”) mogą i są rozwiązywane przy użyciu instrumentów zagwarantowanych krajowym, jak i unijnym porządkiem prawnym.

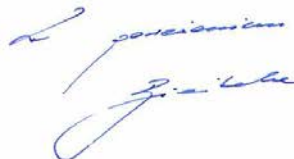
Pragnę zwrócić uwagę, że polskie doświadczenia ostatnich 20 lat potwierdzają słuszność założeń ustrojowych i reform na rzecz decentralizacji i rozwoju samorządności. Dzięki nim dokonany został poważny postęp społeczny i gospodarczy, wyrażający się istotnym podniesieniem warunków życia ludności.

W nowym okresie programowania decentralizacja systemu zarządzania polityką spójności wzrosła. Przełoży się to również na wielkość środków zarządzanych przez regiony (proponowany wzrost o przeszło 20 pkt proc. z 37,4% do 60% alokacji). Łączna wielkość środków przypadających na poziom regionalny obejmuje środki alokowane do RPO po zastosowaniu algorytmu oraz w wyniku podziału rezerwy programowej w procesie negocjacji kontraktu terytorialnego. Oznacza to wzrost alokacji EFRR w regionach do poziomu 55%. Jednocześnie, w ramach EFS na poziom regionalny alokowanych będzie 75% środków.

Zwiększenie stopnia decentralizacji zarządzania programami operacyjnymi oznaczać będzie zwiększenie efektywności interwencji, gdyż władze regionalne w związku z tym, że znajdują się bliżej terytorium, na którym środki są wdrażane, potrafią w lepszy sposób ukierunkować interwencje i dopasować je do rzeczywistych potrzeb.

Wprowadzenie koncepcji kontraktu terytorialnego zapewni koordynację działań pomiędzy poszczególnymi funduszami i środkami krajowymi oraz w układzie programy i działania krajowe a działania realizowane na poziomie wojewódzkim i lokalnym.

Licząc na Państwa zaangażowanie w uszczegółowienie 12 postulatów i konstruktywną dyskusję nad nimi oraz podczas konsultacji wierzę, że dalsza współpraca nad szczegółowymi rozwiązaniami będzie owocna. Wyrażam nadzieję, że partnerzy społeczni pozostaną aktywnymi uczestnikami procesu programowania i wykorzystywania środków UE na każdym z jego etapów, z pożytkiem zarówno dla administracji publicznej, jak i beneficjentów pomocy.

***7 grudnia, XII posiedzenie Komitetu Koordynacyjnego
Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, konkurs***

Podczas spotkania wręczono nagrody laureatom Konkursu OFOP-u na najbardziej partnerski komitet/podkomitet monitorujący w 2011 roku. Honorowy tytuł Najbardziej Partnerskiego Komitetu Monitorującego roku 2011 zdobył Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego. Przyznane zostały również dwa wyróżnienia dla Podkomitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki Województwa Dolnośląskiego – ze względu na dużą aktywność i zaangażowanie – oraz Podkomitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki Województwa Śląskiego – z uwagi na zmiany w Regulaminie umożliwiające członkom refundację kosztów dojazdu na spotkania Sieci.

11 grudnia, Budapeszt, spotkanie Networkingowe – V4

Przedstawiciele Programu Międzynarodowego OFOP-u spotkali się z organizacjami węgierskimi realizującymi projekty ponadnarodowe. Spotkanie było elementem trzydniowego programu, podczas którego organizacje parasolowe z Polski, Czech, Węgier, Słowacji i Słowenii wypracowywały program stałej współpracy.

Celem było nawiązanie kontaktów i zebranie informacji na temat przeszkód, problemów i wyzwań związanych z realizacją projektów w partnerstwie z innymi krajami. Zebrane informacje posłużą do przygotowania stanowiska zawierającego rekomendacje zarówno dla grantodawców, jak i potencjalnych partnerów.

18 grudnia, briefing prasowy OFOP „Fundusze Europejskie po 2014 roku”

Na briefingu prasowym zorganizowanym w Centrum Prasowym PAP przedstawiono stanowisko organizacji pozarządowych (które współuczestniczą w pracach „Stałej konferencji ds. konsultacji funduszy europejskich 2014-2020”) w sprawie Założeń Umowy Partnerstwa, stanowisko dotyczące przeprowadzonych konsultacji tejże Umowy oraz szczegółowe propozycje organizacji dotyczące wydatkowania pieniędzy unijnych w kolejnej perspektywie finansowej. Współorganizatorami briefingu prasowego były organizacje członkowskie OFOP-u – Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich oraz Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć.

22-23 stycznia, Bruksela
inauguracja Europejskiego Roku Obywateli 2013 (ER 2013).

Konferencja zorganizowana przez Komisję Europejską (DG COMM), podczas której ponad 100 przedstawicieli organizacji pozarządowych i ich sieci z całej Europy, przedstawiciele Parlamentu Europejskiego, Komisji Europejskiej, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Prezydencji Irlandzkiej w UE debatowali nad wyzwaniami związanymi z partycypacją obywatelską, włączaniem wykluczonych oraz prawami imigrantów w Europie.

Odbyło się również pierwsze spotkanie Grup Roboczych działających w ramach Sojuszu na rzecz ER 2013 (EYCA), w którym OFOP aktywnie uczestniczy.

